

บทบาททางเพศ, พฤติกรรมก้าวร้าว และกลวิธีในการเผชิญปัญหา

ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นางสาวฉัตร	บุญยานันต์	เลขประจำตัว 4937418938
นางสาวเนตรชนก	ไชยชำนาญ	เลขประจำตัว 4937452138
นางสาวภัทรวรรณ	พันธ์วุฒิก	เลขประจำตัว 4937474038

โครงการทางจิตวิทยานี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

สาขาจิตวิทยา

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

**GENDER ROLE, AGGRESSION AND COPING STRATEGIES
OF CHULALONGKORN UNIVERSITY STUDENTS**

Miss Chattree	Boonyanant	ID 4937418938
Miss Netchanok	Chaichamnarn	ID 4937452138
Miss Patchawan	Phunwutikorn	ID 4937474038

A Senior Project Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Bachelor of Science in Psychology

Faculty of Psychology

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

นางสาวฉัตร บุญยานันต์, นางสาวเนตรชนก ไชยชำนาญ, และนางสาวภัชวรรณ พันธุ์ภูมิกร : บทบาททางเพศ, พฤติกรรมก้าวร้าว และกลวิธีในการแก้ปัญหาของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (GENDER ROLE, AGGRESSION AND COPING STRATEGIES OF CHULALONGKORN UNIVERSITY STUDENTS) อาจารย์ที่ปรึกษา: อาจารย์ ดร. ณัฐสุดา เต็มพันธุ์, 129 หน้า

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาททางเพศ, พฤติกรรมก้าวร้าว และกลวิธีในการเผชิญปัญหาของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อศึกษาพฤติกรรมก้าวร้าวของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน และเพื่อศึกษากลวิธีในการเผชิญปัญหาของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตระดับปริญญาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดบทบาททางเพศ แบบวัดพฤติกรรม ก้าวร้าว และแบบวัดกลวิธีในการเผชิญปัญหา ผู้วิจัยใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันมีระดับพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันมีระดับพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันมีระดับการใช้กลวิธีในการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 4) ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันมีระดับการใช้กลวิธีในการเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางอารมณ์และสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 5) ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันมีระดับการใช้กลวิธีในการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงนี้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

หลักสูตร.....จิตวิทยา..... ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

สาขาวิชา.....จิตวิทยา.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

Key Word : Gender Role/ Aggression/ Coping Strategies

CHATTRI BOONYANUN, NETCHANOK CHAICHAMNARN, PATCHAWAN PHUNWUTIKORN:
GENDER ROLE, AGGRESSION AND COPING STRATEGIES OF CHULALONGKORN
UNIVERSITY STUDENTS.

INDEPENDENT STUDY ADVISOR: NATTASUDA TAEPHAN, 129 pp.

The purpose of this research was to examine aggression and coping strategies of Chulalongkorn University students whose gender-role are different. The samples consisted of 400 undergraduate students of Chulalongkorn University. The research instruments comprised of the gender role questionnaire, the aggressive behaviors questionnaire and the coping strategies questionnaire. The statistical method used to analyze data were One-way ANOVA

The result of the study were as follows: 1) Physical aggression of 4 gender role - groups were not significantly different 2) Verbal aggression of 4 gender role – groups were significantly different at the level of .05 3) Problem Engagement of 4 gender role-groups were significantly different at the level of .05 4) Social/ Emotional Support of 4 gender role – groups were significantly different at the level of .05 5) Avoidance of 4 gender role – groups were not significantly different

Program.....Bachelor of Science.....Student's signature.....

Student's signature.....

Student's signature.....

Field of Study.....Psychology.....Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

โครงการทางจิตวิทยาฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก อาจารย์ ดร.ณัฐสุดา เต็มพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการทางจิตวิทยา ที่กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ และประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่คณะผู้วิจัย รวมถึงคอยให้กำลังใจ และเมตตาตาคณะผู้วิจัยมาโดยตลอด คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณจักรกฤษ ลิ้มสวัสดิ์กุล, คุณนภาพร สุขบุญ, คุณจุลนาถ วรรณโกวิท และคุณพิเชษฐ์ โชติวัฒนะกุล ที่ได้ให้ความช่วยเหลือด้านการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ PE25, นิสิตในรายวิชาสุขภาพจิต, นิสิตในรายวิชามนุษย์กับสารพิษ, นิสิตในรายวิชาจิตวิทยาการพัฒน่องค์การชั้นนำ และนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามด้วยความตั้งใจเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อนๆนิสิตจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รุ่นที่ 5 (Psyche05) ที่คอยเป็นกำลังใจให้กันและกันมาตลอด 4 ปี

สุดท้ายนี้ คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัว ที่มอบความรัก กำลังใจ และการดูแลเอาใจใส่ รวมถึงคอยเป็นแรงผลักดันให้คณะผู้วิจัยทำโครงการนี้ได้เสร็จสมบูรณ์

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
สมมติฐานที่ใช้ในการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
2 แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาททางเพศ.....	8
ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดบทบาททางเพศ	9
แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะบทบาททางเพศ	10
ทฤษฎีบทบาททางสังคมของEagly	11
แนวคิดของ Bem	11
ทฤษฎีดั้งเดิมเกี่ยวกับลักษณะบทบาททางเพศ.....	15
การพัฒนาลักษณะบทบาททางเพศที่ตรงตามเพศ	17
ลักษณะแอนโดรจีเนีย	21
แนวคิดเกี่ยวกับความก้าวร้าว	22
ความหมายของพฤติกรรมก้าวร้าว.....	22
ประเภทของพฤติกรรมก้าวร้าว.....	24
พฤติกรรมก้าวร้าวกับวัยรุ่น	25
ทฤษฎีสัญชาตญาณที่เกี่ยวกับความก้าวร้าว	26
ทฤษฎีชีววิทยาที่เกี่ยวข้องกับความก้าวร้าว	27
ทฤษฎีบุคลิกภาพที่เกี่ยวข้องกับความก้าวร้าว	27

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
ทฤษฎีความก้าวร้าวที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม	27
ทฤษฎีความก้าวร้าวที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ทางสังคม	28
ความแตกต่างระหว่างเพศต่อพฤติกรรมก้าวร้าว	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมก้าวร้าว	31
แนวคิดเกี่ยวกับกลวิธีการเผชิญปัญหา	32
ความหมายของการเผชิญปัญหา	32
ปัจจัยที่มีผลต่อการเผชิญปัญหา	34
แบบแผนการเผชิญกับปัญหา	35
วิธีการเผชิญปัญหา	39
งานวิจัยเกี่ยวกับการใช้กลวิธีการเผชิญกับปัญหา	45
3	
ระเบียบวิธีวิจัย	50
กลุ่มตัวอย่าง	50
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	51
วิธีดำเนินการวิจัย	65
การวิเคราะห์ข้อมูล	65
4	
ผลการวิจัย	67
5	
อภิปรายผลการวิจัย	80
6	
สรุปผลการวิจัย	87

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
รายการอ้างอิง	92
ภาคผนวก	96
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	97
ภาคผนวก ข แบบวัดที่ใช้ในการวิจัย	98
ภาคผนวก ค คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	111
ภาคผนวก ง ค่าความเชื่อมั่นและค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม	170

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินความน่าฟังปรารถนาของข้อกระทง แสดงลักษณะความเป็นชาย (Masculine) ข้อกระทงแสดงลักษณะความเป็นหญิง (Feminine) และข้อกระทงแสดงลักษณะความเป็นกลาง (Neutral) ของกลุ่มตัวอย่าง เพศชายและหญิง	52
2 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความน่าฟังปรารถนาของลักษณะความเป็นชาย และลักษณะความเป็นหญิง ของชายไทยและหญิงไทย จำแนกตามเพศ ของกลุ่มตัวอย่าง.....	53
3 แสดงช่วงคะแนนการใช้กลวิธีการเผชิญปัญหา	64
4 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ และคณะ	68
5 แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะบทบาททางเพศ	69
6 แสดงค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะ บทบาททางเพศ	70
7 แสดงผลการวิเคราะห์การแปรปรวนระหว่างบทบาททางเพศ กับพฤติกรรมก้าวร้าว ทางกาย	70
8 แสดงค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจาของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะ บทบาททางเพศ.....	71
9 แสดงผลการวิเคราะห์การแปรปรวนระหว่างบทบาททางเพศ กับพฤติกรรมก้าวร้าว ทางวาจา.....	72
10 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรายคู่ของคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าว ทางวาจา ด้วยวิธี LSD.....	72
11 แสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนการใช้กลวิธีแก้ปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา (Problem Engagement) จำแนกตามลักษณะบทบาททางเพศ.....	73
12 แสดงผลการวิเคราะห์การแปรปรวนระหว่างบทบาททางเพศ กับการเลือกใช้กลวิธี การเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา.....	74
13 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรายคู่ของคะแนนการใช้กลวิธี การเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา ด้วยวิธี LSD.....	75

สารบัญตาราง (ต่อ)

14	แสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนการใช้กลวิธีแก้ปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางอารมณ์ และสังคม (Social/ Emotional Support) จำแนกตามลักษณะบทบาททางเพศ.....	76
15	แสดงผลการวิเคราะห์การแปรปรวนระหว่างบทบาททางเพศ กับการเลือกใช้กลวิธีการเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางอารมณ์และสังคม (Social/ Emotional Support)	77
16	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรายคู่ของคะแนนการใช้กลวิธีเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางอารมณ์และสังคม ด้วยวิธี LSD.....	77
17	แสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนการใช้กลวิธีแก้ปัญหาแบบหลีกเลี่ยง (Avoidance) จำแนกตามลักษณะบทบาททางเพศ.....	78
18	แสดงผลการวิเคราะห์การแปรปรวนระหว่างบทบาททางเพศ กับการเลือกใช้กลวิธีการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง (Avoidance).....	79

บทบาททางเพศ, พฤติกรรมก้าวร้าว และกลวิธีในการแก้ปัญหาของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

GENDER ROLE, AGGRESSION AND COPING STRATEGIES OF CHULALONGKORN UNIVERSITY STUDENTS

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในทุกสังคม ล้วนประกอบไปด้วยสมาชิกที่มีความหลากหลาย และแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นความแตกต่างในด้านเชื้อชาติ ศาสนา ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้ความแตกต่างประการหนึ่งที่มีความสำคัญ และปรากฏอยู่ในทุกสังคม คือ ความแตกต่างในบทบาททางเพศ (Gender role) ซึ่งบทบาททางเพศ ได้รับการนิยามและนำเสนอในมุมมองที่แตกต่างไปจาก เพศ (Sex) กล่าวคือ เพศ เป็นการบ่งบอกถึงความแตกต่างระหว่างชายหญิงในด้านชีววิทยาหรือสรีรวิทยา ส่วนบทบาททางเพศ เป็นการบ่งบอกถึงความแตกต่างนี้ในด้านความหมายที่ถูกกำหนดขึ้นโดยสังคม อย่างไรก็ตาม บทบาททางเพศ ไม่ได้ถูกแยกอย่างเด็ดขาดออกจากเพศ แต่เป็นสองสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด

De Beauvoir (1972 อ้างถึงใน อมรา พงศาพิชญ์, 2548) นักสตรีนิยมคนสำคัญได้กล่าวไว้ว่า “เรามีได้เกิดแต่เดิมนั้นเป็นผู้หญิง” แสดงให้เห็นว่าปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลในการกำหนดบทบาททางเพศอาจไม่ใช่สภาพทางชีวภาพ หากแต่เป็นสังคม และวัฒนธรรมที่ได้หล่อหลอมให้สมาชิกในสังคมได้เรียนรู้บทบาททางเพศของตน ดังนั้นบทบาทที่แสดงถึง ความเป็นหญิง หรือ ความเป็นชาย จึงอาจไม่ใช่ลักษณะสากลเสมอไป แต่อาจมีความแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม ซึ่งสอดคล้องกับที่ Magaret Mead (อ้างถึงใน ภัสสร ลิมานนท์, 2542) กล่าวว่า “ดราบไตที่ความคิด ซึ่งสังคมหนึ่งถือว่าความเป็นผู้หญิง หมายถึง การยอมรับ ความอ่อนโยน อ่อนแอ หรือการที่ต้องให้กำเนิดบุตรต่างๆเหล่านี้ ยังสามารถเปลี่ยนแปลงได้ หรือยังไม่เป็นที่ยอมรับในอีกสังคมหนึ่งแล้ว ดราบไตนั้นก็แสดงว่า พฤติกรรมหรือแบบแผนความประพฤติเหล่านั้น ที่ยึดถือกันว่าผู้หญิงควรจะเป็นผู้ปฏิบัติ ไม่มีความสัมพันธ์ใดๆกับเพศหรือสภาพทางสรีระของมนุษย์”

นอกจากมุมมองโดยทั่วไปที่มองว่าบทบาททางเพศชาย มีลักษณะเด่นในเรื่องของพลัง การกล้าแสดงออก การคิดวิเคราะห์วิจารณ์ การพึ่งพาตนเอง ส่วนบทบาททางเพศหญิง มีลักษณะเด่นในเรื่องของการแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึก เช่น ความสุภาพอ่อนโยน โดย การไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น การมีความอบอุ่นเป็นมิตรแล้ว ในปัจจุบัน การนำเสนอมุมมองเกี่ยวกับบทบาททางเพศส่วนใหญ่ มักจะเป็นการวิเคราะห์ที่เน้นถึงความเหลื่อมล้ำ ความไม่เท่าเทียม ในแง่ที่ว่าผู้หญิงได้รับการสร้างภาพพจน์ให้อยู่ในฐานะที่ด้อยกว่าผู้ชายในแทบทุกด้าน และในแทบทุกวัฒนธรรม แต่ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยเพียงต้องการศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างทั้งสองบทบาททางเพศนี้ในด้านรูปแบบของการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว และรูปแบบของกลวิธีในการแก้ปัญหา อันอาจนำไปสู่การปรับตัวที่เหมาะสมในการอยู่ร่วมกันในสังคมต่อไป

ในปัจจุบันพฤติกรรมก้าวร้าวของมนุษย์กลายมาเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ในสังคมไทย และพฤติกรรมก้าวร้าวก็นำไปสู่ความไม่สงบเรียบร้อยและความไม่ปลอดภัยของสังคม โดยพฤติกรรมก้าวร้าวนี้สามารถเกิดได้กับมนุษย์ทุกช่วงวัย และวัยที่มีแนวโน้มของการมีพฤติกรรมก้าวร้าวสูงขึ้นเรื่อยๆ ในปัจจุบันคือ วัยรุ่น ซึ่งถือเป็นวัยที่เป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต และสำหรับวัยรุ่นตอนปลายที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยก็ถือว่าเป็นช่วงที่กำลังจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตและกำลังจะก้าวสู่การเปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดความสับสน หรือกังวลใจได้ก็มักจะแสดงความก้าวร้าวออกมาในรูปแบบของการทำร้ายกัน หรือการทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน เช่น การทะเลาะวิวาท ชก ต่อย ดบตี ทำลายข้าวของ เป็นต้น จึงทำให้เกิดความสนใจถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวต่างๆ นั้นกันมากขึ้น และในงานวิจัยต่างๆ ก็ได้ชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมก้าวร้าวที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้สามารถเห็นได้ชัด โดยเฉพาะในหมู่วัยรุ่นชายจะมีแนวโน้มของการมีพฤติกรรมก้าวร้าวสูงกว่าวัยรุ่นหญิง แต่งานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมก้าวร้าวจำนวนมากนั้นก็ได้อาจมาจากการศึกษาวัยรุ่นชายเพียงอย่างเดียว เหตุผลที่นักวิจัยไม่ได้ให้ความสนใจกับวัยรุ่นหญิงมากนักเนื่องมาจากพฤติกรรมก้าวร้าวมักเป็นลักษณะการแสดงออกทางกายที่สามารถสังเกตเห็นได้ ซึ่งมักจะไม่นับพบในเพศหญิง ถึงแม้ว่าในปัจจุบันนี้จะได้มีการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายเริ่มพบมากขึ้นในเพศหญิง และมีงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจาจะพบในเพศหญิงมากกว่าเพศชายก็ตาม

ทั้งนี้ไม่ใช่เพราะพฤติกรรมก้าวร้าวมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นกับผู้ชายมากกว่าผู้หญิง หรือผู้ชายมีสัญชาตญาณของความก้าวร้าวมากกว่าผู้หญิงโดยกำเนิด แต่เป็นเพราะความคาดหวังทางสังคมที่มีต่อบทบาททางเพศของแต่ละเพศแตกต่างกันจึงทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวในแต่ละเพศแตกต่างกันไป โดยสังคมไทยนี้มักจะเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ผู้ชายกระทำพฤติกรรมก้าวร้าวมากกว่าผู้หญิง เพื่อเป็น

การแสดงความเข้มแข็งและกล้าหาญ ในขณะที่สังคมจะคาดหวังว่า ผู้หญิงจะต้องไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่างๆ

ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงให้ความสนใจไปที่บทบาททางเพศที่ต่างกันนั้นจะส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าว ซึ่งจะทำให้เห็นถึงบทบาททางเพศที่แตกต่างกันนี้จะทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวที่แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

ในด้านรูปแบบและการเลือกใช้กลวิธีในการเผชิญกับปัญหาของผู้ที่มีบทบาททางเพศที่แตกต่างกันนั้น เริ่มต้นจากพัฒนาการการอบรมเลี้ยงดูของทั้งสองเพศที่มีความแตกต่างกันในสังคม ตั้งแต่เด็กเริ่มมีการเรียนรู้ลักษณะบทบาททางเพศของตนเอง จากการอบรมสั่งสอนของผู้ใหญ่ในครอบครัว การให้การสนับสนุนทางสังคมที่ต่างกัน การสังเกตจากตัวแบบของบุคคลใกล้ชิดที่มีบทบาททางเพศเดียวกันกับเด็ก และเมื่อเติบโตขึ้นเด็กก็จะมี การเรียนรู้โดยการสังเกตจากบุคคลที่เป็นตัวแบบอื่นๆในสังคมมากยิ่งขึ้น ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้โดยการซึมซับเอาลักษณะ ความเชื่อ ทศนคติ และค่านิยม รวมถึงทักษะและความสามารถต่างๆ ทำให้เกิดการพัฒนาไปสู่การเกิดอัตมโนทัศน์ (Self - concept) ขึ้น เด็กจึงเลือกที่จะปฏิบัติตามแนวทางที่เป็นลักษณะที่เหมาะสมกับบทบาททางเพศของตนตามที่สังคมได้กำหนดไว้ ทำให้เด็กได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้นๆ

ในด้านการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวนั้น จะเห็นได้ชัดเจนจากกิจกรรมที่คนในครอบครัวส่งเสริมให้เด็กปฏิบัติแตกต่างกัน โดยเพศชายมักจะได้รับการส่งเสริมในกิจกรรมหรือการเล่นที่มุ่งไปสู่ความสำเร็จ เช่น การเอาชนะ การกล้าแสดงออก ส่วนเพศหญิงจะได้รับการส่งเสริมทางด้านกิจกรรมที่นำไปสู่การสร้างสัมพันธภาพที่ดีในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เช่น การดูแลเอาใจใส่ การการประนีประนอม ซึ่ง Parsons & Bales (1953 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) เรียกพฤติกรรมทั้งสองลักษณะข้างต้นของทั้งเพศชายและเพศหญิงว่า Instrumental Behavior และ Expressive Behavior ตามลำดับ

นอกจากนั้นการตอบสนองต่อเด็กที่มีความแตกต่างกันก็มีอิทธิพลต่อการรับรู้บทบาททางเพศของเด็ก และส่งผลไปสู่การเลือกใช้กลวิธีแก้ปัญหาในอนาคต กล่าวคือ พ่อและแม่มักจะให้ความสนใจและให้การตอบสนองทางอารมณ์ เช่น การแสดงออกทางอารมณ์ การเปิดเผยด้านอารมณ์ความรู้สึก และการสนับสนุนให้เด็กหญิงมีความสนใจ ใส่ใจในความรู้สึกของผู้อื่น ทำให้เด็กรับรู้ในบทบาทเพศหญิงของตนเองเด่นชัดมากยิ่งขึ้น และเมื่อเติบโตขึ้นเพศหญิงจะมีการเลือกกลวิธีในการเผชิญปัญหาที่มีความเหมาะสมกับบทบาททางเพศของตนเอง คือ แสวงหาการสนับสนุนทางสังคม โดยมักจะใช้วิธีการพูดคุยกับผู้อื่น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ รับรู้ เห็นอกเห็นใจในความรู้สึกของผู้อื่น มากกว่าเพศชาย ซึ่งล้วนเป็นทักษะทางสังคมที่เพศหญิงได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่วัยเยาว์ทั้งสิ้น เช่นเดียวกัน ผู้ชายส่วนใหญ่

มักจะถูกลูกฝังบทบาททางเพศแบบมุ่งสู่ความสำเร็จ และเป้าหมายต่างๆที่วางไว้ รวมทั้งการที่เพศชายไม่ได้รับการสนับสนุนให้แสดงออกและเปิดเผยถึงความรู้สึกของตนเองเหมือนกับเพศหญิง เพศชายจึงมักจะมีแนวโน้มในการเลือกใช้กลวิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหามากกว่าเพศหญิงตามบทบาททางเพศที่ได้รับ ส่วนการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงนั้นอาจจะไม่มีความแตกต่างกันมากนักในทั้งสองบทบาททางเพศ

พัฒนาการของบทบาททางเพศต่อการเผชิญปัญหาดังที่กล่าวไว้ข้างต้นนั้น เป็นพื้นฐานของการตัดสินใจเลือกใช้กลวิธีการเผชิญกับปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ มาใช้ในการจัดการกับปัญหา ซึ่งจะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาในด้านการเลือกใช้กลวิธีการเผชิญกับปัญหาของผู้ที่มีบทบาททางเพศที่แตกต่างกัน ซึ่งจะอาจนำไปสู่การปรับตัวที่เหมาะสม การมีอัตมโนทัศน์ที่ดีแห่งตน รวมถึงความพึงพอใจในชีวิตด้านต่างๆ และส่งผลโดยรวมต่อสุขภาวะทางจิตของผู้ที่มีบทบาททางเพศที่แตกต่างกันได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาททางเพศ, พฤติกรรมก้าวร้าว และกลวิธีในการเผชิญปัญหาของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมก้าวร้าวของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาการใช้กลวิธีในการเผชิญปัญหาของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันจะมีระดับพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายแตกต่างกัน
2. ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันจะมีระดับพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจาแตกต่างกัน
3. ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันจะมีระดับการใช้กลวิธีในการเผชิญกับปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา (Problem Engagement) แตกต่างกัน

4. ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันจะมีระดับการใช้กลวิธีในการเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางอารมณ์และสังคม (Social/ Emotional Support) แตกต่างกัน

5. ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันจะมีระดับการใช้กลวิธีในการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง (Avoidance) แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ตัวแปรที่ต้องการศึกษา

ตัวแปรที่ต้องการศึกษาตามสมมติฐานที่ 1 ได้แก่

ตัวแปรอิสระ (Independent variable) คือ บทบาททางเพศ

ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ ระดับพฤติกรรมก้าวร้าวทางกาย

ตัวแปรที่ต้องการศึกษาตามสมมติฐานที่ 2 ได้แก่

ตัวแปรอิสระ (Independent variable) คือ บทบาททางเพศ

ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ ระดับพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจา

ตัวแปรที่ต้องการศึกษาตามสมมติฐานที่ 3 ได้แก่

ตัวแปรอิสระ (Independent variable) คือ บทบาททางเพศ

ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ ระดับการใช้กลวิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา (Problem Engagement)

ตัวแปรที่ต้องการศึกษาตามสมมติฐานที่ 4 ได้แก่

ตัวแปรอิสระ (Independent variable) คือ บทบาททางเพศ

ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ ระดับการใช้กลวิธีเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางสังคม (Social Support Seeking)

ตัวแปรที่ต้องการศึกษาตามสมมติฐานที่ 5 ได้แก่

ตัวแปรอิสระ (Independent variable) คือ บทบาททางเพศ

ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ ระดับการใช้กลวิธีเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง (Avoidance)

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

บทบาททางเพศ หมายถึง คะแนนที่ได้จากแบบวัดบทบาททางเพศ ซึ่งจัดแบ่งประเภทตามวิธีแบ่งคะแนนแบบกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ ออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. บทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย (Masculine)
เป็นกลุ่มที่มีลักษณะความเป็นชายสูงลักษณะเดียว คือ มีคะแนนลักษณะความเป็นชายอยู่ในกลุ่มสูง และคะแนนลักษณะความเป็นหญิงอยู่ในกลุ่มต่ำ
2. บทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง (Feminine) เป็นกลุ่มที่มีลักษณะความเป็นหญิงสูงลักษณะเดียว คือ มีคะแนนลักษณะความเป็นหญิงอยู่ในกลุ่มสูง และคะแนนลักษณะความเป็นชายอยู่ในกลุ่มต่ำ
3. บทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ (Androgynous)
เป็นกลุ่มที่มีลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงสูงทั้งคู่ คือ มีคะแนนลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงอยู่ในกลุ่มสูงทั้งคู่
4. บทบาททางเพศลักษณะที่ไม่ชัดเจน (Undifferentiated)
เป็นกลุ่มที่มีลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงต่ำทั้งคู่ คือ มีคะแนนลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงอยู่ในกลุ่มต่ำทั้งคู่

ความก้าวร้าว หมายถึง การกระทำใดๆก็ตามที่พยายามให้บุคคลอื่นได้รับความเจ็บปวด หรือบาดเจ็บ ซึ่งอาจเป็นทางด้านร่างกายหรือทางด้านจิตใจ รวมทั้งก่อให้เกิดความเสียหายของทรัพย์สินต่างๆ และจะมีการแสดงออกโดยการใช้คำพูดและ/หรือการใช้ร่างกายกระทำ หรือเป็นพฤติกรรมที่ทำลายสิ่งของ โดยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

พฤติกรรมก้าวร้าวทางกาย ได้แก่ ขวางทางเดิน ขัดขาให้ล้ม ดึง กระชากเสื้อหรือกางเกง กระโปรง เลียนแบบท่าทางความผิดหรือข้อบกพร่องของเพื่อน ขวางปาของให้โดนผู้อื่น รีดไถเงิน บังคับให้ผู้อื่นทำในสิ่งที่เขาไม่เต็มใจ บังคับให้ทำตาม ถ้าไม่ทำตามก็ทำให้เขาได้รับความบาดเจ็บทางกายหรือจิตใจ ต่อสู้ทำร้ายกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ชกต่อย หยิก เตะ ถีบ ผลักโต๊ะ เก้าอี้ให้ล้ม ทบกระຈກให้พัง เขียนคำหยาบบนกระดาน ผับ

พฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจา ได้แก่ พูดเสียงดังขัดจังหวะ พูดนินทา พูดเยาะเย้ย พูดประชดประชัน พูดยุให้เพื่อนทะเลาะกัน ด่าชื่อพ่อแม่ผู้อื่นเมื่อโต้เถียงกัน พูดคำหยาบเมื่อโต้เถียงกัน ตวาดตะคอกผู้อื่น พูดขู่ซึ่งแสดงความก้าวร้าว เช่น ฉันทจะตบ ฉันทจะดักทำร้าย

การเผชิญปัญหา หมายถึง ที่บุคคลใช้ความพยายามเพื่อที่จะทำให้ภาวะความเครียดลดลง หรือบริหารจัดการภาวะความเครียดหรือวิตกกังวลที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลเผชิญกับสิ่งที่คุกคาม ทำหาย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงบทบาททางเพศ, กลวิธีในการแก้ปัญหา และพฤติกรรมก้าวร้าวของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ทราบถึงความสำคัญของบทบาททางเพศที่มีต่อการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ทราบถึงความสำคัญของบทบาททางเพศที่มีต่อการเลือกใช้กลวิธีการเผชิญปัญหาของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาททางเพศ

การประชุมเชิงปฏิบัติการของกองทุนประชากรสหประชาชาติ ในเรื่อง Gender, Population and Development (The Population Council, 1996 อ้างถึงใน ภััสสร ลิมานนท์, 2544) ได้ให้ความหมายที่แตกต่างกันระหว่างคำว่า Sex และ Gender กล่าวคือ Sex หมายถึง เพศที่เป็นข้อกำหนดทางชีววิทยา และถูกกำหนดโดยธรรมชาติ ส่วน Gender หมายถึงเพศที่ได้รับการกำหนดโดยเงื่อนไขทางวัฒนธรรม หรือเงื่อนไขทางสังคม ในการแสดงบทบาททางเพศแบบหญิงหรือชาย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการกำหนดบทบาททางเพศจะได้รับอิทธิพลหลักมาจากลักษณะทางสรีระ แต่บทบาททางเพศนี้ได้มาจากการเรียนรู้ และอาจแตกต่างกันออกไปในแต่ละสังคม แต่ละวัฒนธรรม

Giddens (1989 อ้างถึงใน ศิรินาถ ขนอม, 2547) ระบุถึงคำจำกัดความของ Sex และ Gender แตกต่างกัน โดย Sex หมายถึง สิ่งที่เพศหญิงและเพศชายแตกต่างกันในด้านสภาพทางชีววิทยาหรือทางกายวิภาค ส่วน Gender จะเป็นความแตกต่างที่เกี่ยวข้องกับความแตกต่างของชายและหญิง ด้านวัฒนธรรม จิตวิทยา และสังคม

กาญจนา แก้วเทพ (2544 อ้างถึงใน ศิรินาถ ขนอม, 2547) ระบุว่า Gender หรือ เพศสภาวะ หมายถึง ลักษณะทางเพศซึ่งแตกต่างกันในแต่ละยุคสมัย และแต่ละสังคม โดยเป็นผลมาจากการประกอบสร้างของสังคมและวัฒนธรรม

Block (1973 อ้างถึงใน ธิดารัตน์ ธรรมเกษร, 2543) ระบุว่า “บทบาททางเพศเป็นหมวดหมู่ของพฤติกรรมที่บุคคลเข้าใจในลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงของคนในสังคม”

Spence (1979) และ Heilbrun (1981 อ้างถึงใน ธิดารัตน์ ธรรมเกษร, 2543) กล่าวว่า “บทบาททางเพศเป็นความรู้สึกที่บุคคลรับรู้ถึงลักษณะความเป็นชายหรือลักษณะความเป็นหญิงของตนเอง”

Hurlock (1980 อ้างถึงใน ธิดารัตน์ ธรรมเกษร, 2543) ระบุความหมายของบทบาททางเพศไว้ว่า “รูปแบบของพฤติกรรมซึ่งสมาชิกแต่ละเพศได้ประพฤติปฏิบัติ และได้รับการยอมรับจากกลุ่มสังคมที่ตนเองอยู่”

Cook (1985 อ้างถึงใน ธิดารัตน์ ธรรมเกษร, 2543) ได้ให้ความหมายของบทบาททางเพศว่า “เป็นความแตกต่างระหว่างชายและหญิงในเรื่องของพฤติกรรม ความชอบ เจตคติ ลักษณะบุคลิกภาพ อารมณ์ รวมทั้งความสามารถซึ่งบุคคลจะเรียนรู้ผ่านกระบวนการที่ทำให้มีลักษณะตรงตามเพศ (Sex-typing processes) ของตนเอง”

ในงานวิจัยของศิรินาถ ขนอม (2547) ได้ให้คำจำกัดความของบทบาททางเพศ (Gender role) ไว้ว่าเป็นบทบาทที่เกิดจากการกำหนดกรอบความแตกต่างระหว่างเพศโดยสังคมและวัฒนธรรม

ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดบทบาททางเพศ

1. ปัจจัยทางชีวภาพ (Biological Factors)

ปัจจัยทางชีวภาพซึ่งเป็นความแตกต่างด้านโครงสร้างร่างกาย อวัยวะเพศ รวมถึงการทำงานของอวัยวะต่างๆ อันเป็นผลมาจากโครโมโซม และอิทธิพลของฮอร์โมนเพศที่แตกต่างกัน ถือเป็นปัจจัยแรกที่มีอิทธิพลในการกำหนดลักษณะของแต่ละเพศ

เพศชายจะมี Androgens Hormones ซึ่งจะกระตุ้นให้มีพัฒนาการด้านสรีระแบบเพศชาย เช่น เสียงใหญ่ หน้าอกขยาย มีหนวดเครา ท่อน้ำเชื้อขยายตัว อวัยวะเพศมีการแข็งตัวได้ ส่วนเพศหญิงจะมี Estrogen Hormone ส่งผลให้มีรูปร่างแบบเพศหญิง เช่น รูปร่างที่บอบบาง เสียงนุ่มนวล มีเต้านม ท่อรังไข่ มดลูก มีประจำเดือน (ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร, 2530 อ้างถึงใน ปณดพร พงษ์อนันต์โยธิน, 2544)

จากการศึกษาของ Pearey, Docherty & Dabbs (1966 อ้างถึงใน ปณดพร พงษ์อนันต์โยธิน, 2544) พบว่าฮอร์โมนเพศมีส่วนในการกำหนดลักษณะของพฤติกรรมทางเพศ จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับ Testosterone Hormones กับ Lesbians และพบว่า Butch lesbian จะมีระดับ Testosterone Hormone สูงกว่า Femme lesbian

2. ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม (Environmental Factors)

ปัจจัยทางสภาพแวดล้อมด้านการอบรมเลี้ยงดู การมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม และ

ความคาดหวังจากสังคมเป็นส่วนหนึ่งที่มีอิทธิพลในการกำหนดบทบาททางเพศ จากการศึกษาที่เด็กจะเรียนรู้บทบาททางเพศของตนจากการกระทำของบุคคลรอบข้าง พฤติกรรมของพ่อแม่และสิ่งแวดล้อมที่พ่อแม่สร้างขึ้นมาจึงเป็นแหล่งข้อมูลด้านเพศที่สำคัญมากสำหรับเด็ก

ผู้ใหญ่มักต้องการให้เด็กมีพฤติกรรมตรงตามเพศ และมักจะส่งเสริมเด็กด้วยของเล่นที่แตกต่างกัน หากเด็กชายมีพฤติกรรมก้าวร้าว พ่อแม่จะยอมรับพฤติกรรมเหล่านั้น ในขณะที่พ่อแม่จะตำหนิและห้าม หากเด็กหญิงเป็นผู้กระทำ (Brannon, 1996 อ้างถึงใน ปณตพร พงษ์อนันต์โยธิน, 2544) นอกจากนี้ พ่อแม่จะแสดงออกทางลบหากเด็กหญิงมีพฤติกรรมยินยอม เรียบร้อย และเด็กชายมีพฤติกรรมกล้าแสดงออก

ทัศนคติของพ่อแม่มีอิทธิพลทางอ้อมในการพัฒนาบทบาททางเพศของเด็ก ผ่านความเชื่อในเรื่องบทบาททางเพศที่มีความเป็นชายหรือเป็นหญิงสูงเพียงลักษณะเดียว นอกจากนี้ พ่อแม่ยังมักกำหนดพฤติกรรมต่างๆ ไปให้เด็กหญิงและเด็กชายแตกต่างกัน เช่น การสนับสนุนพฤติกรรมใกล้ชิดกับลูกสาว และส่งเสริมอิสระให้กับลูกชาย (ปณตพร พงษ์อนันต์โยธิน, 2544)

แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะบทบาททางเพศ

การเรียนรู้ลักษณะบทบาททางเพศ คือ การที่บุคคลรับเอาบุคลิกภาพบางอย่างของบุคคลอื่นมาเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพตนเอง การเรียนรู้นี้เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งเด็กจะเริ่มมีการเลียนแบบลักษณะบทบาททางเพศจากบุคคลใกล้ชิด เช่น พ่อแม่ และเมื่อเด็กโตขึ้นก็จะเริ่มเรียนรู้โดยการสังเกตจากบุคคลอื่นๆ ในสังคม การเรียนรู้บทบาททางเพศจึงเป็นการซึมซับเอาลักษณะ (Characteristics) ความเชื่อ (Beliefs) ทัศนคติ (Attitudes) ค่านิยม (Values) และพฤติกรรม (Behaviors) ทางเพศของบุคคลในสภาพแวดล้อมรอบตัว มาใช้ในการสร้างบุคลิกภาพเพื่อให้เกิดเอกลักษณ์แห่งตนขึ้น

ในปัจจุบันได้มีทฤษฎีต่างๆ ทางจิตวิทยา อธิบายถึงการเรียนรู้ลักษณะบทบาททางเพศ ซึ่งประกอบไปด้วยทฤษฎีที่สำคัญ 3 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) และทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดและความเข้าใจ (Cognitive Theory) (Kapland & Sedney 1980 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539)

ทฤษฎีบทบาททางสังคมของ Eagly

Eagly (1982 อ้างถึงใน สรณะ วินิจฉัยกุล, 2544) ได้สร้างทฤษฎีจากงานวิจัยความแตกต่างทางเพศของตน โดยเป็นทฤษฎีที่เน้นว่าบทบาททางสังคมมีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมที่แตกต่างกันของแต่ละเพศ และมีผลมากกว่าความเชื่อและค่านิยมที่มาจากการอบรมสั่งสอนและทางชีววิทยา

นักสังคมศาสตร์ยอมรับว่าบทบาททางสังคมเป็นสาเหตุของความแตกต่างทางเพศ (Eagly, 1986 อ้างถึงใน สรณะ วินิจฉัยกุล, 2544) การที่สมาชิกในสังคมมีสถานภาพในสังคมที่แตกต่างกัน สมาชิกจึงต้องแสดงบทบาทให้เหมาะสมตามบรรทัดฐานของสังคม ทำให้เกิดพฤติกรรมที่สอดคล้องกับเพศ (Sex-type behavior)

ภาพในความคิดแสดงถึงว่าเพศหญิงใส่ใจในสวัสดิภาพของผู้อื่น รวมถึงมีการดูแลเอาใจใส่ ทะนุถนอมมากกว่าเพศชาย สามารถอุทิศตัวเพื่อผู้อื่นได้ ให้ความรัก ปลอดภัย ช่วยเหลือ ใจดี เห็นอกเห็นใจ และรักเด็ก (Bem, 1974; Broverman, I.K., Broverman, D.M., Clarkson, & Rosenkrantz, 1972 อ้างถึงใน สรณะ วินิจฉัยกุล, 2544) ส่วนภาพในความคิดเกี่ยวกับเพศชาย ได้อธิบายถึงนิสัยที่ชอบควบคุมและกล้าแสดงออกมากกว่าเพศหญิง มีการศึกษาที่แสดงถึงความมั่นใจในตนเองของเพศชาย เช่น ก้าวร้าว ชอบมีอำนาจเหนือกว่า ทะเยอทะยาน ใช้กำลัง แสดงความเป็นผู้นำ (Bem, 1974; Broverman et al., 1972; Spemce & Helmreich, 1978 อ้างถึงใน สรณะ วินิจฉัยกุล, 2544)

Macobby and Jacklin (1974 อ้างถึงใน นนทน์ที่ พิชยะกุล, 2546) ระบุว่าจากงานวิจัยที่ผ่านมาไม่สามารถระบุได้อย่างแน่ชัดว่าชายและหญิงมีความแตกต่างกัน ทั้งชายและหญิงต่างก็ต้องการประสบความสำเร็จ ต้องการการยอมรับจากสังคม ไม่ชอบความรู้สึกโดดเดี่ยว และต้องการมีอำนาจเหนือผู้อื่น แต่การที่ชายและหญิงมีพฤติกรรมต่างกันเป็นผลมาจากความไม่เท่าเทียมในการได้รับโอกาส

แนวคิดของ Bem : ทฤษฎีสกีมาทางเพศ (Gender Schema Theory)

Sandra Lipsitz Bem (ไม่ระบุปีที่พิมพ์ อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) มองว่าลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงนั้น จะประกอบด้วยพฤติกรรมและคุณลักษณะทางบวกต่าง ๆ รวมกัน ซึ่งจะเป็นคุณลักษณะเฉพาะตัวของเพศหญิงและเพศชายที่แตกต่างกันและเป็นลักษณะที่พึงปรารถนาสำหรับเพศหนึ่งมากกว่าอีกเพศหนึ่ง และการที่จะบอกว่าบุคคลใดลักษณะความเป็นหญิง หรือลักษณะความเป็นชายจะดูได้จากพฤติกรรมที่บุคคลนั้นตอบสนองต่อเหตุการณ์ต่างๆในสภาพแวดล้อม โดย

สังคมแต่ละสังคมจะมีมาตรฐานที่เหมาะสมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมที่พึงปรารถนาให้มีประสิทธิภาพ (Bem 1981; Markus 1977; Markus, Drane, Bernstein & Bem 1982; Cook 1935; อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) ดังนั้นการรับรู้ของบุคคลจึงเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างข้อมูลที่ได้รับ กับสกีมาที่มีอยู่ก่อนแล้วของบุคคลนั้น (Neisser 1976; Taylor & Crocker, in press อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) และ Bem ได้เน้นว่าสกีมาทางความคิด ความเข้าใจ (Cognitive Schema) จะมีความสัมพันธ์กับมาตรฐานของสังคม โดยที่มาตรฐานของสังคมจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมสำหรับแต่ละเพศ ทำให้มีผลกระทบต่ออัตมโนทัศน์และพฤติกรรมของบุคคล

Bem (1981 อ้างถึงใน ปณตพร พงษ์อนันต์โยธิน, 2544) ได้แบ่งบทบาททางเพศออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. บทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายสูงลักษณะเดียว (Masculine) คือ เป็นผู้ที่กล้าหาญ เข้มแข็ง ชอบแข่งขัน มีพลังอำนาจ ฉลาด กระฉับกระเฉง เป็นอิสระ ผู้ที่มีลักษณะดังกล่าวนี้มักนึกถึงกฎเกณฑ์หรือความคาดหวังจากสังคม และทำตามพฤติกรรมที่สังคมกำหนด

2. บทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงสูงลักษณะเดียว (Feminine) คือ เป็นผู้ที่อ่อนหวาน นุ่มนวล อ่อนแอ ขี้อาย ผู้ที่มีลักษณะดังกล่าวนี้มักนึกถึงกฎเกณฑ์หรือความคาดหวังของสังคม และปฏิบัติตามสิ่งเหล่านั้น

David Bakan (1966 อ้างถึงใน ปณตพร พงษ์อนันต์โยธิน, 2544) กล่าวว่า ลักษณะ Agency เป็นลักษณะของผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายสูงลักษณะเดียว เป็นผู้ปกป้องตนเองได้ ฉลาด กล้าแสดงออก (Self-Assertive) พัฒนาตนเอง (Self-Expansion) ส่วนลักษณะ Communion เป็นลักษณะของผู้ที่มีความเป็นหญิงสูงลักษณะเดียว เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น เปิดเผย ไม่แยกตัวลำพัง

3. บทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ (Androgyny) คือ เป็นผู้ที่มีทั้งความเป็นเพศหญิง และความเป็นเพศชายสูงทั้งคู่ เป็นผู้ที่สามารถแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ มีความยืดหยุ่น สามารถผสมผสานความเข้มแข็งและความอ่อนโยนไว้ได้

4. บทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายต่ำทั้งคู่ (Undifferentiated) คือ เป็นผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบไม่ชัดเจน อาจแสดงออกในลักษณะที่ไม่พึงปรารถนาของสังคม ไม่สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ต่างๆได้อย่างเหมาะสม

นิตินันท์ พันทวี (2539) ได้กล่าวว่า จากทฤษฎีสกีมาทางเพศ (Gender Schema Theory) Bem ไม่ได้เน้นเกี่ยวกับรายละเอียดที่ใช้แยกออกจากลักษณะความเป็นหญิง ลักษณะความเป็นชาย แต่เน้นที่

ขบวนการความคิด ความเข้าใจ (Cognitive Processes) โดย Bem ได้ให้ความสำคัญของความแตกต่างของขบวนการทางความคิดความเข้าใจ (Cognitive processing differences) ระหว่างบุคคลที่มีลักษณะตรงตามเพศ (Sex-typed persons) กับบุคคลที่ไม่มีลักษณะตรงตามเพศ (Nonsex-typed persons) โดยดูจากขบวนการสกีมาทางด้านเพศ (gender schematic processing) ซึ่งบุคคลที่มีลักษณะตรงตามเพศจะจัดระเบียบข้อมูลที่ได้รับในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความเป็นหญิงและความเป็นชาย โดยมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนด ทำให้มีผลต่อการจำกัดพฤติกรรมและอัตโนทัศน์ของบุคคล สำหรับขบวนการในการพัฒนาลักษณะบทบาททางเพศของบุคคลที่มีลักษณะตรงตามเพศนั้น จะเริ่มจากการที่เด็กเรียนรู้จากสังคมเกี่ยวกับเพศ บนพื้นฐานความแตกต่างระหว่างลักษณะบทบาททางเพศของเพศหญิงและเพศชายโดยทั่วไป ซึ่งการเรียนรู้นี้จะสอนเด็กถึงขอบเขตของลักษณะบทบาททางเพศของเพศชายและเพศหญิง ทำให้เด็กเกิดสกีมาทางเพศ (Gender schema) ต่อมาเด็กจะอาศัยสกีมาทางเพศที่เด็กเพิ่มจะพัฒนาขึ้นมา ซึ่งสกีมาทางเพศ (Gender schema) จะนำไปสู่มาตรฐานของลักษณะและพฤติกรรมที่เหมาะสมกับเพศตามที่สังคมได้กำหนดไว้แล้ว เด็กจะพยายามปฏิบัติตามแนวทางที่เป็นลักษณะทางเพศของตนทำให้เกิดมโนทัศน์ (Self-concept) เกี่ยวกับลักษณะทางเพศของตนที่มั่นคงขึ้น ซึ่งการปฏิบัติตามลักษณะบทบาททางเพศของตนตามที่สังคมกำหนดนี้เรียกว่า การมีลักษณะบทบาททางเพศแบบดั้งเดิม กล่าวคือ เด็กผู้หญิงก็มีลักษณะทางเพศแบบเพศหญิง และเด็กผู้ชายก็มีลักษณะพฤติกรรมแบบเพศชาย นอกจากนี้ในการตอบแบบวัดลักษณะบทบาททางเพศของ Bem (Bem Sex Role Inventory) นั้นบุคคลที่มีลักษณะตรงตามเพศจะกล่าวถึงตนเอง โดยแยกออกเป็นลักษณะใดลักษณะหนึ่ง และมีการจัดอัตมโนทัศน์ในลักษณะที่ตรงกับการจำแนกระหว่างเพศของสังคม ดังนั้นบุคคลที่มีลักษณะตรงตามเพศจึงไม่ได้แตกต่างจากบุคคลอื่นตรงที่มีลักษณะความเป็นหญิงหรือความเป็นชายมากนักเพียงใด แต่แตกต่างจากบุคคลอื่นเพราะบุคคลที่มีลักษณะตรงตามเพศ มีการจัดอัตมโนทัศน์และพฤติกรรมบนพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะความเป็นเพศหญิงและเพศชาย ส่วนบุคคลที่มีลักษณะแอนโดรจีนี จะมีพฤติกรรมหรือคุณสมบัติของความเป็นเพศหญิงหรือเพศชายไม่แตกต่างกันอย่างชัดเจน นอกจากนี้บุคคลที่มีลักษณะไม่ตรงตามเพศจะเลือกข้อความในแบบวัดลักษณะบทบาททางเพศของ Bem (Bem Sex Role Inventory) อย่างอิสระมากกว่าที่จะคำนึงถึงลักษณะความเป็นหญิงหรือลักษณะความเป็นชาย (Bem 1979 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539)

สกีมาทางเพศ (Gender Schema Theory) มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีทางจิตวิทยาที่สำคัญ 3 ทฤษฎี อันได้แก่ ทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจ (Cognitive Development Theory) และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ซึ่ง Huston ได้ชี้ให้เห็นว่าทั้งทฤษฎีสกีมาทางเพศ (Gender Schema Theory) และทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจ (Cognitive

Development Theory) จะมีความคล้ายคลึงกันในเรื่องของโครงสร้าง และการทำงานของขบวนการความคิดความเข้าใจ (Cognitive Processes) ของแต่ละบุคคล โดยเริ่มจากการซึมซับลักษณะทางเพศของตน และปรับเป็นโครงสร้างทางปัญญา ทำให้เกิดอัตมโนทัศน์เกี่ยวกับตนเองขึ้นมา โดยกระบวนการดังกล่าวจะเกิดขึ้นในช่วงระยะแรกของชีวิต แต่อย่างไรก็ตามทั้งทฤษฎีสกีมาทางเพศและทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจก็ยังคงมีความแตกต่างกันอยู่บ้างบางประการ อาทิเช่น ทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจนั้นได้เน้นความแตกต่างทางกายภาพของแต่ละเพศว่า ทำให้เกิดลักษณะที่แตกต่างกันในแต่ละเพศ โดยเริ่มจากการที่บุคคลมีการรับรู้ว่าเป็นเพศใดก่อน แล้วจึงค่อยๆปรับและรับเอารูปแบบของพฤติกรรมทางเพศตนซึ่งเป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับเพศของตนเข้าไป จึงทำให้สกีมาทางเพศ (Gender Schema) เกิดขึ้นในแต่ละบุคคล (Huston, 1983 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539)

ส่วนทฤษฎีสกีมาทางเพศของ Bem ได้เน้นถึงลักษณะความแตกต่างกันในแต่ละเพศ ซึ่งเกิดจากการแบ่งแยกทางสังคม และส่งผลกระทบต่ออัตมโนทัศน์ (Self-concept) และพฤติกรรมของบุคคล เมื่อเด็กมีการเรียนรู้ถึงลักษณะบทบาททางเพศของชายและหญิงจึงเกิดสกีมาทางเพศ (Gender Schema) ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าทฤษฎีสกีมาทางเพศ (Gender Schema Theory) เป็นผลมาจากการกำหนดของสังคมเป็นหลัก

สำหรับทฤษฎีสกีมาทางเพศ (Gender Schema Theory) กับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) นั้นจะเน้นร่วมกันในเรื่องของอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการเรียนรู้ในลักษณะบทบาททางเพศของเด็ก ซึ่งทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมกล่าวว่า เด็กมีการเรียนรู้พฤติกรรมของลักษณะบทบาททางเพศ (Sex Role Behaviors) จากการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ เด็กหญิงและเด็กชายจะมีการเรียนรู้พฤติกรรมที่คล้ายคลึงกัน แต่การจะแสดงออกมาในลักษณะใดนั้นขึ้นอยู่กับความคาดหวังของสังคมที่มีต่อพฤติกรรมของแต่ละเพศ ส่วนทฤษฎีสกีมาทางเพศนั้น กล่าวว่าสิ่งแวดล้อมจะมีอิทธิพลในการกำหนดความแตกต่างระหว่างบทบาททางเพศของเพศหญิงและเพศชายโดยทั่วไป ซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออัตมโนทัศน์และพฤติกรรมของบุคคล กล่าวโดยสรุปคือ ทฤษฎีสกีมาทางเพศมีพื้นฐานทางความคิด ความเข้าใจกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น (Mischel, 1985 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539)

ทฤษฎีดั้งเดิมเกี่ยวกับลักษณะบทบาททางเพศ : ลักษณะความเป็นชาย และลักษณะความเป็นหญิง

ลักษณะทางเพศถูกกำหนดโดยโครโมโซม (Chromosomes) ต่อมเพศ (Gonads) และฮอร์โมน (Hormones) ทั้งเด็กหญิงและเด็กชายจะถูกชี้บ่งถึงการเป็นเพศหญิงหรือเพศชายตั้งแต่แรกเกิด ซึ่งนับเป็นการให้เอกลักษณ์ทางเพศแก่เด็กเป็นครั้งแรก และลักษณะทางเพศนี้ก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่ทั้งนี้ลักษณะทางเพศมีใช้ตัวกำหนดลักษณะความแตกต่างในเชิงพฤติกรรมของเพศหญิงและเพศชาย การให้เอกลักษณ์ทางเพศที่เริ่มตั้งแต่เด็กเกิดมานี้จะเริ่มต้นจากความรู้สึกพื้นฐานของแต่ละบุคคลในการพัฒนาลักษณะความเป็นหญิงหรือลักษณะความเป็นชายในเวลาต่อมา การเรียกเด็กตามลักษณะทางกายภาพทางเพศของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจะทำให้เด็กรับรู้เพศของตน จึงเกิดการเรียนรู้ที่จะทำตามลักษณะทางเพศของตน (Sex-typing) ตามที่สังคมกำหนดไว้ บุคคลจะเรียนรู้ลักษณะบทบาททางเพศของตนเกี่ยวกับทัศนคติ บุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย ความชอบ ตลอดจนพฤติกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับเพศของตน Hurlock (1980 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) ได้ให้ความหมายแบบสั้นๆ ถึงลักษณะบทบาททางเพศว่า เป็นรูปแบบของพฤติกรรมที่แต่ละเพศประพฤติปฏิบัติ และได้รับการยอมรับจากกลุ่มสังคมที่อยู่ ส่วน Block (1973 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) กล่าวว่า ลักษณะบทบาททางเพศ เป็นหมวดหมู่ของพฤติกรรมที่บุคคลเข้าใจในลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงในสังคม สำหรับ Ward (ไม่ระบุปีที่พิมพ์ อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) ได้ขยายความหมายของลักษณะบทบาททางเพศตามความหมายทางสังคมว่า เป็นผลกระทบจากพฤติกรรมและทัศนคติโดยทั่วไปที่ยอมรับกันในสังคมวัฒนธรรมว่า เป็นลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง Heibrun (1981; Spence, 1979 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) กล่าวว่า ลักษณะบทบาททางเพศเป็นความรู้สึกที่บุคคลรับรู้เกี่ยวกับลักษณะความเป็นหญิงหรือความเป็นชายของตัวเอง นอกจากนั้น Cook (1985 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) ได้กล่าวว่า ลักษณะบทบาททางเพศเป็นความแตกต่างระหว่างชายและหญิงในเรื่องพฤติกรรม ความชอบ ทัศนคติ บุคลิกภาพ อารมณ์ และความสามารถ ซึ่งบุคคลจะเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการมีลักษณะที่ตรงตามเพศ (Sex-typing Processes)

ลักษณะทางเพศเป็นลักษณะที่มีติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด แต่ลักษณะบทบาททางเพศนั้นจะมาจากการเรียนรู้ดังที่ Jagger (1977 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) กล่าวว่า การที่เด็กจะมีลักษณะบทบาททางเพศลักษณะใดนั้น ไม่ได้มาจากการตัดสินใจหรือกำหนดโดยบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็ก แต่มาจากการที่เด็กมีการเรียนรู้ ซึ่งเด็กจะมีวิธีการเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะบทบาททางเพศ 2 วิธี คือ การสังเกตบุคคลอื่นและการสอนโดยตรงจากพ่อแม่รวมทั้งตัวแทนต่างๆ ในสังคม (Socializing agents) ผลที่ได้รับจาก

ขบวนการดังกล่าว คือ การมีเอกลักษณ์บทบาททางเพศ (Sex role Identity) ซึ่งบุคคลจะแสดงออกทั้งลักษณะความเป็นชาย และลักษณะความเป็นหญิงหลาย ๆ ลักษณะรวมกัน

ในทัศนะดั้งเดิมนั้นจะมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนในลักษณะบทบาททางเพศของผู้หญิงและผู้ชาย โดยที่ผู้ชายจะมีลักษณะความเป็นชายในระดับสูงในขณะที่ผู้หญิงก็จะมีลักษณะความเป็นหญิงในระดับสูง และทั้งเพศชายและหญิงจะมีลักษณะของเพศตรงข้ามอยู่น้อย ลักษณะเช่นนี้เป็นเอกลักษณ์ของลักษณะบทบาททางเพศแบบดั้งเดิม (Traditional Sex-role Identity) ที่เรียกว่า ลักษณะตรงตามเพศ (Sex-typed) และลักษณะทางเพศที่สังคมยอมรับว่าเป็นลักษณะของผู้ชายหรือลักษณะของผู้หญิงนี้เรียกว่า ภาพพจน์ของลักษณะบทบาททางเพศ (Sex role Stereotypes) ซึ่งภาพพจน์ของบทบาททางเพศจะช่วยให้ทราบได้ว่าเพศไหนควรจะปฏิบัติตัวอย่างไร ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วภาพพจน์ลักษณะบทบาททางเพศจะกำหนดลักษณะทั่วไปเกี่ยวกับบทบาททางเพศของผู้ชายและผู้หญิงในสังคม ไม่ใช่กำหนดลักษณะที่เฉพาะเจาะจงของบุคคลใดบุคคลหนึ่งภายในกลุ่ม Kagan (1964 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) กล่าวว่า การส่งเสริมสนับสนุนภาพพจน์ของลักษณะบทบาททางเพศจะก่อให้เกิดการกระทำของเพศชายและเพศหญิงที่แตกต่างกัน จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับลักษณะบทบาททางเพศแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมของเพศชายและพฤติกรรมของเพศหญิง โดย Broverman และคณะ (Broverman และคณะ 1970; Broverman, Vogel, Clarkso และ Rosenkrantz, 1972; Forisha 1978; Foxley 1979 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) พบว่าลักษณะเพศชายและลักษณะเพศหญิงจะมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยผู้ชาย (ลักษณะความเป็นชาย) จะมีลักษณะก้าวร้าว พึ่งตนเอง เป็นอิสระ ชอบการแข่งขัน ไม่อ่อนไหวในอารมณ์ เชื่อมมั่นในตนเอง มีบทบาทเป็นผู้นำ กล้าตัดสินใจ แข็งแรง ฯลฯ ส่วนผู้หญิง (ลักษณะความเป็นหญิง) จะมีลักษณะสุภาพ อ่อนโยน เจ้าอารมณ์ เห็นอกเห็นใจ มีลักษณะให้ความอบอุ่นแก่ผู้อื่น และพึ่งพาผู้อื่น ฯลฯ

ส่วน Parson & Bales (1953 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) เชื่อว่าลักษณะความเป็นหญิงและลักษณะความเป็นชายนั้นเริ่มต้นจากบทบาทของบุคคลในครอบครัว ซึ่งมีความแตกต่างกันในลักษณะของกิจกรรมที่กระทำ โดยลักษณะความเป็นชายจะเป็นลักษณะของการกระทำที่นำไปสู่ความสำเร็จ ตามจุดมุ่งหมาย เช่น การเป็นผู้นำ การมีความเชื่อมั่นในตนเอง การกล้าแสดงออก เป็นต้น โดยการเรียกลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวว่าเป็นพฤติกรรมเครื่องมือ (Instrumental behaviors) ส่วนในลักษณะของความเป็นหญิงนั้นก็เช่นกัน ลักษณะของการกระทำที่จะสนับสนุนหรือเป็นผลดีต่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เช่น การเอาใจใส่ผู้อื่น การตอบสนองทางอารมณ์ ฯลฯ เป็นพฤติกรรมการแสดงออก (Expressive behaviors) และ Spence & Helmreich (1978 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) กล่าวว่า

สิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้หญิงคือ จะต้องมีความสามารถในการแสดงออกทางพฤติกรรม ขณะที่ผู้ชายจะมีการให้ความสำคัญกับลักษณะเป็นอิสระ มุ่งมั่นในการทำงานเพื่อความสำเร็จเป็นบทบาททางเพศ

Bakan (1966 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) เรียกลักษณะการกระทำของความเป็นชายว่า เอเจนซี (Agency) หมายถึง การกระทำที่มีจุดเริ่มต้นที่มีตนเองเป็นหลัก ผู้ชายจึงมีการแสดงออกในลักษณะของการป้องกันตนเอง (Self-protection) การยืนหยัดสิทธิของตนเอง กล้าแสดงออก และมีอิสระมากกว่า ส่วนผู้หญิงจะมีลักษณะการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่นในสังคม ได้แก่ การเป็นมิตร การช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว ซึ่งลักษณะต่างๆดังกล่าว เรียกว่า คอมมิวนิเยน (Communion)

ดังนั้นแนวความคิดของเอกลักษณ์ลักษณะบทบาททางเพศแบบดั้งเดิมจะเป็นลักษณะที่เน้นถึงความแตกต่างระหว่างเอกลักษณ์ลักษณะบทบาททางเพศของเพศชายและเพศหญิงอย่างชัดเจน โดยที่ลักษณะความเป็นชายจะเกี่ยวข้องกับการมุ่งไปสู่จุดหมาย กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม มีพัฒนาการของตนเอง ส่วนลักษณะความเป็นหญิงจะเกี่ยวข้องกับการไวต่อความรู้สึกของบุคคลอื่น มีการแสดงออกทางอารมณ์ไม่เห็นแก่ตัว และมีสัมพันธภาพต่อผู้อื่น ซึ่งลักษณะที่แตกต่างกันของเพศหญิงและเพศชายก็คือ การมีลักษณะที่ตรงตามเพศ (Sex-type) นั่นเอง

การพัฒนาลักษณะบทบาททางเพศที่ตรงตามเพศ

ครอบครัวเป็นหน่วยสังคมแรกที่มีบทบาทต่อพัฒนาการลักษณะบทบาททางเพศของเด็ก โดยพ่อแม่จะมีการวางรูปแบบความคิดไว้เรียบร้อยแล้ว เด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายนั้นควรจะมีพฤติกรรมปฏิบัติตัวอย่างใด ซึ่งพ่อแม่จะแสดงทัศนคติเกี่ยวกับความแตกต่างทางเพศตั้งแต่ขณะตั้งครรภ์ โดยที่หากเด็กในครรภ์แข็งแรงดี ดิ้นเก่ง พ่อแม่ก็จะตีความว่านั่นคือ สัญลักษณ์ของความเป็นเด็กผู้ชาย (Levis, 1972 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) จากการศึกษาของ Robin, Proveniano และ Luria (1974 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) โดยการสัมภาษณ์คู่พ่อแม่ 30 คู่ในช่วงเวลา 24 ชั่วโมงแรก หลังจากที่ลูกคนแรกเกิดพบว่า พ่อแม่ของเด็กทารกผู้หญิงก็จะวาดภาพลูกของตนว่ามีลักษณะนุ่มนวล หน้าตาน่ารัก ไม่ซุกซน ตัวเล็ก ในขณะที่พ่อแม่ของเด็กผู้ชายจะวาดภาพทารกของตนว่ามีลักษณะแข็งแรง ตัวใหญ่กว่า และซุกซน ซึ่งลักษณะเหล่านี้แสดงถึงภาพพจน์ของลักษณะบทบาททางเพศ โดยทั่วไปที่พ่อแม่สร้างความคาดหวังในตัวเด็กหญิงและเด็กชาย ซึ่งมีความแตกต่างกันตั้งแต่ในระยะแรกของชีวิต Fagot (1977 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) ได้สังเกตพฤติกรรมของพ่อแม่ที่มีต่อ

เด็กวัยเตาะแตะ (toddlers) อายุ 20-24 เดือน จำนวน 24 ครอบครัว พบว่าพ่อแม่มีการตอบสนองต่อพฤติกรรมของเด็กหญิงกับพฤติกรรมของเด็กชายแตกต่างกัน โดยพ่อแม่จะตอบสนองทางบวก เมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับเพศของตน เช่น เด็กผู้ชายเล่นของเล่นเด็กผู้ชาย ได้แก่ ก้อน (block) หรือเล่นของเล่นที่เคลื่อนย้ายไปมาได้ ในขณะที่เด็กผู้หญิงเล่นตุ๊กตา ในทางตรงข้ามพ่อกับแม่จะตอบสนองทางลบเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่อเพศของตน เช่น เด็กผู้ชายเล่นตุ๊กตา หรือเด็กผู้หญิงเล่นปืนป่าย กระโดดโลดเต้น อย่างไรก็ตามพบว่า เด็กผู้ชายจะถูกลงโทษ เมื่อกระทำพฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นพฤติกรรมของผู้หญิงมากกว่า เมื่อเด็กผู้หญิงกระทำพฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นพฤติกรรมของผู้ชาย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เด็กผู้ชายจะถูกคาดหวังเกี่ยวกับลักษณะบทบาททางเพศมากกว่าเด็กผู้หญิง จากการศึกษาของ Lansky (1967 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) โดยใช้แบบสอบถาม ถามพ่อแม่เด็กอนุบาลและเด็กก่อนวัยเรียนจำนวน 98 คน เกี่ยวกับทัศนคติของพ่อแม่ที่มีต่อการเลือกกิจกรรมที่มีลักษณะตรงตามเพศของเด็ก (ตัวอย่างเช่น เด็กผู้หญิงเล่นตุ๊กตา เด็กผู้ชายเล่นปืน) และกิจกรรมที่ตรงข้ามกับเพศ (เช่น เด็กผู้หญิงเล่นปืน เด็กผู้ชายเล่นตุ๊กตา) พบว่าทั้งพ่อและแม่มีแนวโน้มที่จะแสดงทัศนคติไปในทางลบต่อการเลือกกิจกรรมที่มีลักษณะตรงข้ามกับเพศของเด็กผู้ชาย และมีทัศนคติที่เป็นกลางหรือทางบวกต่อการเลือกกิจกรรมที่มีลักษณะตรงข้ามกับเพศของเด็กผู้หญิง นอกจากนี้ยังพบว่า พ่อมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติให้ลูกชายและลูกสาวมีพฤติกรรมที่ตรงตามเพศของตนมากกว่าแม่ สำหรับการศึกษาในแคนาดา โดย Lambert, Yackley และ Hein (1971 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) พบว่าพ่อแม่ของเด็กชายอายุ 6 ปี จะคาดหวังให้เด็กชายมีพฤติกรรมที่ตรงตามเพศมากกว่าที่พ่อแม่ของเด็กหญิงวัยเดียวกันคาดหวังในตัวลูกสาว Diepold (1977 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) ยังพบว่าพ่อแม่ของเด็กก่อนวัยก่อนเรียน (อายุ 3-5 ปี) จะคาดหวังให้ลูกชายเล่นของเล่นที่มีลักษณะเป็นผู้ชาย และลูกสาวเล่นของเล่นที่มีลักษณะเป็นผู้หญิง พ่อแม่จะกำหนดมาตรฐานของพฤติกรรมทางเพศของเด็กหญิงยืดหยุ่นมากกว่ามาตรฐานพฤติกรรมทางเพศของเด็กชาย เด็กชายจะได้รับแรงกดดันมากกว่าเด็กหญิง เมื่อเลือกกระทำลักษณะที่เป็นของเพศตรงข้าม (Maccoby & Jacklin 1974 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) นอกจากนี้ยังพบว่า พ่อแม่จะแสดงออกในการส่งเสริมลักษณะที่ตรงตามเพศของเด็กในรูปแบบในรูปของการเลือกของเล่นและเฟอร์นิเจอร์ จากการบันทึกสิ่งของต่างๆในห้องเด็ก โดย Kheingold และ Cook (1975 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) พบว่าความแตกต่างที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ ห้องของเด็กชาย (อายุ 1 เดือน ถึง 6 ปี) จะมีรถสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและศิลปะ อุปกรณ์ทางกีฬา ของเล่นที่เป็นรูปสัตว์ โรงเก็บพัสดุ (เช่น โรงรถ ฯลฯ) เครื่องยนต์กลไก สัตว์ที่มีชีวิต ทรัพย์สินส่วนตัว และกองทหารของเล่น ในขณะที่ห้องเด็กผู้หญิงจะมีของเล่นที่ไม่ต้องใช้พื้นที่กว้างนัก และเน้นหนักที่ของเล่นพวกตุ๊กตา บ้านตุ๊กตา และของเล่นที่เกี่ยวข้องกับบ้าน นอกจากนี้บ้านของเด็กผู้ชายมักจะ

ตกแต่งเป็นความคิดเกี่ยวกับเรื่องสัตว์มากกว่า ขณะที่ห้องเด็กผู้หญิงจะได้รับการตกแต่งเป็นความคิดเกี่ยวกับดอกไม้ และตกแต่งห้องด้วยลูกไม้ สิ่งของที่เป็นเย็บปักถักร้อยต่างๆ

ในเรื่องการอบรมเลี้ยงดู พบว่าพ่อแม่จะให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายแตกต่างกัน โดยการเลี้ยงดูเด็กผู้ชายให้เป็นอิสระมากกว่าเด็กผู้หญิง ในขณะที่เด็กผู้หญิงจะได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดมากกว่าเด็กผู้ชาย Lewis (1972 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) ศึกษาวิธีการเลี้ยงดูของแม่ต่อลูกผู้หญิงและผู้ชาย เช่น การสัมผัส การอุ้ม การมองดู และการพูดคุย พบว่าไม่มีความแตกต่างในวิธีการปฏิบัติของแม่ต่อเด็กเพศหญิงหรือเพศชายอายุ 3 อาทิตย์ แต่พบว่าแม่มีแนวโน้มที่จะให้การสัมผัส การอุ้มกับเด็กชายมากกว่า ในขณะที่เด็กหญิงจะใช้วิธีการมองดูและพูดคุย เช่น ถ้าทารกเพศหญิงร้องแม่จะใช้วิธีพูดกับเด็กทารกเพศหญิง ขณะที่เมื่อทารกเพศชายส่งเสียงร้องแม่จะอุ้มหรือแตะสัมผัสเด็กทารกเพศชายมากกว่า อย่างไรก็ตามการตอบสนองของแม่ในรูปแบบเหล่านี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงไป โดยเมื่อเด็กผู้หญิงอายุ 1 ขวบ เด็กผู้หญิงจะได้รับการเลี้ยงดูที่เต็มไปด้วยการสัมผัส การอุ้ม การมองดู และการพูดคุยมากกว่าเด็กผู้ชาย ซึ่ง Lewis ได้ให้เหตุผลว่า การที่แม่ลดสัมผัสทางกายต่อลูกชายลงเป็นสิ่งชี้แนะถึงความต้องการสร้างนิสัยให้เด็กผู้ชายมีลักษณะนิสัยที่เป็นตัวของตัวเอง และเป็นอิสระมากกว่าลูกสาว

การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่จะมีผลต่อพฤติกรรมของเด็กอย่างมาก จากการศึกษาของ Goldberg และ Lewis (1963 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) โดยการสังเกตแม่และลูกซึ่งอายุ 6-13 เดือน ได้พบความแตกต่างทางเพศอย่างมากในพฤติกรรมของเด็กอายุ 13 เดือน ที่มีต่อแม่ในสถานการณ์การเล่นที่เป็นอิสระ โดยที่เด็กผู้หญิงจะมีการพึ่งพิงมากกว่า (หันไปหาแม่น้อยกว่า ยังคงมีการมองตาแม่บ่อยกว่า และอยู่ใกล้ๆกับแม่) และแสดงถึงพฤติกรรมที่ชอบสำรวจน้อยกว่าเล่นอย่างเจียวๆมากกว่าเด็กผู้ชาย และเมื่อวางสิ่งกีดขวาง (barrier) ระหว่างแม่กับเด็กหญิง พบว่าเด็กผู้หญิงจะร้องไห้และเคลื่อนไหวขอความช่วยเหลือมากกว่า ขณะที่เด็กผู้ชายจะใช้เวลาส่วนใหญ่ในการพยายามปีนข้ามสิ่งกีดขวาง จากการศึกษาที่ Goldberg & Lewis (1969 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) ได้บันทึกการปฏิสัมพันธ์ของแม่ลูกคู่เดิมเมื่อเด็กอายุ 6 เดือน พบว่าเด็กผู้ชายที่ได้รับการสัมผัสมากกว่าเมื่ออายุ 6 เดือน จะหันไปหันแม่บ่อยกว่า เมื่ออายุ 13 เดือน ส่วนเด็กผู้หญิงที่ได้รับการสัมผัสจากแม่ไม่ว่าจะมากหรือน้อย เมื่ออายุ 6 เดือน ดูเหมือนจะต้องการสัมผัสทางกายจากแม่อย่างมาก เมื่ออายุ 13 เดือน และมากกว่าเด็กที่ได้รับการสัมผัสทางกายจากแม่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการศึกษาที่สอดคล้องกับการศึกษาของ Fegot (1974 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) ที่ว่าการเลี้ยงดูของพ่อแม่จะทำให้เด็กผู้ชายมีความเป็นตัวของตัวเองมากกว่าเด็กผู้หญิง โดยพบว่าพ่อแม่จะตอบสนองทางบวกมากกว่าเมื่อเด็กผู้หญิงขอความช่วยเหลือ ช่วยงานผู้ใหญ่หรือเดินตามพ่อแม่ ในขณะที่พ่อแม่จะตอบสนองทางลบมากกว่าเมื่อเด็กผู้ชายขอร้องไห้ช่วยหรือ

เมื่อช่วยผู้ใหญ่ทำงานบ้าน นอกจากนั้นยังพบว่าพ่อแม่มักจะชอบให้เด็กผู้หญิงเล่นอยู่ใกล้ๆกับพ่อแม่ ในขณะที่สนับสนุนให้เด็กผู้ชายเล่นสำรวจสภาพแวดล้อม ซึ่งวิธีการเลี้ยงดูนี้อาจเป็นสาเหตุให้เด็กผู้ชายมีความเป็นอิสระและเป็นตัวของตัวเองมากกว่าเด็กผู้หญิง

นอกจากนี้ Block (1973 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) ได้สอบถามพ่อแม่เกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงดูเด็ก ผลพบว่าพ่อแม่ของเด็กผู้ชายเน้นมากในเรื่องการประสบความสำเร็จและการแข่งขัน การควบคุมอารมณ์ และปฏิบัติตามกฎระเบียบ ในทางตรงข้ามพ่อแม่ของเด็กผู้หญิงจะเน้นในเรื่องความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างบุคคล การสนับสนุนให้พูดเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ความดึงดูดทางกายภาพ ความสุขสบาย และความมั่นใจ ทั้งยังพบอีกว่าพ่อมีการปฏิบัติต่อลูกสาวและลูกชายแตกต่างกันมากกว่าแม่ โดยพ่อมักจะเลี้ยงดูและปฏิบัติกับเด็กหญิงอย่างนุ่มนวล ส่วนเด็กผู้ชายมักจะสนับสนุนให้เล่นในลักษณะรุนแรงใช้กำลัง โดยใช้กล้ามเนื้อใหญ่มากกว่า (Maccoby & Jacklin 1974 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539)

สำหรับความคาดหวังของพ่อแม่ยังส่งผลกระทบต่อพัฒนาบทบาททางเพศของเด็ก จากการที่พ่อแม่ให้เด็กผู้ชายและเด็กหญิงทำกิจกรรมที่แตกต่างกัน Whiting และ Edwards (1973 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) ได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากหลาย ๆ วัฒนธรรมพบว่า ในวัฒนธรรมที่มีการกำหนดให้เด็กผู้หญิงทำกิจกรรมที่แตกต่างกัน จะมีผลทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ เช่น ในเด็กผู้หญิงมักจะถูกกำหนดให้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้แก่ การดูแลเด็กที่เล็กกว่า การช่วยเตรียมอาหาร เมื่อโตขึ้นเด็กหญิงนั้นก็จะมีลักษณะชอบการเอาใจใส่ดูแลผู้อื่น อันเป็นลักษณะของเพศหญิง ในทางตรงกันข้ามเด็กผู้ชายมักจะถูกกำหนดให้ทำกิจกรรมนอกบ้าน เช่น การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆเพศเดียวกัน และในขณะที่เดียวกันก็ลดโอกาสที่จะปฏิสัมพันธ์กับเด็กที่เล็กกว่าหรือผู้ใหญ่ เมื่อโตขึ้นเด็กชายนั้นก็จะมีความเป็นอิสระ มีความก้าวร้าว อันเป็นลักษณะของเพศชาย ส่วนในสังคมที่กำหนดให้เด็กผู้ชายทำงานบ้าน ดูแลเด็กที่เล็กกว่า พบว่าความแตกต่างทางเพศจะลดลง เด็กชายนั้นจะมีลักษณะดูแลเอาใจใส่ผู้อื่น มีความก้าวร้าวอยู่ในระดับต่ำ ส่วนเด็กผู้หญิงแม้จะไม่ได้มีการศึกษาเปรียบเทียบ โดยการกำหนดให้เด็กผู้หญิงทำงานที่มีลักษณะเป็นงานของเพศชาย แต่หากเด็กหญิงนั้นไม่ได้ถูกกำหนดให้ทำงานกิจกรรมที่มีลักษณะความเป็นหญิง เช่น การดูแลเด็กเล็ก ฯลฯ ผลก็พบความแตกต่างที่ลดลงเช่นกัน ดังนั้นจะเห็นได้ว่า กิจกรรมที่พ่อแม่กำหนดให้เด็กหญิงและเด็กชายทำ จะมีผลต่อพัฒนาการบทบาททางเพศของเด็กเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ และถ้ากิจกรรมนั้นถูกแบ่งโดยเด็ดขาดว่าเป็นกิจกรรมของเด็กผู้หญิงหรือเด็กผู้ชาย ก็จะเป็นสาเหตุหนึ่งที่น่าไปสู่การมีบทบาททางเพศที่แตกต่างกันระหว่างผู้หญิงและผู้ชายในสังคม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า พ่อแม่ไม่เพียงแต่มีแนวคิดที่มั่นคงเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เด็กหญิงและเด็กชายควรประพฤติเท่านั้น แต่ทัศนคติของพ่อแม่มีแนวโน้มที่จะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของเด็กอีกด้วย เช่นการส่งเสริมสนับสนุนพฤติกรรมที่เหมาะสมกับเพศและห้ามปราบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับเพศ ซึ่งโดยทั่วไปความต้องการของพ่อแม่ที่มีต่อบทบาททางเพศของลูกชายจะมีทิศทางที่แน่นอนกว่าบทบาททางเพศของลูกสาว เช่น พ่อแม่จะสนับสนุนให้เด็กผู้ชายมีความเป็นตัวของตัวเอง มีก้าวร้าวอย่างเข้มงวดสำหรับพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา ลักษณะของปฏิสัมพันธ์จะเป็นการเล่นที่รุนแรงมีการหุกคะเมนตีลังกา ซึ่งจะทำให้เด็กผู้ชายคิดว่าตนแข็งแรง มีคุณค่า สำหรับเด็กผู้หญิงนั้นพ่อแม่จะสนับสนุนในเรื่องความใกล้ชิดสนิทสนม ลักษณะปฏิสัมพันธ์ของพ่อแม่ที่มีต่อเด็กผู้หญิงมักจะทำให้เด็กผู้หญิงรู้สึกว่ามันอ่อนแอ เปราะบาง และอ่อนไหวง่าย ดังนั้นกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ กับ ลูกเป็นเครื่องมือหลักสำหรับการพัฒนาบทบาททางเพศ

ลักษณะแอนโดรจีนี(Androgyny)

บุคคลที่มีลักษณะแอนโดรจีนี คือบุคคลที่มีลักษณะความเป็นหญิงสูงและในขณะเดียวกันก็มีลักษณะความเป็นชายสูง ซึ่งขัดกลางเบื้องต้น เกี่ยวกับลักษณะแอนโดรจีนีมีดังนี้

1. ลักษณะความเป็นชาย และลักษณะความเป็นหญิงนั้นเป็นมิติที่เป็นอิสระจากกันแต่ไม่ได้แยกจากกันโดยเด็ดขาด ซึ่งการที่จะกล่าวว่าคุณคนใดมีลักษณะแอนโดรจีนีมากน้อยเพียงใด ดูได้จากการวัดระดับลักษณะความเป็นหญิง และลักษณะความเป็นชายของบุคคลนั้นพร้อมกัน (Kelly & Worell, 1977 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539)
2. การอธิบายเกี่ยวกับลักษณะแอนโดรจีนีโดยทั่วๆ ไปจะกล่าวถึงลักษณะทางบวก ของลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง ดังนั้นบุคคลที่มีลักษณะแอนโดรจีนีจะหมายถึงบุคคลที่มีลักษณะความเป็นอิสระ กล่าวแสดงออกอย่างเหมาะสมซึ่งเป็นลักษณะทางบวกของความเป็นชาย และในขณะเดียวกันก็สามารถให้ความรักความอบอุ่นแก่ผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น ซึ่งเป็นลักษณะทางบวกของความเป็นหญิง แต่ก็อาจเป็นไปได้ที่จะหมายถึงลักษณะทางลบเกี่ยวกับลักษณะความเป็นชาย และลักษณะความเป็นหญิง เช่นลักษณะที่ขอบมีอำนาจเหนือผู้อื่น จู้จี้ขบขัน หยาบคายและอ่อนแอ
3. ลักษณะแอนโดรจีนีเป็นการนำลักษณะความเป็นหญิงและความเป็นชายมารวมกันในบุคคล ซึ่งทำให้บุคคลนั้นมีความสามารถในการปรับตัวได้ในทุกๆ สถานการณ์ ซึ่งตรงกันข้ามกับบุคคลที่มีลักษณะความเป็นชายหรือความเป็นหญิงเพียงอย่างเดียวเพราะจะไม่สามารถปรับตัวได้ดีเท่า หรือก็คือแสดงพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆ อย่างมีข้อจำกัดนั่นเอง
4. ลักษณะแอนโดรจีนีเป็นลักษณะที่พึงปรารถนาในสังคม เป็นแนวคิดที่มั่นคงเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ ซึ่ง Kapland (1979 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) กล่าวว่า ลักษณะแอน

โตรจินีเป็นแบบอย่างของบทบาททางเพศในการดำรงชีวิต สอดคล้องกับที่ Bem (1974 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) กล่าวว่า บุคคลที่มีสุขภาพจิตดีจะหมายถึงบุคคลที่มีลักษณะแอนโตรจินีนั่นเอง ดังนั้น นักจิตวิทยาให้คำปรึกษา และนักจิตบำบัดจึงมุ่งเน้นให้ บุคคลมีความยืดหยุ่นในการกระทำพฤติกรรมอันเป็นพฤติกรรมลักษณะแอนโตรจินี

ข้อตกลงเบื้องต้นเหล่านี้ เป็นการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมบทบาททางเพศ ซึ่งหลีกเลี่ยงข้อตกลงเบื้องต้นแบบดั้งเดิมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เหมาะสมทางเพศและได้รับการยอมรับโดยทั่วไปว่าเป็นมโนทัศน์ของลักษณะแอนโตรจินี ซึ่ง Spence & Helmreich (1978 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) ใช้คำว่าแอนโตรจินีในความหมายของการมีลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงสูง โดยบุคคลที่มีลักษณะแอนโตรจินีจะมีลักษณะของการกระทำที่นำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย เช่น ความเชื่อมั่นในตนเอง การกล้าแสดงออก ความเป็นอิสระ การมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น ฯลฯ อันเป็นการแสดงถึงลักษณะความเป็นชายรวมทั้งบุคคลนั้นจะมีลักษณะของการกระทำที่มีความเป็นหญิงร่วมอยู่ด้วย เช่น การเป็นมิตร การช่วยเหลือผู้อื่น การยอมรับผู้อื่น ฯลฯ นอกจากนี้ Yaker & Baker(1979 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) ยังได้กล่าวถึงลักษณะแอนโตรจินีว่าเป็นพฤติกรรมที่มีความยืดหยุ่น ทำให้บุคคลที่มีลักษณะแอนโตรจินีสามารถปรับตัวได้ และมีสุขภาพที่ดีกว่าในสังคมอันซับซ้อน และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ส่วน Kelly & Worell(1977 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) กล่าวว่า บุคคลที่มีลักษณะแอนโตรจินีจะมีประสบการณ์อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆ ที่ได้รับการยอมรับจากสังคม บุคคลจะมีทักษะในการเลือก และมีทักษะในการกระทำพฤติกรรมที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาหรือได้รับการเสริมแรงทางบวกจากสังคม ทำให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถทางสังคมในระดับสูง สามารถปรับตัวในสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้ดี ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าลักษณะแอนโตรจินีนั้นมีผู้ให้คำจำกัดความแตกต่างกันไป ซึ่งสรุปได้ว่าลักษณะแอนโตรจินีจะมีความหมายถึงความสมดุล ซึ่งกันและกัน ระหว่างลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง ซึ่งการรวมกันระหว่างลักษณะทางบวกของความเป็นชายลักษณะแอนโตรจินีของพ่อมากกว่า ส่วนลักษณะแอนโตรจินีของลูกสาวจะได้รับอิทธิพลจากลักษณะแอนโตรจินีของทั้งพ่อและแม่พอๆ กัน

แนวคิดเกี่ยวกับความก้าวร้าว

ความหมายของพฤติกรรมก้าวร้าว

เดโช สวานานนท์ (2520 อ้างถึงใน นิภาพร พลหงษ์, 2546) ให้ความหมายว่า ความก้าวร้าวคือการกระทำที่จงเกลียดจงชังเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความกลัวและหนีภัยในอีกฝ่ายหนึ่ง เมื่ออีกฝ่ายหนึ่งไม่หวั่นไหวจะนำไปสู่การใช้กำลังเข้าต่อสู้

สมพร สุทัศนีย์ (2529 อ้างถึงใน รัชณี สุระมาตย์, 2544) ได้ให้ความหมายว่าเป็นพฤติกรรมที่ทำให้ผู้อื่นไม่พอใจหรือเจ็บปวดทางกายและ/หรือจิตใจ หรือเป็นพฤติกรรมที่ทำให้สิ่งของเสียหาย พฤติกรรมก้าวร้าวดังกล่าวเป็นพฤติกรรมทางกาย วาจาที่มีระดับความรุนแรงต่างกันแต่มีบางครั้งที่ความรุนแรงไม่ถึงขั้นผิดกฎหมาย

เพชรสุดา เพชรใส (2525 อ้างถึงใน นิภาพร พลหงษ์, 2546) ให้ความหมายว่า เป็นการแสดงออกของความรู้สึกก้าวร้าวที่มีต่อบุคคลอื่นหรือสิ่งของ การแสดงพฤติกรรมออกมานี้ไม่เหมาะสมในลักษณะต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังต่อไปนี้ การแสดงออกทางร่างกาย เช่น การขว้างปา ต่อย ผลัก ทูป และรังแกเด็กอื่นๆ รวมทั้งการทำลายสิ่งของ การแสดงออกทางคำพูด เช่น การข่มขู่ โต้เถียง ครุและเพื่อน พูดจาเยาะเย้ยถากถาง ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เป็นผลมาจากแรงจูงใจใฝ่ก้าวร้าวกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวนั้นออกมา

สุธีรา ฉ่ำเอี่ยม (2534 อ้างถึงใน นิภาพร พลหงษ์, 2546) ได้อธิบายถึงพฤติกรรมก้าวร้าวว่า หมายถึง การกระทำรุนแรงจากปกติ เพื่อปลดปล่อยความเครียด ระบายความคับข้องใจของตน แต่เป็นการกระทำที่ทำให้ผู้อื่นเจ็บปวดหรือเสียหาย หรือมุ่งทำร้ายผู้อื่นทั้งที่เจตนาและไม่เจตนา

โยชิน ศันสนยุทธ (2533 อ้างถึงใน ศรีอุบล การพนังงาน, 2547) กล่าวว่า ความก้าวร้าว (aggression) หมายถึง ความพยายามโดยบุคคลหนึ่งที่จะก่อให้เกิดความเจ็บปวดหรือบาดเจ็บในบุคคลอื่น ซึ่งอาจเป็นทางร่างกายและทางจิตใจ โดยความก้าวร้าวทางวาจา เช่น การพูดกระแนะกระแหน การพูดกระทบกระเทียบเปรียบเปรย การสบประมาท การด่าว่าด้วยคำหยาบคาย และความก้าวร้าวทางร่างกาย เช่น การชกต่อย การทำร้ายร่างกายบุคคลอื่นให้ได้รับบาดเจ็บ การทำลายสิ่งของ เป็นต้น

Freedman and other (1970 อ้างถึงใน นนทिया ฉายศรีศิริ, 2545) ให้ความหมายว่า ความก้าวร้าวเป็นพฤติกรรมใดๆที่อันตราย กระทำความเสียหายให้แก่ผู้อื่น โดยทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเจตนา และจุดมุ่งหมายของการกระทำด้วย

สรุปได้ว่าพฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึงการกระทำที่แสดงออกมาเพื่อให้เกิดความเจ็บปวดทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ นอกจากนี้ยังรวมถึงพฤติกรรมที่รุนแรง เช่นการทำให้สิ่งของ

เสียหายด้วย โดยเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาทั้งทางร่างกายและทางวาจาซึ่งแต่ละคนจะมีระดับความก้าวร้าวรุนแรงแตกต่างกันไป

ประเภทของพฤติกรรมก้าวร้าว

Buss (1961 อ้างถึงใน เสาวณี เสียงดี, 2547) แบ่งความก้าวร้าวออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ความก้าวร้าวทางร่างกาย (physical aggression) เป็นความก้าวร้าวที่แสดงออกโดยการใช้ อวัยวะทางกาย ได้แก่ มือ แขน ขา ร่วมกับอาวุธ เช่น มีด ปืน เพื่อให้ผู้อื่นได้รับความเจ็บปวด

2. ความก้าวร้าวทางวาจา (verbal Aggression) เป็นการตอบสนองสิ่งที่มากระตุ้นโดยมีลักษณะการใช้ถ้อยคำให้ผู้อื่นรู้สึกไม่พึงพอใจ ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

2.1 การปฏิเสธ ในกรณีการปฏิเสธมักจะแสดงท่าทางประกอบด้วย เช่น หลบหน้า แสดงท่าทางรังเกียจ ไม่ยอมเข้าร่วมกลุ่ม ส่วนคำพูดที่ใช้ ได้แก่ การพูดตรงๆ เช่น ออกไปเดี๋ยวนี้ หรือการพูดในทางร้าย เช่น ฉันไม่ชอบคุณ

2.2 การบังคับ การพูดบังคับเป็นสัญลักษณ์ของการทำให้ผู้อื่นได้รับความรู้สึกอึดอัดหรือไม่พอใจ สำหรับการบังคับนี้บุคคลเรียนรู้การบังคับได้จากการสังเกต หรือจากการเลียนแบบ มาจากการกระทำของบุคคลอื่น เช่น บิดา มารดา ครู ผู้ปกครอง เป็นต้น

Alberti & Emmons (1978 อ้างถึงใน เสาวณี เสียงดี, 2547) แบ่งพฤติกรรมก้าวร้าวออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ความก้าวร้าวทั่วไป (General Aggression) หมายถึง ลักษณะที่บุคคลแสดงความก้าวร้าวต่อบุคคลอื่นในทุกสถานการณ์ อันเนื่องมาจากบุคคลเหล่านี้มีความมั่นใจในตนเอง มากเกินไป การที่จะพูดกับใครมักจะออกคำสั่งและพูดดูถูกความคิดคนอื่น ดังนั้นบุคคลเหล่านี้มักจะเกิดความขัดแย้งกับกลุ่มเพื่อนเสมอ ทำให้มีเพื่อนน้อยมาก และบุคคลเหล่านี้ต้องการความรักและการยอมรับจากผู้อื่นมาก แต่พวกเขาไม่รู้อะไรเพื่อที่จะมีพฤติกรรมที่เหมาะสม

2. ความก้าวร้าวตามสถานการณ์ (Situation Aggression) หมายถึง ลักษณะที่บุคคลแสดงความก้าวร้าวต่อผู้อื่นตามสถานการณ์และต้องการปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองใหม่ตามที่มีผู้เสนอแนะ เช่น มี

อยู่ในกลุ่มเพื่อน พวกเขาจะทำในสิ่งที่เพื่อนบอกว่าดีหรือถูกต้อง แม้จะเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมก็ตาม

Berkowitz (1969 อ้างถึงใน สุมิตรา นิธิสินประเสริฐ, 2540) แบ่งพฤติกรรมก้าวร้าวออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. พฤติกรรมก้าวร้าวที่เป็นเครื่องมือไปสู่เป้าหมาย (Instrumental Aggression) เป็นพฤติกรรมที่ไม่มีเจตนาร้ายแม้จะทำให้บุคคลหรือสิ่งของเสียหาย บุคคลจะแสดงพฤติกรรมเพื่อผลบางอย่าง เช่น เพื่อระบายความขงใจ เพื่อรางวัล หรือเพื่อเรียกร้องความสนใจ พฤติกรรมเช่นนี้จะเปลี่ยนไปตามสภาพการจัดสิ่งแวดล้อมของรางวัลและการลงโทษ

2. พฤติกรรมก้าวร้าวที่เกิดจากความโกรธ (Angry-Aggression หรือ Hostility Aggression) เป็นพฤติกรรมที่ต้องการให้บุคคลหรือสิ่งของได้รับอันตราย ตัวกำหนดพฤติกรรมชนิดนี้ คือการได้รับโทษในอดีตและการถูกทำลายศักดิ์ศรีในปัจจุบัน

พฤติกรรมก้าวร้าวกับวัยรุ่น

วัยรุ่นถือเป็นวัยที่อยู่กึ่งกลางระหว่างการพัฒนาจากวัยเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทางร่างกายและจิตใจ จะเจริญเติบโตไปพร้อมๆกัน ช่วงอายุของวัยรุ่นจะอยู่ระหว่าง 15 ปีถึง 21 ปี

โคล(1970 อ้างถึงใน เสาวณี เสียงดี, 2547) นักจิตวิทยาพัฒนาการได้แบ่งอายุของวัยรุ่นไว้ ดังนี้

1. วัยเตรียมเข้าสู่วัยรุ่น (Preadolescence)

ผู้หญิงอายุ 10 ปี ถึง 13 ปี

ผู้ชายอายุ 13 ปี ถึง 15 ปี

2. วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence)

ผู้หญิงอายุ 13 ปี ถึง 15 ปี

ผู้ชายอายุ 15 ปี ถึง 17 ปี

3. วัยรุ่นตอนกลาง (middle Adolescence)

ผู้หญิงอายุ 15 ปี ถึง 18 ปี

ผู้ชายอายุ 17 ปี ถึง 19 ปี

4. วัยรุ่นตอนปลาย(Late Adolescence)

ผู้หญิงอายุ 18 ปี ถึง 21 ปี

ผู้ชายอายุ 19 ปี ถึง 21 ปี

ซึ่งในสำหรับวัยรุ่นตอนปลายนี้จะเป็นช่วงการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ใช่เด็กแล้ว และกำลังจะก้าวเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ จึงทำให้เกิดความสับสนในตนเอง ปัญหาการปรับตัว รวมถึงปัญหาสภาวะทางจิตใจ ซึ่งหากไม่สามารถแก้ไขปัญหากับปัญหาดังกล่าวได้ ก็จะเป็นสาเหตุหนึ่งส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวได้

Carl R. Rogers ได้กล่าวว่า มนุษย์ในช่วงของวัยรุ่น จะมีอารมณ์ตึงเครียด โดยที่จะนำไปสู่การกระทำที่ต่อต้านสังคม ทำให้เกิดความรู้สึกแปลกแยก และรู้สึกว่าตนเองนั้นไม่ได้รับการยอมรับจากบุคคลรอบข้างมากกว่าในวัยอื่นๆ เห็นได้ว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่เข้าสู่การเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้านไปพร้อมๆ กัน

สรุปได้ว่า ในช่วงอายุของวัยรุ่นนั้น บุคคลจะมีพัฒนาการเจริญเติบโตเป็นช่วงที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจไปพร้อมๆ กันซึ่งเป็นช่วงวัยของการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ใช่ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ โดยเป็นช่วงวัยที่เริ่มจะรับรู้ปัญหาและความต้องการของตนเอง ซึ่งทำให้เกิดความสับสนแลความขัดแย้งขึ้นภายในจิตใจ อีกทั้งยังเกิดภาวะอารมณ์ที่อ่อนไหวเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ดังนั้นโอกาสในการที่จะถูกกระตุ้นหรือชี้้นำไปสู่พฤติกรรมที่ก้าวร้าวรุนแรงจึงเป็นไปได้ง่าย

ทฤษฎีสัญชาตญาณที่เกี่ยวกับความก้าวร้าว (Instinct Theories of Aggression)

เป็นทฤษฎีที่ Freud(1937 อ้างถึงใน สุนิสา แสงอนันต์, 2548) มีความเห็นว่า ความก้าวร้าวเป็นสัญชาตญาณที่เกิดขึ้นภายในตัวมนุษย์ไม่ได้เกี่ยวกับ เหตุการณ์ภายนอก คือมนุษย์เป็นผู้ที่ก้าวร้าวเสมอ โดยไม่เลือกสถานการณ์และมนุษย์นั้นมีแนวโน้มที่จะก้าวร้าวตั้งแต่เกิด ฟรอยด์กล่าวว่า สัญชาตญาณเป็นส่วนของอิด(id) มุ่งแสวงหา ความพึงพอใจ (pleasure seeking principles) และเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองเท่านั้น โดยไม่คำนึงถึงเหตุผล ความถูกต้อง และความเหมาะสม ซึ่งสัญชาตญาณแบ่งเป็น 2 ประเภท คือสัญชาตญาณแห่งการดำรงชีวิต (Life Instinct) และสัญชาตญาณแห่งความตาย(Death Instinct) นอกจากนั้นความก้าวร้าวยังถูกจัดให้เป็นประเภทเดียวกับความต้องการทางเพศ ซึ่งเขาได้กล่าวว่าในเรื่องความพึงพอใจทางเพศจากการถูกร่วมเพศทำร้าย จนทำเจ็บปวดทางร่างกายหรือจิตใจ(Masochism) นั้นจะทำให้เกิดแนวโน้มที่บุคคลจะเพิ่มความรู้สึกพึงพอใจจากการ

ทำร้ายตนเอง ซึ่งเป็นผลมาจากความต้องการทำร้ายหรือก้าวร้าวผู้อื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการก้าวร้าวต่อผู้อื่นนั้นไม่สามารถแสดงออกมาได้ง่าย จึงหันมาทำร้ายตัวเอง การที่บุคคลมีความรู้สึกเช่นนี้ เพราะมีความรู้สึกผิด (Guilt Feeling) ติดอยู่ในจิตใจสำนึก เมื่อเด็ก ๆ อาจมีความรู้สึกต้องการทำร้ายบุคคลที่ตนเองไม่สามารถทำร้ายได้ เช่น บิดา มารดา จึงหันมาทำร้ายตนเอง ส่วนความพอใจที่เกิดจากการถูกทำร้ายนั้น (Sadism) เป็นแนวโน้มของบุคคลที่มีสัญชาตญาณในการชอบแสดงออกซึ่งการทำลายและความก้าวร้าวต่อบุคคลอื่น ซึ่งความก้าวร้าวที่มีใจตัวบุคคลนี้จะต้องมีการระบายออกไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบทางตรงหรือทางอ้อม และในรูปแบบที่สังคมยอมรับหรือรูปแบบที่สังคมไม่ยอมรับก็ตาม โดยการระบายออกในรูปแบบที่สังคมยอมรับได้นั้น เช่น การเล่นกีฬา ส่วนรูปแบบที่สังคมไม่ยอมรับ เช่น การทำร้ายร่างกายหรือการมีเจตนา และการกระทำที่ไม่ดีต่อตนเองหรือผู้อื่น

ทฤษฎีชีววิทยาที่เกี่ยวข้องกับความก้าวร้าว (Biological Theories of Aggression)

จากการศึกษาของแพทย์ที่ผ่าตัดสมองชายผู้หนึ่งชื่อ Whitman ผู้เป็นอาชญากรฆ่าบุคคลในครอบครัว แล้วเขียนบันทึกไว้ก่อนฆ่าตัวตาย แพทย์ได้พบก้อนเนื้ออกขนาดใหญ่ในสมอง ซึ่งทำให้แพทย์เชื่อว่าเป็นสาเหตุทำให้เขามีการกระทำที่โหดร้าย และจากการที่Worchel and Cooper(1979 อ้างถึงใน นิภาพร พลหงษ์, 2546) ได้ทดลองฝังเข็มอิเล็กโทรด (Electrode) เข้าที่สมองของสัตว์และพบว่าทำให้สัตว์ดุร้ายขึ้น ในการวิจัยเขาเชื่อว่าพันธุกรรมหรือโครโมโซมที่ผิดปกติทำให้เกิดการกระทำที่ก้าวร้าว

ทฤษฎีบุคลิกภาพที่เกี่ยวข้องกับความก้าวร้าว (Personality Theories of Aggression)

Megargee(1966 อ้างถึงใน นิภาพร พลหงษ์, 2546) ได้ศึกษาลักษณะบุคลิกภาพของอาชญากรและแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ลักษณะประการแรกคือ การที่บุคคลไม่สามารถที่จะควบคุมความก้าวร้าวของตนเองได้หรือมีการยับยั้ง การแสดงออกของความก้าวร้าวได้น้อยมีความพร้อมที่จะตอบสนองความคับข้องใจด้วย ความก้าวร้าว และลักษณะที่สองคือ การที่บุคคลควบคุมความก้าวร้าวของตนเองมากเกินไป โดยการควบคุมอย่างเข้มแข็งต่อการแสดงออกของความก้าวร้าวอย่างเรื้อรัง จากการศึกษาดังกล่าว Megargee สรุปว่า อาชญากรที่ร้ายแรงมาจากพวกที่ควบคุมความก้าวร้าวมากเกินไป

ทฤษฎีความก้าวร้าวที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล่อม

นักจิตวิทยาที่เชื่อในทฤษฎีนี้ มีความเห็นว่า สภาพแวดล้อม ทำให้บุคคลเกิดความคับข้องใจซึ่งจะก่อให้เกิดความก้าวร้าว ได้แก่ทฤษฎีที่เชื่อว่า ความก้าวร้าวมาจากความคับข้องใจ และทฤษฎีสัญชาตญาณความก้าวร้าว ดังนี้

1 สมมติฐานความก้าวร้าวที่มาจากความคับข้องใจ (Frustration Aggression Hypothesis)
ทฤษฎี นี้มาจากความเชื่อของ Dollard and Miller (1939 อ้างถึงใน เสาวนีย์ เสียงดี, 2547) ที่เชื่อว่า

ความก้าวร้าวของบุคคลมีสาเหตุมาจากความคับข้องใจ ซึ่งความคับข้องใจคือความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่เกิดจากการที่บุคคลถูกขัดขวางไม่ให้อำนาจสำเร็จดังที่ตั้งใจ การที่บุคคลมีความคับข้องใจสะสมอยู่ตลอดเวลาจะทำให้บุคคลนั้นเกิดความ ก้าวร้าวในที่สุดนั่นเอง

2 ทฤษฎีสัญญาณความก้าวร้าว (Aggression Cues Theory) มาจากแนวคิดของ Berkowitz (1964 อ้างถึงใน สุमितรา นิธิสินประเสริฐ, 2540) มาจากความเชื่อที่ว่า ความคับข้องใจเป็นตัวให้ก่อเกิดความก้าวร้าวแต่การแสดงออกความ ก้าวร้าวจะมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่มากกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม กล่าวคือ แรงขับภายในจะต้องสัมพันธ์กับสถานการณ์ที่มากกระตุ้น ถ้าเกิดความคับข้องใจน้อย แต่มีสถานการณ์กระตุ้นมากก็เกิดความก้าวร้าวได้หรือถ้าเกิดความคับข้องใจมาก แต่มีสถานการณ์กระตุ้นน้อย ก็ไม่เกิดความก้าวร้าว

ทฤษฎีความก้าวร้าวที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory of Aggression)

ทฤษฎีนี้เน้นความสำคัญของการเรียนรู้ โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นว่าความก้าวร้าวนั้นเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคล และเชื่อว่าองค์ประกอบที่สำคัญของพฤติกรรมก้าวร้าวมี 2 ประการ คือ แม่แบบและการเสริมแรง ตามความเห็นของแบนดูรา ที่เชื่อว่าเด็กไม่ได้เรียนรู้ความก้าวร้าวโดยตรงจากการให้รางวัลหรือการลงโทษจากผู้ปกครองเพียงอย่างเดียว แต่เด็กจะเลียนแบบผู้ที่มีอิทธิพลต่อตนเอง ถ้าเด็กได้เห็นตัวอย่างความก้าวร้าวและพฤติกรรมนั้นบ้าง แล้วได้รับรางวัล เด็กก็แสดงว่าพฤติกรรมนั้นอีก ทฤษฎีนี้เน้นการเสริมแรง คือถ้าบุคคลนั้นได้รับการเสริมแรงก็จะแสดงพฤติกรรมนั้นต่อไปแต่ถ้าได้รับการลงโทษบุคคลก็เลิกแสดงพฤติกรรมนั้น Bandura(1976 อ้างถึงใน เสาวนีย์ เสียงดี, 2547) กล่าวว่า การที่มนุษย์มีวิถีหรือแนวทางการปฏิบัติหรือพฤติกรรมทางสังคมในรูปแบบต่างๆ ไม่ได้เป็นสิ่งที่ติดตัวมาโดยธรรมชาติ แต่มนุษย์ต้องมีการเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ เหล่านั้นด้วยตนเอง

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม อธิบายความก้าวร้าว 3 ลักษณะ ดังนี้

- 1) การเกิดความก้าวร้าว (Original of Aggression)
- 2) ตัวกระตุ้นให้เกิดความก้าวร้าว (Instigator of Aggression)
- 3) การเสริมแรงที่ทำให้ความก้าวร้าวคงอยู่ (Reinforcement of Aggression)

1. การเกิดความก้าวร้าว หมายถึง พฤติกรรมก้าวร้าวได้มาอย่างไร ได้มาในรูปแบบใด ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชื่อว่า พฤติกรรมก้าวร้าวเกิดจากการเรียนรู้ 2 ลักษณะ คือ

1.1 การเรียนรู้จากการสังเกต (Observational Learning) หรือการเรียนรู้โดยการเลียนแบบ (Learning by Imitation) หรือการเรียนรู้โดยผ่านพฤติกรรมของตัวแบบ (Learning through Modeling) เป็นการเรียนรู้จากตัวอย่าง โดยสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น หรือเรียกว่าการสังเกตตัวแบบ การสังเกตตัวแบบนั้นผู้สังเกตจะเรียนรู้กลวิธีในการแสดงพฤติกรรมในเวลาต่อมา ได้ นอกเหนือพฤติกรรมของตัวแบบ

แบนดูราเชื่อว่า การเรียนรู้จากการสังเกตต้องรวมตัวแปรกระบวนการทางปัญญาด้วย การสังเกตจึงสอนให้บุคคลคำนึงถึงผลกรรมที่เกิดขึ้น เช่น การสังเกตตัวแบบที่ได้รับการเสริมแรงทางอ้อม (Vicarious reinforcement) กระบวนการทางปัญญาทำให้บุคคลคาดหวังผลกรรมที่จะได้รับ ถ้าตนแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นบ้าง ความคาดหวังจึงเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมที่สำคัญ แบนดูรากล่าวว่า ถ้ามนุษย์มีการเรียนรู้ไม่ว่าจะด้วยวิธีใดเขาก็จะได้เรียนรู้ผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้นด้วย ถ้าผลจากการกระทำนั้นเป็นรางวัล ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่จับต้องได้เช่น ขวัญขวัญหรือสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เช่นคำชม หรือการยอมรับจากผู้อื่น ก็ถือว่าเป็นการสนับสนุนให้บุคคลเลือกตอบสนองด้วยพฤติกรรมหรือการกระทำเช่นนั้น และถึงแม้ว่าผลจากการกระทำที่เป็นรางวัลจะไม่เกิดขึ้นทุกครั้งไปก็สามารถทำให้พฤติกรรมนั้นคงอยู่ต่อไปได้ในทางกลับกัน ถ้าผลของการกระทำนั้นเป็นการลงโทษก็จะเป็นแรงผลักดันให้บุคคลเลือกที่จะไม่กระทำ การสังเกตประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

- การสังเกตลักษณะที่สำคัญของพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงบุคคลจะเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพถ้าเขาสนใจลักษณะสำคัญของพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงการสนใจหรือใส่ใจ ย่อมเกิดจากความเด่นชัดของตัวแบบ ความแจ่มชัดของพฤติกรรมรวมทั้งลักษณะเฉพาะตัวของผู้สังเกตด้วย เช่น ความสามารถในการรับสัมผัสและการรับรู้ตลอดจนประสบการณ์ที่ได้รับเสริม

- การจดจำ การจดจำที่ได้จากการสังเกตตัวแบบจะทำให้ตัวแบบนั้นมีอิทธิพลต่อผู้สังเกต การจดจำจะเกิดขึ้นในลักษณะของสัญลักษณ์ เช่น จินตภาพ คำพูด หรือสัญลักษณ์อื่น วิธีการหนึ่งที่จะช่วยในการจดจำคือ การฝึก หรือการทบทวนทางปัญญา

ส่วนรูปแบบของการเลียนแบบสามารถแบ่งออกได้ เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การเลียนแบบจากภายนอก (Imitation) และอยู่ในระดับผิวดินโดยจะแสดงปฏิกิริยาท่าทางเหมือนอย่างตัวแบบ เช่น การเลียนแบบการแต่งกาย ท่าทางการเดิน การวิ่ง เป็นต้น

2. การเลียนแบบในระดับละเอียดที่มุ่งเน้นทางด้านจิตใจ (Identification) โดยมีความต้องการที่จะเป็นเหมือนตัวแบบ และเลือกลักษณะบางอย่างของตัวแบบที่ตนพึงพอใจ เช่น การเลียนแบบบุคลิกภาพ เป็นต้น

1.2 การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง (รวมกระบวนการกระทำและกระบวนการจูงใจ) คือการที่มนุษย์นั้นได้มีโอกาสประสบเหตุการณ์ที่นำไปสู่การกระทำนั้นๆ ในฐานะของผู้กระทำหรือผู้ถูกกระทำด้วยตนเอง ได้แก่ การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวแล้วได้รับรางวัล แรงเสริม หรือการลงโทษพฤติกรรมก้าวร้าวนั้นจะเกิดขึ้นอีกในโอกาสต่อไป โดยนับนี้พฤติกรรมก้าวร้าวจะเกิดในลักษณะพฤติกรรมที่ต้องกระทำเองจึงได้รับ แรงเสริมหรือแรงจูงใจ

2. ตัวกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว ได้แก่ ประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งมีดังต่อไปนี้

2.1 อิทธิพลของตัวแบบ ตัวแบบมีอิทธิพลที่ทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวได้ไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์จริง หรือทดลอง จากการทดลองของแบนดูราในปี ค.ศ.1973 ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่สังเกตตัวแบบก้าวร้าวโดยเฉพาะตัวแบบที่ได้รับการเสริมแรงจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่สังเกตตัวแบบก้าวร้าว

2.2 สิ่งเร้าที่ไม่พึงประสงค์ ได้แก่ การต่อสู้ การทำร้ายร่างกาย การดูถูกเหยียดหยามหรือการถอดถอนแรงเสริม สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความคับข้องใจหรือความโกรธซึ่งจะทำให้เกิดพฤติกรรมใน รูปต่างๆรวมถึงพฤติกรรมก้าวร้าวด้วย

2.3 สิ่งจูงใจ ส่วนใหญ่พฤติกรรมก้าวร้าวของบุคคลเกิดจากความคาดหวังผลทางบวก ฉะนั้นตัวกระตุ้นคือ แรงเสริมที่บุคคลคาดหวังมากกว่าการกระทำให้คนอื่นเจ็บปวด เช่น การทะเลาะวิวาทกับนักศึกษาสถาบันอื่น แล้วทำให้เพื่อนพอใจยอมรับตนเองว่าเป็นคนเก่ง โดยตัวกระตุ้นคือ การได้รับการยอมรับจากเพื่อน โดยที่ไม่สนใจความเจ็บปวดของนักศึกษาต่างสถาบัน เป็นต้น

2.4 การควบคุมด้วยการสอนในกระบวนการสังคมประกิด หรือการอบรมเลี้ยงดูนั้น บุคคลจะถูกให้เชื่อฟังกฎและระเบียบต่างๆ ผู้ฝึกจะให้รางวัลแก่การเชื่อฟังและลงโทษแก่การไม่เชื่อฟัง วิธีการลงโทษที่รุนแรงยอมทำให้บุคคลเกิดความก้าวร้าวได้เพราะทำให้บุคคลคับ ข้องใจและเห็นตัวแบบที่ก้าวร้าวด้วย

2.5 การควบคุมด้วยสิ่งที่เป็นมายา มายาเป็นสิ่งเร้าภายนอกที่เกิดจากความเชื่อถือที่ผิดบางครั้งความเชื่อที่ผิดทำให้บุคคลก้าวร้าวได้

3. สิ่งที่ทำให้ความก้าวร้าวคงอยู่ ได้แก่ แรงเสริม แบนดูรา ได้แบ่งแรงเสริมออกเป็น 3 ชนิดคือ

3.1 แรงเสริมภายนอก เมื่อบุคคลแสดงความก้าวร้าวและได้รับแรงเสริมพฤติกรรมก้าวร้าวนั้นจะคงอยู่

3.2 แรงเสริมที่ได้จากการสังเกต บุคคลจะสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรมก้าวร้าวของตัวแบบที่ได้รับรางวัลมากกว่า ตัวแบบที่ไม่ได้รับรางวัล ฉะนั้น ตัวแบบที่ก้าวร้าวที่ได้รับรางวัลจะเป็นตัวแบบที่มีประสิทธิภาพ แรงเสริมที่ได้จากการสังเกตจะทำหน้าที่ให้ข้อมูลและแรงจูงใจให้บุคคลแสดง ความก้าวร้าว

3.3 แรงเสริมที่เกิดจากตนเอง ได้แก่ การลดค่าหรือศักดิ์ศรีของผู้อื่น เช่นการ นินทา ดำหนิ จะทำให้ตนเองรู้สึกมีค่ามากขึ้น รู้สึกพึงพอใจและได้ระบายความคับข้องใจ

ความแตกต่างระหว่างเพศต่อพฤติกรรมก้าวร้าว

พฤติกรรมก้าวร้าวซึ่งถือว่าเป็นสัญชาตญาณของมนุษย์นั้น มักจะมีแนวโน้มที่แสดงออกให้เห็นอย่างเด่นชัดในเพศชายมากกว่าเพศหญิง ซึ่งตามสถิติแล้วก็จะเห็นข่าวการใช้ความรุนแรงหรืออาชญากรรมต่างๆที่เกิดจากผู้ชายมากกว่าในสังคมไทย จึงทำให้เป็นที่เข้าใจกันว่า เพศที่ต่างกันนั้นจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวที่แตกต่างกันไป นอกจากนี้ทางด้านสรีระวิทยา พบว่า สิ่งที่ทำให้เพศชายและหญิงมีระดับความก้าวร้าวที่ต่างกันออกไปนั้นคือ ระดับของฮอร์โมน Testosterone ซึ่งมีความสำคัญในการก่อให้เกิดความรู้สึกอยากแข่งขัน ซึ่งดีชิงเด่น ต่อสู้ ทำให้เกิดพฤติกรรมที่ต่อต้านสังคมและพฤติกรรมก้าวร้าวต่างกันไป หากมองในเรื่องของอารมณ์ที่จะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว นั้น เช่น โกรธ คับข้องใจ ฯลฯ ไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่า อารมณ์ต่างๆเหล่านั้นจะเกิดในผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ซึ่งต่างก็มีอารมณ์เหล่านี้ไม่ต่างกัน แต่ที่ต่างกันก็ตรงที่เมื่อเกิดอารมณ์เหล่านี้แล้ว ผู้ชายและผู้หญิงจะแสดงพฤติกรรมที่ตอบสนองต่ออารมณ์เหล่านั้นต่างกันไป โดยผู้ชายจะแสดงเป็นความก้าวร้าวทางร่างกาย แต่ผู้หญิงจะแสดงออกทางวาจาหรือพฤติกรรมที่สังคมไม่ได้ถือว่าเป็นความก้าวร้าว เช่นการร้องไห้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมก้าวร้าว

งานวิจัยในประเทศ

ทิพย์วัลย์ สุทิน (2539 อ้างถึงใน รัชนี้ สุวะมาตย์, 2544) ศึกษาการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนวัยรุ่น โดยรูปแบบการปรับพฤติกรรมด้วยปัญญา ผลคือนักเรียนในกลุ่มปรับพฤติกรรมด้วยปัญญา มีพฤติกรรมก้าวร้าว น้อยกว่านักเรียนกลุ่มกำกับตนเอง และกลุ่มควบคุม แต่ไม่พบความแตกต่างในระยะติดตามผล

สุนีย์ ธีรวิรุฬห์ (2542 อ้างถึงใน รัชนี้ สุวะมาตย์, 2544) ศึกษาเด็กนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 5 คน พบว่า พฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนมีสาเหตุมาจากการมีบุคลิกภาพไม่เหมาะสม สัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวอยู่ในระดับต่ำ ระดับการศึกษาของบิดามารดาอยู่ในระดับต่ำ และการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวที่ไม่ถูกต้อง ส่วนบรรยากาศในโรงเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน นักเรียนไม่สามารถปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนได้ และเห็นว่ามีการบังคับมากเกินไป ด้านสัมพันธภาพทางสังคมกับกลุ่มเพื่อนทั้งในและนอกโรงเรียน นักเรียนไม่สามารถปรับตัวได้ และเรียกร้องความสนใจจากกลุ่มเพื่อน จึงมักเกิดปัญหากับเพื่อนอยู่เสมอ

งานวิจัยในต่างประเทศ

Caims และคณะ (1989 อ้างถึงใน ปณีตา นิตยาพร, 2543) พบว่า วัยรุ่นชายจะให้การเผชิญหน้าในการแก้ปัญหาสิ่งต่างๆด้วยความก้าวร้าวรุนแรงมากกว่าวัยรุ่นหญิง และแม้แต่ตัววัยรุ่นด้วยกันเองนั้น ยังให้คำนิยามลักษณะที่โดดเด่นของแต่ละเพศเอาไว้ว่าจากการตอบแบบสอบถามของ Gallup Poll ว่า ลักษณะเด่นอันดับแรกของผู้ชาย คือความก้าวร้าว ในขณะที่ลักษณะเด่นอันดับแรกของผู้หญิง คือความอ่อนไหว

Crick, Bigbee และ Howes (1996 อ้างถึงใน นนทिया ฉายศรีศิริ, 2545) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อสถานการณ์ต่างๆระหว่างเพศชายและเพศหญิง พบว่า ในเด็กผู้หญิงจะมีเจตนาที่จะทำร้ายบุคคลอื่นและแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวในรูปแบบของการพูดจาดูถูก ในขณะที่เด็กผู้ชาย จะมีเจตนาที่จะทำร้ายบุคคลอื่น และจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวในรูปแบบของความก้าวร้าวทางร่างกาย ซึ่งเด็กผู้ชายจะก้าวร้าวแบบเปิดเผยมากกว่าเด็กผู้หญิง

Tiet และคณะ (2001 อ้างถึงใน นนทिया ฉายศรีศิริ, 2545) ได้ศึกษาความแตกต่างทางเพศที่มีผลต่อปัญหาพฤติกรรมประเภทต่างๆ โดยการวิเคราะห์ผลจากรายงานของมารดาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาพฤติกรรมของเด็กพบว่า เด็กผู้ชายจะมีความก้าวร้าวทางร่างกายมากกว่าเด็กผู้หญิง แต่ในเรื่องการขโมย การโกหก และการให้สารเสพติดนั้น จะไม่แตกต่างกันในเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มเด็กผู้หญิงที่มีความเสี่ยงสูงจะมีปัญหาพฤติกรรม เช่น การขโมย การโกหก และความก้าวร้าวแบบทำลายความสัมพันธ์ เช่น การพูดดูถูก เหยียดหยาม รุนแรงยิ่งกว่ากลุ่มของเด็กผู้ชายที่มีความเสี่ยงสูง

แนวคิดเกี่ยวกับกลวิธีการเผชิญปัญหา

ความหมายของการเผชิญปัญหา (Coping)

การเผชิญปัญหา เป็นกระบวนการที่บุคคลใช้ความพยายามเพื่อที่จะทำให้ภาวะความเครียดลดลง หรือขจัดภาวะความเครียดหรือวิตกกังวลที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลเผชิญกับสิ่งที่คุกคาม ทำลายพฤติกรรมในการตอบสนองนี้เรียกว่า การเผชิญปัญหา (Lazarus, 1976 อ้างถึงใน รัชนิย์ แก้วคำศรี,

2545) เป็นความพยายามในการจัดการกับสถานการณ์ที่บุคคลมีการประเมินว่าเป็นอันตราย หรือทำให้เกิดความเครียด (Kleinke, 1991 อ้างถึงใน รัชนีย์ แก้วคำศรี, 2545)

การเผชิญปัญหา หมายถึง การตอบสนองภาวะความกดดัน หรือเหตุการณ์ความเครียด (Compas, 1987 อ้างถึงในสมบุญ จารุเกษมทวี, 2544) โดยการเผชิญปัญหาเป็นได้ทั้งการใช้พฤติกรรมภายในและภายนอก ในการจัดการสภาพของความกดดันและความไม่เป็นที่สุขของบุคคล (Fleishman, 1984 อ้างถึงใน สมบุญ จารุเกษมทวี, 2544)

การเผชิญปัญหา หมายถึง การแสดงพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกนึกคิด จิตใจ และอารมณ์ของบุคคลในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือหลายรูปแบบ ต่อสิ่งหรือสถานการณ์คุกคามที่ก่อให้เกิดความตึงเครียด เพื่อขจัดหรือบรรเทาภาวะความตึงเครียดนั้น (ภัทรสุดา ฮามคำไพ, 2539 อ้างถึงใน สมบุญ จารุเกษมทวี, 2544)

การเผชิญปัญหา เป็นการใช้ความพยายามทางปัญญาและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างไม่หยุดยั้งในการจัดการกับปัญหาและความต้องการทั้งจากภายในและภายนอกตัวของบุคคล โดยบุคคลจะมีการประเมินว่าเป็นสิ่งคุกคามหรือเกินกว่าความสามารถในการรับมือของตนเอง (Lazarus & Folkman, 1984 อ้างถึงใน วราภรณ์ รัตนวิศิษฏ์กุล, 2545) ซึ่งความพยายามในการจัดการกับปัญหาที่บุคคลเลือกใช้นั้นอาจบรรลุผลสำเร็จหรือไม่สำเร็จ หรือการที่บุคคลใช้บรรเทา หรือใช้ขจัดภาวะคุกคาม โดยการแสดงออกมาในรูปของพฤติกรรมต่างๆ (Gorland & Bush, 1979 อ้างถึงใน วราภรณ์ รัตนวิศิษฏ์กุล, 2545) และเป็นกลไกที่บุคคลใช้ในการรักษาสมดุลภายในจิตใจที่ถูกรบกวน หรือได้รับการกระทบกระเทือน เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ

วราภรณ์ รัตนวิศิษฏ์กุล (2545) ได้สรุปความหมายของกลวิธีการเผชิญปัญหาไว้ ดังนี้ พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมาในรูปแบบต่างๆ เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียด โดยการใช้กระบวนการทางความคิดและการแสดงออกมาในรูปของพฤติกรรม มีจุดมุ่งหมายในการขจัดหรือบรรเทาภาวะที่มาคุกคามตัวบุคคล

นอกจากนี้ รัชนีย์ แก้วคำศรี (2545) ยังได้สรุปองค์ประกอบของการเผชิญปัญหาจาก ความหมายข้างต้นทั้งหมดดังกล่าว ออกเป็นองค์ประกอบหลัก 3 ประการ ดังนี้

1. การเผชิญปัญหาเป็นความพยายามและการวางแผน ไม่ใช่เพียงปฏิกริยาสะท้อนกลับหรือเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ
2. นิยามดังกล่าวนี้ไม่ได้กล่าวว่า ผลจากการเผชิญปัญหาจะเป็นไปในทางบวกเสมอไปทั้งนี้อาจได้ผลดีกับบางคน และอาจเกิดผลที่ไม่ดีสำหรับบางคนก็ได้
3. การเผชิญกับปัญหาเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา

ปัจจัยที่มีผลต่อการเผชิญปัญหา

Lazarus และ Folkman (1984 อ้างถึงใน สมบุญ จารุเกษมทวี, 2544) ได้กล่าวว่า การที่บุคคลจะมีวิธีการเผชิญปัญหาอย่างไรและสัมฤทธิ์ผลในการเผชิญปัญหาหรือไม่ ขึ้นอยู่กับแหล่งทรัพยากรเหล่านี้ ได้แก่

1. ภาวะสุขภาพและพลังกำลังของบุคคล (Health and Energy) ซึ่งจะมีผลกระทบต่อวิธีการเผชิญปัญหาของบุคคล โดยที่บุคคลที่มีสุขภาพดี มีพลังกำลังแข็งแรง ย่อมมีความเข้มแข็งและคงทนต่อภาวะความเครียดได้มากกว่าบุคคลที่เจ็บป่วยหรือไม่มีพลังกำลัง
2. ความเชื่อในทางบวก (Positive Believe) ความเชื่อในทางบวกที่ส่งผลต่อการเผชิญปัญหา คือ ความเชื่อในความสามารถของตน หรือความเชื่ออำนาจภายในตน กับความเชื่ออำนาจภายนอกตน ซึ่งบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนมักจะใช้กลวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งจัดการกับปัญหา ส่วนบุคคลที่เชื่ออำนาจภายนอกตนมักจะใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการทางอารมณ์
3. ทักษะในการแก้ปัญหา (Problem-Solving Skills) คือ การที่บุคคลมีความสามารถที่จะแสวงหาความรู้ข้อมูลต่างๆ การใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล รวมทั้งความสามารถในการคิดวิเคราะห์สถานการณ์ต่างๆ ได้ดี ซึ่งจะเป็นทรัพยากรที่จะช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญกับความเครียดได้ดีมากยิ่งขึ้น
4. ทักษะทางสังคม (Social Skills) เป็นการแสดงความสามารถของบุคคล ในการที่จะสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น บุคคลที่มีทักษะในด้านนี้จะช่วยเอื้ออำนวยให้สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ดีมากกว่าบุคคลที่มีทักษะต่ำในด้านนี้
5. การสนับสนุนทางสังคม (Social Support) บุคคลที่ได้รับการสนับสนุน หรือได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง จะทำให้บุคคลมีแหล่งทรัพยากรที่จัดการกับปัญหาได้มากยิ่งขึ้น

6. แหล่งทรัพยากรทางด้านวัตถุ (Material Resource) การที่บุคคลมีทรัพย์สิน เงินทองหรือสิ่งของต่าง ๆ ก็ช่วยให้สามารถใช้เป็นแหล่งทรัพยากรในการจัดการกับปัญหาได้วิธีหนึ่ง

แบบแผนการเผชิญกับปัญหา

Cook และ Heppner (1997 อ้างถึงในรัชเนีย แก้วคำศรี, 2545) ได้ทำการศึกษาและรวบรวมกลวิธีการเผชิญปัญหา ซึ่งได้จากการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากแบบวัดการเผชิญปัญหา 3 แบบ ได้แก่ 1.) แบบวัดการเผชิญปัญหา (The COPE Inventory) ของ Carver และคณะ (Carver et al., 1989 อ้างถึงใน รัชเนีย แก้วคำศรี, 2545) 2.) แบบวัดกลวิธีการเผชิญปัญหา (The Coping Strategies Inventory) ของ Tobin และคณะ (Tobin et al., 1989 อ้างถึงใน รัชเนีย แก้วคำศรี, 2545) และ 3.) แบบวัดการเผชิญปัญหาในสถานการณ์ที่กดดัน (The Coping Inventory for Stressful Situation) ของ Endler และ Parker (Endler & Parker, 1994 อ้างถึงใน รัชเนีย แก้วคำศรี, 2545) โดยเครื่องมือวัดทั้ง 3 นั้น มีความสอดคล้องกันในการอธิบายคุณลักษณะโดยรวมของกลวิธีการเผชิญปัญหาที่มีทั้งหมด 26 ด้าน และสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 แบบหลัก คือ

1. การมุ่งจัดการกับปัญหา (Problem Engagement) มีความสัมพันธ์กับรูปแบบวิธีการวางแผน, การลงมือดำเนินการแก้ไขปัญหา, การมุ่งกระทำการแก้ไขปัญหา, การตีความหมายใหม่ในทางบวกและการเติบโต, การระงับกิจกรรมอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง, การเปลี่ยนโครงสร้างทางความคิด, การชะลอการเผชิญปัญหา และการยอมรับปัญหา
2. การหาแรงสนับสนุนทางอารมณ์และสังคม (Social/ Emotional Support) สัมพันธ์กับวิธีการแสวงหาการสนับสนุนทางสังคม เพื่อให้ได้รับกำลังใจ, การสนับสนุนทางสังคม, การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม, การแสวงหาการสนับสนุนทางสังคม เพื่อหาสิ่งช่วยเหลือ, การแสดงออกทางด้านอารมณ์
3. การหลีกเลี่ยง (Avoidance) สัมพันธ์กับการถอยหนีจากสังคม, การหลีกเลี่ยงปัญหา, สนใจในด้านอารมณ์, มีความปรารถนาที่อยู่เหนือเหตุผล, การวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง, การปฏิเสธ, ไม่แสดงออกทางด้านพฤติกรรม, การไม่เกี่ยวข้องทางความคิด, การเข้าหาสิ่งบันเทิงใจ, การใช้สุราและ/ หรือสารเสพติดต่างๆ

ซึ่งวิธีการเผชิญปัญหาทั้ง 3 แบบนี้มีความสัมพันธ์กับกลวิธีการเผชิญปัญหา 26 ด้านที่ Cook และ Heppner (1997 อ้างถึงในรัชนิย์ แก้วคำศรี, 2545) รวบรวมมาจากแบบวัดการเผชิญปัญหาทั้ง 3 แบบข้างต้น

Lazarus (1976 อ้างถึงใน ปณตพร พงษ์อนันต์โยธิน, 2544) ได้แบ่งแบบแผนของการเผชิญกับปัญหาออกเป็น 2 ทาง ดังนี้

1. การเผชิญกับปัญหาโดยตรง (Direct Action) คือ ความพยายามของบุคคลในการจัดการกับสิ่งที่มาคุกคาม และสิ่งที่ทำลายในการโต้ตอบกับสภาพแวดล้อม โดยแบ่งออกเป็น 4 ประการ คือ

1.1. การเตรียมตัวต่อสู้กับสิ่งที่คุกคาม (Preparing against harm) เมื่อพบกับสภาพที่อันตราย บุคคลจะพยายามกำจัดหรือบรรเทา โดยการเตรียมตัวต่อสู้กับสิ่งที่มาคุกคามและมีการตอบโต้ที่เหมาะสม เมื่อประสบความสำเร็จอันตรายก็จะลดน้อยลง สิ่งที่คุกคามก็จะถูกกำจัดหรือลดลงไป ทำให้จิตใจกลับสู่ความสมดุล แต่ถ้าประสบความสำเร็จล้มเหลวคือ สิ่งคุกคามจะเพิ่มมากขึ้น และจะเกิดความเครียดทางอารมณ์ตามมา เช่น วิตกกังวล โกรธ กลัว เป็นต้น

1.2. การก้าวร้าว/ โจมตี (Aggression or Attract) ผู้ที่เผชิญกับปัญหาจะทำการโจมตีสิ่งที่รบกวนโดยกำจัด เปลี่ยนแปลง หรือทำลาย ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้ในการตอบสนองและจัดการสิ่งที่มาคุกคามเพื่อให้เกิดความปลอดภัย และเป็นวิธีการทั่วไปของการปกป้องตนเอง (Self-protection)

1.3. การหลีกเลี่ยง (Escape or Avoidance) เป็นการเผชิญกับปัญหาที่พบได้ในคนทั่วไปและสัตว์ ปฏิกิริยาการหลีกเลี่ยงนี้อาจเกิดร่วมกับความกลัว หรืออาจเกิดขึ้นโดยไม่มี ความกลัวร่วมด้วยก็ได้ ผู้ที่หลีกเลี่ยงจะเป็นผู้ที่ถูกรบกวน มักทำตามผู้อื่น คอยเอาใจผู้อื่น และจะหลบหน้าหนีหายไปจากผู้คน ผู้ที่หลีกเลี่ยงจะมีความกังวลใจ หุ่กข์ทรมานจากความเครียด และความไม่พึงพอใจเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

1.4. การเฉยเมย หรือไม่มีปฏิกิริยาโต้ตอบ (Inaction or Apathy) เป็นแบบแผนพฤติกรรมของความรู้สึกสิ้นหวังเมื่อไม่สามารถกำจัด หรือบรรเทาสิ่งที่คุกคามได้ จึงเกิดความรู้สึกสิ้นหวัง ไม่มีกำลังใจที่จะต่อสู้หรือหลีกเลี่ยงสิ่งที่คุกคามทำให้เกิดภาวะซึมเศร้า

2. การจัดการกับปัญหาโดยทางอ้อม (Palliation) คือ กลไกการทำงานของร่างกายและจิตใจเพื่อบรรเทาอันตรายที่เกิดจากสภาพแวดล้อม แบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ

2.1. การบรรเทาที่อาการ (Symptom-direct modes) คือ การใช้สิ่งอื่นในการบรรเทาความเครียดโดยตรง ได้แก่ การใช้ยาแก้ปวดประสาท ยานอนหลับ แอลกอฮอล์ การผ่อนคลายกล้ามเนื้อ และวิธีอื่นๆที่ร่างกายใช้เป็นศูนย์กลาง

2.2. การบรรเทาภายในจิต (Intrapsychic modes) เป็นการบรรเทาความเครียดโดยใช้วิธีการทางจิตวิทยาในส่วนตัวจิตได้สำนึกที่บุคคลใช้หลอกตัวเองเกี่ยวกับสิ่งที่ตามมาคุกคาม หรือจากอันตรายภายนอก ซึ่งเป็นเพียงการนึกคิดของบุคคลและไม่เป็นไปตามความจริง Freud (1964) เรียกวิธีการนี้ว่าการใช้กลไกป้องกันทางจิต (Defense Mechanism)

จากผลการสำรวจในเรื่องสาเหตุของความเครียดของบุคคลที่ต้องมีการเผชิญกับปัญหา พบว่ามีสาเหตุอยู่ 4 ประการที่ทำให้เกิดความวิตกกังวลใจ คือ เรื่องการแต่งงาน เรื่องการเป็นพ่อแม่ เรื่องรายได้ในครอบครัว และเรื่องการทำงาน (Brannon, 1996 อ้างถึงใน ปณิตพร พงษ์อนันต์โยธิน, 2544) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าบุคคลแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านต่างๆ เช่น ประสบการณ์ในอดีต บุคลิกภาพ วิธีการเผชิญปัญหา รวมทั้งบทบาททางเพศด้วย (Sydney, 1977 อ้างถึงใน ปณิตพร พงษ์อนันต์โยธิน, 2544) ซึ่งได้มีการกล่าวถึงบทบาททางเพศกับการเลือกวิธีการเผชิญกับปัญหา พบว่าผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ (Androgyny) จะมีวิธีการเผชิญปัญหาในการแยกทางกับคนรักด้วยความกล้าหาญมากกว่าผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบตรงตามเพศ ซึ่งไม่กล้าที่จะตัดสินใจแสดงให้เห็นได้ว่าผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ จะมีวิธีการเผชิญกับปัญหาที่ดีกว่าผู้ที่มีบทบาททางเพศตรงตามเพศ

Spangenberg และ Lategan (1993 อ้างถึงใน ปณิตพร พงษ์อนันต์โยธิน, 2544) ได้ศึกษาการเผชิญกับปัญหาในผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ (Androgyny) และรูปแบบการระบุนสาเหตุ โดยใช้แบบสอบถามมาตรวัดการเผชิญกับปัญหาของ Zeitlin (1985 อ้างถึงใน ปณิตพร พงษ์อนันต์โยธิน, 2544) คือ Zeitlin Coping Inventory มาตรวัดบทบาททางเพศของ Bem (1978 อ้างถึงใน ปณิตพร พงษ์อนันต์โยธิน, 2544) คือ Bem Sex-Role Inventory และแบบสอบถามรูปแบบการระบุนสาเหตุ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 301 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา พบว่าเพศหญิงที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและมีความเป็นชายสูงทั้งคู่ (Androgyny) จะมีความสามารถเผชิญกับปัญหาได้มากกว่าเพศหญิงที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงสูงลักษณะ

เดียว และบทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายสูงลักษณะเดียว และบทบาททางเพศที่มีความเป็นหญิง และเป็นชายต่ำทั้งคู่ นอกจากนี้ยังพบอีกว่า ทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ (Androgyny) จะมีรูปแบบการเผชิญปัญหาแบบยืดหยุ่น (Flexible) มากกว่าผู้ที่มีลักษณะบทบาททางเพศชนิดอื่นๆ

แต่อย่างไรก็ตามงานวิจัยข้างต้นนี้ได้พบความแตกต่างระหว่างความสามารถในการเผชิญกับปัญหาของเพศชายที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ (Androgyny) และผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายสูงลักษณะเดียว เพราะในการศึกษาข้างต้นนี้มีจำนวนเพศชายจำนวนน้อย (ในกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 301 คน มีเพศชายจำนวน 56 คน และมีเพศชายจำนวน 10 คนเท่านั้น ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่) ผู้วิจัยจึงมีความเห็นเสนอแนะว่า ควรมีการศึกษาเพศชายที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ (Androgyny) ให้มีจำนวนมากกว่านี้ และจึงได้มีการศึกษาต่อมา ดังนี้คือ

มีผู้ทำการศึกษาผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและมีความเป็นชายสูงทั้งคู่ (Androgyny) กับแนวทางการเผชิญกับปัญหาในเพศชาย โดยใช้มาตรวัดการเผชิญปัญหาของ Zeitlin (1985 อ้างถึงใน ปณิตพร พงษ์อนันต์โยธิน, 2544) คือ Zeitlin Coping Inventory, มาตรวัดบทบาททางเพศของ Bem (1978 อ้างถึงใน ปณิตพร พงษ์อนันต์โยธิน, 2544) คือ Bem Sex-Role Inventory ซึ่งใช้กลุ่มตัวอย่างวัยผู้ใหญ่เพศชายจำนวน 169 คน (อายุระหว่าง 25-50 ปี) ซึ่งกำลังศึกษาวิชาบริหารธุรกิจ ใน University of Stellenbosch Graduate School of Business ประเทศแอฟริกาใต้ พบว่าไม่มีความแตกต่างในด้านความสามารถในการเผชิญปัญหาโดยรวมในผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ และผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายสูงลักษณะเดียว แม้ว่าทั้งสองลักษณะข้างต้นจะมีความสามารถในการเผชิญกับปัญหามากกว่าผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงสูงลักษณะเดียว และผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายต่ำทั้งคู่ ส่วนการเผชิญปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม (Coping with Environment) นั้นผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ จะมีการใช้รูปแบบที่มีความยืดหยุ่น (Flexible) มากกว่าผู้ที่มีบทบาททางเพศชนิดอื่นๆ นอกจากนี้ยังไม่พบความแตกต่างระหว่างผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ และผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายสูงลักษณะเดียวในด้านการเผชิญกับปัญหาเกี่ยวกับตนเอง (Coping with Self) สรุปได้ว่าในเพศชายที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ และผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายสูงลักษณะเดียว สามารถ

เผชิญกับปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (May & Spangenberg, 1997 อ้างถึงใน ปณตพร พงษ์อนันต์ โยธิน, 2544)

วิธีการเผชิญปัญหา

Lazarus และ Folkman (1984 อ้างถึงในสมบุญ จารุเกษมทวี, 2544) ได้จำแนกกลวิธีในการเผชิญปัญหาออกเป็น 2 วิธีหลัก คือ การเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา และการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับอารมณ์

1. การเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา เป็นวิธีการที่บุคคลพยายามจัดการกับเหตุการณ์หรือสภาพการณ์ที่เป็นสาเหตุของความเครียดให้คลี่คลายลงโดยการพยายามทำความเข้าใจสาเหตุของปัญหา แล้วหาทางออกหรือทางแก้ไขปัญหาที่เป็นไปได้ พร้อมทั้งลงมือจัดการกับปัญหานั้น โดยวิธีการต่างๆ ที่ใช้จัดการกับปัญหานั้น อาจจะมุ่งปรับเปลี่ยนแก้ไขที่สถานการณ์หรืออาจมุ่งปรับเปลี่ยนแก้ไขที่ตัวบุคคลก็ได้ เช่น เมื่อสอบตก บุคคลจะพยายามแก้ไขตนเองโดยการอ่านหนังสือมากขึ้น ตั้งใจเรียนมากขึ้น เป็นต้น

2. การเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการทางอารมณ์ เป็นวิธีการที่บุคคลพยายามจัดการกับอารมณ์ หรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากปัญหา หรือสถานการณ์ที่ตึงเครียดเพื่อให้ความเครียด อารมณ์ หรือความทุกข์คลี่คลายลง เช่น การใช้วิธีนั่งสมาธิ เป็นต้น

Frydenberg และ Lewis (1993 อ้างถึงใน วิณา มิ่งเมือง, 2540) ได้ศึกษาและรวบรวมกลวิธีในการเผชิญปัญหาของวัยรุ่น โดยยึดทฤษฎีของ Lazarus และคณะ โดยเสนอกลวิธีการเผชิญปัญหาของวัยรุ่นทั้งหมด 18 กลวิธี ได้แก่

1. การแสวงหาความเพลิดเพลินเพื่อการผ่อนคลาย (Seek Relaxing Diversion) เป็นการแสวงหาวิธีการต่างๆ ที่กระทำแล้วทำให้บุคคลรู้สึกเพลิดเพลิน หรือบุคคลรู้สึกผ่อนคลายจากปัญหาหรือความเครียดได้ โดยเป็นวิธีที่ไม่เป็นโทษต่อร่างกาย และไม่เกี่ยวข้องกับการเล่นกีฬา เช่น การฟังเพลง การเล่นดนตรี หรือการพักผ่อน เป็นต้น

2. การทำงานและสัมฤทธิ์ผล (Work and Achieve) เป็นวิธีการจัดการกับปัญหาโดยแสดงให้เห็นถึงความพยายาม ความมานะบากบั่นในการทำงาน เพื่อให้ประสบความสำเร็จหรือเกิดสัมฤทธิ์ผลในงาน เช่น การขยันทำงานมากขึ้น การติดตามงานที่จะต้องทำ เป็นต้น

3. การแก้ปัญหา (Solving the Problem) เป็นกระบวนการคิด ทำความเข้าใจกับปัญหา สาเหตุ เพื่อหาวิธีในการแก้ปัญหา แล้วดำเนินการหรือลงมือแก้ปัญหามาตามขั้นตอน ซึ่งเป็นวิธีการจัดการกับปัญหาอย่างเป็นระบบ

4. การผ่อนคลายทางด้านร่างกาย (Physical Recreation) เป็นการปฏิบัติด้วยวิธีต่างๆ เพื่อให้ร่างกายได้รับการผ่อนคลาย และมีสุขภาพที่แข็งแรง เช่น การเล่นกีฬา หรือออกกำลังกาย เป็นต้น

5. การคบหาเพื่อนสนิท (Investing in Close Friend) เป็นการกระทำเพื่อสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีหรือสร้างความใกล้ชิดสนิทสนมกับเพื่อนชายหรือหญิง เช่น การให้เวลากับเพื่อน การนัดพบปะเพื่อนฝูง เป็นต้น

6. การมุ่งเน้นในด้านบวก (Focus on Positive) เป็นการมองสถานการณ์หรือปัญหานั้นๆ ไปในทางที่ดี ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงทัศนคติที่เป็นมุมมองทางบวกต่อชีวิตและสถานการณ์ต่างๆ ได้แก่ การมองหาส่วนดีของเหตุการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้น การพยายามทำชีวิตให้สดใส ร่าเริง เป็นต้น

7. การแสวงหาการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Seek to Belong) เป็นการแสวงหาวิธีการต่างๆ ที่กระทำแล้วทำให้ตนเองได้รับการยอมรับ หรือเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เช่น การพยายามทำให้บุคคลที่มีความสำคัญต่อตนเองประทับใจตนเอง การพยายามทำตัวให้เข้ากับเพื่อนๆ เป็นต้น

8. การแสวงหาการสนับสนุนทางสังคม (Seeking-Social Support) เป็นวิธีการเผชิญปัญหาโดยมุ่งจัดการกับปัญหา แต่วิธีการนั้นอาศัยความช่วยเหลือ หรือสนับสนุนจากผู้ที่อยู่รอบข้าง เช่น การขอความช่วยเหลือจาก พ่อ-แม่ ครู หรือเพื่อน เป็นต้น

9. การแสวงหาการสนับสนุนทางด้านจิตใจ (Seeking Spiritual Support) เป็นวิธีการจัดการกับปัญหาโดยนำเอาความเชื่อความศรัทธาทางศาสนา มาใช้ในการจัดการกับปัญหา เช่น การสวดอ้อนวอนให้พระคุ้มครอง หรือการอ่านหนังสือธรรมะ เป็นต้น

10. การแสวงหาความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ (Seeking Professional Help) เป็นการเผชิญปัญหาโดยมุ่งจัดการที่สาเหตุของปัญหา แต่การจัดการกับปัญหานั้นต้องอาศัยความช่วยเหลือสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะ เช่น การขอรับบริการการปรึกษาเชิงจิตวิทยา เป็นต้น

11. การรวมกลุ่มจัดการกับปัญหา (Social Action) เป็นวิธีการจัดการกับปัญหาโดยใช้การรวมกลุ่มหรือหาพวกมาร่วมกันจัดการกับปัญหาแทนการจัดการกับปัญหาด้วยตนเองเพียงลำพัง

12. การมีความคิดที่เป็นความปรารถนา (Wishful Thinking) เป็นการจัดการกับปัญหาโดยใช้ความคิดความหวัง หรือความปรารถนาที่จะให้ปัญหาหรือความทุกข์คลี่คลาย เช่น การปรารถนาจะให้สิ่งปาฏิหาริย์อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น หรือการคิดจินตนาการว่าทุกอย่าง จะกลับจากร้ายเป็นดี เป็นต้น

13. การเก็บปัญหาไว้คนเดียว (Keep to Self) เป็นการเก็บเอาความคิด ความรู้สึกที่เป็นทุกข์ หรือความกดดันต่างๆ ไว้กับตนเอง และหลีกเลี่ยงที่จะพบปะผู้อื่น

14. การตำหนิตนเอง (Self Blame) เป็นการโทษตนเอง ตำหนิตนเองว่าเป็นตัวการที่ทำให้ความยุ่งยากหรือปัญหาต่างๆ เกิดขึ้น มักจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลไม่สามารถจัดการกับปัญหาได้ หรือมองไม่เห็นทางออกของปัญหา

15. การมีความกังวล (Worry) เป็นการลดความคับข้องใจ หรือความกดดันทางอารมณ์ด้วยการคิดเกี่ยวกับปัญหามากขึ้น แต่ไม่สามารถทำให้ความทุกข์ลดลงได้ เนื่องจากความคิดนั้นมักเป็นความคิดในทางลบ

16. การไม่รับรู้ปัญหา (Ignore the Problem) เป็นการตัดปัญหา หลีกเลี่ยงปัญหาและไม่ยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้ตนเองรู้สึกดี

17. การไม่เผชิญกับปัญหา (Not Coping) เป็นวิธีการที่แสดงให้เห็นถึงการที่บุคคลไม่สามารถจัดการใดๆ กับปัญหาหรือความทุกข์ที่เกิดขึ้นได้ และมีแนวโน้มที่จะพัฒนาไปสู่อาการทางกายที่มีสาเหตุมาจากจิตใจ

18. การลดความตึงเครียด (Tension Reduction) เป็นการแสวงหาวิธีการต่างๆ เพื่อจะช่วยให้ความเครียดลดลง เช่น การดื่มสุรา สูบบุหรี่ หรือการใช้ยาเสพติด เป็นต้น

จากลักษณะการเผชิญปัญหาทั้ง 18 วิธี Frydenberg และ Lewis (1991 อ้างถึงใน วิณา มิ่งเมือง, 2540) ได้จัดจำแนกกลุ่มกลวิธีในการเผชิญปัญหาได้ 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่หนึ่ง เป็นการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาโดยใช้ความสามารถของตนเอง (Solving the Problem หรือ Problem-Focused) ได้แก่ การแก้ปัญหา การผ่อนคลายด้านร่างกาย การทำงานและสัมฤทธิ์ผล การคบเพื่อสนิท การแสวงหาการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม การมุ่งเน้นในด้านบวก และการแสวงหาความเพ็ดเพลินเพื่อผ่อนคลาย กลุ่มที่สอง เป็นการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาโดยอาศัยแหล่งสนับสนุนอ่านๆ (Reference to Other) ได้แก่ การแสวงหาการสนับสนุนทางสังคม การแสวงหาการสนับสนุนทางจิตใจ การแสวงหาความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญและการรวมกลุ่มจัดการกับปัญหา และกลุ่มที่สามเป็นการ

เผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงปัญหา (Non-Productive Coping หรือ Avoidance Coping) ได้แก่ การมีความวิตกกังวล การมีความคิดที่เป็นปรารถนา การไม่รับรู้ปัญหา การไม่เผชิญปัญหา การเก็บปัญหาไว้คนเดียว และการตำหนิตนเอง

Jalowiec (1988 อ้างถึงใน สมบุญ จารุเกษมทวี, 2544) ได้พัฒนาแบบวัดตามแนวคิดการเผชิญปัญหาของ Lazarus และแบบสำรวจกลวิธีในการเผชิญปัญหาโดยอาศัยวิธีการทางสถิติในระดับสูงมาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ และพบว่ากลวิธีที่บุคคลเลือกใช้ในการเผชิญปัญหา มี 3 ลักษณะ

1. วิธีการเผชิญปัญหาแบบเผชิญหน้ากับปัญหา (Confrontive Coping Strategies) เป็นพฤติกรรมที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดปัญหาให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น โดยการเปลี่ยนแปลงการกระทำหรือสิ่งแวดล้อม

2. วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาทางอ้อม (Palliative or Passive Coping Strategies) เป็นวิธีการที่ใช้ในการผ่อนคลาย หรือควบคุมปัญหาหรือความเครียด โดยที่ไม่ได้จัดการกับปัญหาโดยตรง วิธีการเหล่านี้ไม่ได้หมายความว่า จะเป็นการหลีกเลี่ยงเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดปัญหา แต่จะนำไปสู่แนวทางที่จะเปลี่ยนแปลงการรับรู้เหตุการณ์

3. วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งลดอารมณ์ดึงเครียด (Emotion Coping Strategies) เป็นวิธีการจัดการกับอารมณ์ที่เป็นผลมาจากเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดปัญหาหรือความเครียดให้ดีขึ้น โดยวิธีการแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิด หรือระบายอารมณ์ แต่เหตุการณ์ที่เป็นปัญหาอาจยังคงอยู่ (Jalowiec, 1998 อ้างถึงใน สมบุญ จารุเกษมทวี, 2544)

สำหรับในประเทศไทยได้มีการศึกษาและพัฒนาแบบวัดการเผชิญปัญหา โดยสุภาพรรณ โคตรจรัส (สุภาพรรณ โคตรจรัส, 2543 อ้างถึงใน รัชนิย์ แก้วคำศรี, 2545) ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีความเครียดของลาซารัส (Lazarus, 1984 อ้างถึงใน รัชนิย์ แก้วคำศรี, 2545) แบบวัดการเผชิญปัญหาของ Carver, Sheier and Weintraub และแบบวัดการเผชิญปัญหาของ Frydenberg และ Lewis ซึ่งมีการแบ่งวิธีการในการเผชิญปัญหาออกเป็น 18 ด้าน ซึ่งได้มีการอธิบายไว้ดังนี้

1. การลงมือดำเนินการแก้ปัญหา (Active Coping, AC) เป็นกระบวนการในการลงมือแก้ปัญหา เพื่อขจัดสิ่งที่ก่อให้เกิดความเครียด รวมถึงการลงมือแก้ปัญหาโดยตรง การใช้ความพยายามมากขึ้นในการแก้ปัญหา การดำเนินการแก้ปัญหาตามขั้นตอน

2. การวางแผน (Planning, P) เป็นการคิดหาทวิวิธีหรือวิธีการในการจัดการหรือเผชิญกับสิ่งที่ก่อให้เกิดความเครียด รวมถึงขั้นตอนในการดำเนินการ และวางแผนสู่การปฏิบัติด้วย

3. การทำงานหนักและความสำเร็จในงาน (Work Hard and Achieve, W&A) เป็นการกระทำที่แสดงถึงความมุ่งมั่นสู่เป้าหมาย ความขยันหมั่นเพียร การทำงานหนัก เพื่อที่จะทำให้สำเร็จ

4. การระงับกิจกรรมอื่นที่ไม่มีความเกี่ยวข้อง (Suppression of Competing Activities, SCA) เป็นการระงับสิ่งรบกวน ที่จะทำให้ไม่สามารถใช้ความใส่ใจในการเผชิญปัญหาได้อย่างเต็มที่

5. การชะลอการเผชิญปัญหา (Restraint Coping, RC) เป็นการรอโอกาสที่เหมาะสมก่อนจะลงมือทำ เพื่อที่จะได้มีความแน่ใจว่าจะไม่ทำให้เหตุการณ์ที่เผชิญอยู่นั้นเลวร้ายลงกว่าเดิม ถ้าตัวงดตัดสินใจลงมือทำเสียก่อน

6. การตีความหมายใหม่ในทางบวกและการเติบโต (Positive Reinterpretation and Growth, PR) เป็นการจัดการกับความกดดันทางอารมณ์มากกว่าการใช้วิธีการจัดการเพื่อปรับเปลี่ยนสถานการณ์ โดยใช้วิธีการมองสถานการณ์นั้นในแง่บวกใหม่ในทางบวก ด้วยการมองหาส่วนดีของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและเผชิญอยู่

7. การยอมรับ (Acceptance, A) เป็นการยอมรับความจริงตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงวิธีการมองโลกในแง่บวกด้วย

8. การหาทางผ่อนคลาย (Relaxation, R) เป็นการทำกิจกรรมที่ชื่นชอบ การทำงานอดิเรก การดูแลสุขภาพร่างกาย การหาความเพลิดเพลิน เพื่อการพักผ่อนจิตใจ

9. การแสวงหาการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Seek to Belong, B) เป็นการแสดงถึงความใส่ใจ และมองเห็นความสำคัญในการมีสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น

10. การแสวงหาการสนับสนุนทางสังคม เพื่อการแก้ปัญหา (Seeking Instrumental Social Support, SISS) เป็นการขอคำปรึกษา เพื่อทราบข้อมูลในการเป็นแนวทางการเผชิญกับปัญหาจากผู้ที่เคยประสบเหตุการณ์เช่นเดียวกันมาก่อน หรือการขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ

11. การแสวงหาการสนับสนุนทางสังคม เพื่อกำลังใจ (Seeking Emotional Social Support, SESS) เป็นการระบายความทุกข์ออกด้วยการพูด เพื่อขอความเห็นใจ คำปลอบโยน รวมทั้งการหาที่พึ่งจากแหล่งต่างๆ เช่น ศาสนา

12. การปฏิเสธ (Denial, D) เป็นการปฏิเสธความจริง โดยไม่สนใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

13. การไม่แสดงออกทางพฤติกรรม (Behavioral Disengagement) หรือ (Not Coping, BD) เป็นการลดความพยายามในการแก้ปัญหา เป็นการแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

14. การไม่เกี่ยวข้องทางความคิด (Mental Disengagement, MD) เป็นการลดความกดดันทางอารมณ์ ด้วยการไม่คำนึงถึงปัญหา หรือเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียด โดยการใช้วิธีการเบี่ยงเบนความสนใจไปสู่การกิจกรรมอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง และไม่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

15. การเก็บความรู้สึกไว้คนเดียว (Keep to Self, KS) เป็นการไม่เปิดเผยความคิด หรือความรู้สึกต่างๆ ของตนให้บุคคลอื่นรับรู้ รวมทั้งการมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพบปะบุคคลอื่นด้วย

16. การตำหนิตนเอง (Self Blame, SB) เป็นการกระทำที่แสดงออกถึงการโทษตนเอง การตำหนิตนเอง

17. การเป็นกังวล (Worry, W) เป็นการแสดงถึงความกังวลในเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ต่างๆ

18. การระบายออกทางอารมณ์ (Focus on Venting of Emotion, FVE) เป็นการแสดงความใส่ใจต่ออารมณ์และความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่างๆ และระบายออกมา วิธีการนี้อาจจะทำให้เกิดความหมกมุ่นในอารมณ์นั้นมากขึ้น หรือไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ใดๆ และอาจก่อให้เกิดอุปสรรคละปัญหามากยิ่งขึ้น เช่น การใช้สุราและสารเสพติด

วิธีการเผชิญปัญหาทั้ง 18 ด้าน ดังกล่าวข้างต้น จัดได้เป็นแบบการเผชิญปัญหา 3 กลุ่ม ได้แก่

1. การมุ่งจัดการกับปัญหา ประกอบด้วย วิธีการเผชิญปัญหา 9 กลวิธี ได้แก่ การลงมือดำเนินการแก้ปัญหา การวางแผน การทำงานหนักประสบความสำเร็จในงาน การระงับพฤติกรรมอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง การชะลอพฤติกรรมการเผชิญปัญหา การตีความหมายใหม่ในทางบวกและการเติบโต การยอมรับ การหาทางผ่อนคลาย และการแสวงหาการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

2. การแสวงหาการสนับสนุนทางสังคม ประกอบด้วยวิธีการเผชิญปัญหาดังนี้ การแสวงหาการสนับสนุนทางสังคม เพื่อการแก้ปัญหา และการแสวงหาการสนับสนุนทางสังคม เพื่อกำลังใจ

3. การหลีกเลี่ยงนี้ ประกอบด้วยกลวิธีการเผชิญปัญหาดังนี้ การปฏิเสธ การไม่แสดงออกทางพฤติกรรม การไม่เกี่ยวข้องทางความคิด การเก็บความรู้สึกเอาไว้คนเดียว การตำหนิตนเอง การเป็นกังวล และการระบายออกทางสังคม

งานวิจัยเกี่ยวกับการใช้กลวิธีการเผชิญกับปัญหา

งานวิจัยในประเทศ

สุภาพรณ โคตรจรัส และ ชุมพร ยงกิตติกุล (2545) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และพฤติกรรมส่วนบุคคลของวัยรุ่นไทย ในด้านการปรับตัว ด้านครอบครัว ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ และการเผชิญปัญหา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 6 จำนวน 1,316 คน ที่สุ่มจากโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จาก 5 เขตของประเทศไทย เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสำรวจรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู แบบวัดการปรับตัวด้านครอบครัว แบบวัดความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ และแบบวัดการเผชิญปัญหา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่มีการปรับตัวด้านครอบครัวมากกว่า ใช้การเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการแก้ปัญหามากกว่า และใช้วิธีแบบหลีกเลี่ยงน้อยกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม แบบตามใจ แบบทอดทิ้ง และใช้การเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมมากกว่า มีระดับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม แบบทอดทิ้ง นอกจากนี้พบว่า นักเรียนหญิงใช้การเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมมากกว่านักเรียนชาย ลูกคนโตและลูกคนสุดท้ายต้องมีการปรับตัวด้านครอบครัวมากกว่าลูกคนเดียว นักเรียนที่อยู่กับพ่อแม่มีการปรับตัวด้านครอบครัวมากกว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวประเภทอื่น นักเรียนในกรุงเทพฯ ใช้การเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงมากกว่านักเรียนภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูงมีการปรับตัวด้านครอบครัวมากกว่า และใช้การเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงน้อยกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

กรกวรรณ สุพรรณวรราชา (2544) ศึกษาารูปแบบของการมองโลกในแง่ดี และกลวิธีการเผชิญกับปัญหาของนิสิตนักศึกษา โดยดูความแตกต่างในด้านเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระบบการเรียนของ

สถานศึกษา และสาขาวิชาที่สัมพันธ์กับรูปแบบการอธิบายการมองโลกในแง่ดี และกลวิธีในการเผชิญกับปัญหา กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 734 คน ใช้เครื่องมือรูปแบบการอธิบายสาเหตุ และแบบวัดการเผชิญปัญหาที่พัฒนามาจาก สุภาพรรณ โคตรจรัส และชุมพร ยงกิตติกุล (2544 อ้างถึงใน กรกวรรณ สุพรรณวรราช, 2544) พบว่า นิสิตนักศึกษาใช้กลวิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา และการแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมมาก และแบบหลีกเลี่ยงน้อย นอกจากนี้ยังพบว่า นิสิตนักศึกษาที่มองโลกในแง่ดีใช้กลวิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหามากกว่า และใช้แบบแสวงหาการสนับสนุนทางสังคม และแบบหลีกเลี่ยงน้อยกว่านิสิตนักศึกษาที่มองโลกในแง่ร้าย นิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันใช้กลวิธีการเผชิญกับปัญหาทั้ง 3 แบบไม่แตกต่างกัน และเพศหญิงใช้การเผชิญกับปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมมากกว่าเพศชาย นิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยระบบปิดใช้วิธีการเผชิญปัญหาดังกล่าวมากกว่าในมหาวิทยาลัยระบบเปิด รวมถึงพบว่านิสิตนักศึกษาในสาขาวิชามนุษยศาสตร์ใช้กลวิธีการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงน้อยกว่าสาขาวิทยาศาสตร์ แต่ไม่มีความแตกต่างจากนิสิตในสาขาสังคมศาสตร์

สิริกุล จุลศิริ (2533 อ้างถึงใน วราภรณ์ รัตนวิศิษฐกุล, 2545) ศึกษาารูปแบบพฤติกรรมการเผชิญปัญหา ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาแพทย์ ชั้นปีที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีพฤติกรรมการเผชิญปัญหาต่างกัน โดยเพศชายมีกลวิธีการเผชิญปัญหาแบบเล่นกีฬาสูงกว่าเพศหญิง นอกจากนี้พบว่า ระดับความเครียดมีความสัมพันธ์กับกลวิธีการเผชิญกับปัญหา กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความเครียดต่ำมีแนวโน้มใช้การเผชิญปัญหาแบบคิดพิจารณาได้ตรงและหาความรู้เพิ่มเติม

จรรยา เกษศรีสังข์ (2537 อ้างถึงใน สดใส นิยมจันทร์, 2541) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการเผชิญกับปัญหา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การปรับตัวด้านการเรียนภาคทฤษฎี นักเรียนนายร้อยตำรวจที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ส่วนมากใช้กลวิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหามากที่สุด และกลวิธีการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงน้อยที่สุด

งานวิจัยในต่างประเทศ

Harju และ Bolen (1998 อ้างถึงใน เปรมพร มันเสมอ, 2545) ได้ศึกษาผลกระทบของการมองโลกในแง่ดี 3 ระดับ โดยใช้แบบวัดแนวทางการดำเนินชีวิต ฉบับปรับปรุง เปรียบเทียบกับการเผชิญปัญหา (Brief Cope) และองค์ประกอบด้านระดับคุณภาพชีวิต กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษามหาวิทยาลัยจำนวน 204 คน พบว่าผู้ที่มองโลกในแง่ดีสูงจะมีสุขภาพจิตดี และมีระดับคุณภาพชีวิตสูง (ศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิต) และใช้กลวิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นการกระทำ และการเปลี่ยนมุมมองปัญหาในทางบวก และผู้ที่มองโลกในแง่ดีต่ำจะมีความไม่พึงพอใจกับคุณภาพชีวิตของตนทั้งหมด และใช้วิธีการไม่ยุ่งเกี่ยวกับปัญหา และดื่มสุรา และยังพบว่านักศึกษาหญิงที่มีระดับคุณภาพชีวิตสูงจะเผชิญปัญหาโดยการใช้วิธีการแสดงออกทางอารมณ์ และการหาที่พึ่งทางศาสนา ส่วนนักศึกษาชายมักใช้การยอมรับ และการมีอารมณ์ขัน

Berzonsky (1992 อ้างถึงใน เปรมพร มันเสมอ, 2545) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบเอกลักษณ์ 3 รูปแบบ คือ แบบหาข้อมูล แบบธรรมดา และแบบหลีกเลี่ยง และวิธีการเผชิญความเครียดที่คุกคามเอกลักษณ์ของบุคคล ในนักศึกษาวัยรุ่นตอนปลายจำนวน 171 คน โดยทำแบบวัดลักษณะเอกลักษณ์ และแบบวัดการเผชิญปัญหา และแบบวัดความวิตกกังวล ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาที่มีลักษณะเอกลักษณ์แบบหลีกเลี่ยงและแบบธรรมดาใช้การเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง (คิดถึงความต้องการคิดถึงอนาคต พยายามลดความกดดัน) แต่นักศึกษาที่มีเอกลักษณ์แบบหาข้อมูลมีความสัมพันธ์กับการเผชิญปัญหาแบบมั่นคงและแบบมุ่งจัดการกับปัญหา

Aspinwall และ Taylor (1992 อ้างถึงใน เปรมพร มันเสมอ, 2545) ได้ศึกษาพบว่า นิสิตนักศึกษาที่ใช้การลงมือแก้ปัญหา มากกว่าหลีกเลี่ยงปัญหา จะมีการปรับตัวทางบวกมากขึ้น และยังพบอีกว่า องค์ประกอบด้านลักษณะนิสัย เช่น การมองโลกในแง่ดี การเห็นคุณค่าในตนเองมีอิทธิพลต่อการปรับตัว เนื่องจากส่งผลกระทบต่อวิธีการเผชิญปัญหาที่เลือกใช้

Verma และคณะ (1995 อ้างถึงใน เปรมพร มันเสมอ, 2545) ได้ดำเนินการศึกษา เพื่อตรวจสอบกลวิธีการเผชิญปัญหาของนิสิตนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตนักศึกษาชายจำนวน 120 คน และนิสิต

นักศึกษาหญิงจำนวน 85 คน (อายุ 19-20 ปี) จากมหาวิทยาลัยปัญญา โดยใช้แบบวัดการเผชิญปัญหา เพื่อจะศึกษากลวิธีในการเผชิญปัญหาที่เป็นลักษณะโดยทั่วไป ผลการวิจัยได้อภิปรายจากลักษณะการเผชิญปัญหาที่สำคัญ 4 ลักษณะคือ การแสวงหาความช่วยเหลือ การมุ่งจัดการกับปัญหา การแก้ไขที่อารมณ์ และการหลีกเลี่ยง ข้อค้นพบได้แก่ (1) นิสิตนักศึกษาเผชิญสถานการณ์ยุ่งยากด้วยวิธีการที่รอบคอบ และมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงปัญหาที่ต้องเผชิญในชีวิตด้วย (2) ความแตกต่างระหว่างเพศพบว่า เพศชายจะใช้เครื่องมือที่ผสมแอลกอฮอล์หรือยาเป็นบางครั้ง เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหา และเพศหญิงใช้การอธิษฐานและหวังว่าจะดีขึ้น (3) เมื่อเผชิญหน้ากับปัญหาและพยายามที่จะแก้ปัญหานั้น เพศหญิงมีแนวโน้มที่จะอารมณ์เสียมากกว่าเพศชาย

Pauls (1991 อ้างถึงใน เปรมพร มั่นเสมอ, 2545) ศึกษาการรับรู้ความเครียดของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ในวิทยาลัยพยาบาล ประสพการณ์ความเครียดที่มีสาเหตุมาจากทั้งความต้องการทางการเรียนและการฝึกปฏิบัติ แสดงออกในรูปของปฏิกิริยาทางด้านอารมณ์ ร่างกาย พฤติกรรม และวิธีการเผชิญปัญหาที่เคยใช้ การวิเคราะห์ประสพการณ์ความเครียดของนักศึกษาพยาบาลใช้รูปแบบการวิเคราะห์ของ Lazarus และ Folkman (ไม่ระบุปีที่พิมพ์ อ้างถึงใน เปรมพร มั่นเสมอ, 2545) เป็นการวิเคราะห์ที่ประเมินภาวะคุกคาม และประเมินภาวะอันตราย/สูญเสีย วิธีการเผชิญปัญหาของนักศึกษาพยาบาลจัดเป็นทั้งแบบแก้ปัญหามุ่งเน้นทางด้านอารมณ์ โดยวิธีการเผชิญปัญหาแบบแก้ปัญหานั้นได้แก่ การหาข้อมูลการแก้ปัญหามุ่งเน้นทางด้านอารมณ์ การปรับโครงสร้างความคิดใหม่และการวิเคราะห์โดยใช้เหตุผล วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งเน้นด้านอารมณ์ ได้แก่ การสร้างสมดุลทางจิตใจและหลีกเลี่ยงโดยจัดการกับอารมณ์

Aranda และคณะ (2001 อ้างถึงใน วราภรณ์ รัตนวิศิษฐ์กุล, 2545) ทำการศึกษาความเครียด การเผชิญปัญหา และการสนับสนุนทางสังคมเหมือนเป็นตัวแปรในการทำนายความเครียดทางจิตใจของเพศชายและเพศหญิง กลุ่มตัวอย่างเป็นชาวอเมริกันเชื้อสายเม็กซิโก การศึกษาจะทดสอบสมมติฐานที่ว่าความแตกต่างในด้านเพศมีผลกับความซึมเศร้าหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่า เพศชายและเพศหญิงไม่มีความแตกต่างในระดับของความซึมเศร้า แต่มีความแตกต่างในแหล่งของความเครียด และการสนับสนุนทางสังคม รวมถึงการเผชิญปัญหาเพศชายและเพศหญิงก็มีความแตกต่างกัน

Friedman (1990 อ้างถึงใน วราภรณ์ รัตนาวิศิษฐกุล, 2545) ศึกษาการประเมินความเครียด การเผชิญปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาจำนวน 140 คน เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในการประเมินภาวะคุกคามและทำหาย การเผชิญปัญหาแบบเน้นที่ปัญหา กับเน้นที่อารมณ์ และผลการสอบวิชาภาษาไทย และคณิตศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า การประเมินสถานการณ์ว่าคุกคามมีความสัมพันธ์ระดับสูงกับการเผชิญปัญหาทั้งแบบเน้นที่ปัญหา และเน้นที่อารมณ์ และยังพบว่าผู้ที่มีคะแนนภาษาต่ำ มีความสัมพันธ์ในการประเมินสถานการณ์ว่าคุกคาม ส่วนผู้ที่มีคะแนนคณิตศาสตร์สูงจะประเมินว่าทำหาย เมื่อควบคุมตัวแปรชั้นปี และเพศ

Gomez (1993 อ้างถึงใน วราภรณ์ รัตนาวิศิษฐกุล, 2545) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการเผชิญปัญหาในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 608 คน แบ่งเป็นนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 311 คน และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ 297 คน เครื่องมือที่ใช้คือ The Coping with Stress Inventory พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีความสัมพันธ์กับการใช้กลวิธีการเผชิญปัญหาแบบไม่จัดการกับปัญหาโดยตรง จัดการกับปัญหาโดยทางอ้อม และไม่จัดการกับปัญหาโดยทางอ้อม และพบความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับการใช้การเผชิญกับปัญหาแบบจัดการกับปัญหาโดยตรง นอกจากนี้ยังพบความแตกต่างในการใช้กลวิธีการเผชิญปัญหาของเพศชายกับเพศหญิง โดยนักเรียนหญิงใช้การเผชิญกับปัญหาแบบจัดการกับปัญหาโดยตรงมากกว่านักเรียนชาย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมก้าวร้าว และกลวิธีในการเผชิญปัญหาของ นิสิตระดับปริญญาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ คือ นิสิตระดับปริญญาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จาก 18 คณะ ได้แก่ คณะครุศาสตร์, คณะจิตวิทยา, คณะทันตแพทยศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, คณะนิเทศศาสตร์, คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี, คณะแพทยศาสตร์, คณะเภสัชศาสตร์, คณะรัฐศาสตร์, คณะวิทยาศาสตร์, คณะวิศวกรรมศาสตร์, คณะศิลปกรรมศาสตร์, คณะเศรษฐศาสตร์, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, คณะสหเวชศาสตร์, คณะสัตวแพทยศาสตร์, คณะอักษรศาสตร์ และสำนักวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา

ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) โดยแบ่งประชากรเป็นกลุ่มตามคณะที่สังกัด แล้วสุ่มเลือกคณะในแต่ละกลุ่มด้วยวิธีจับสลาก และจากนั้นจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามสะดวก โดยคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากวิธีการของ Taro Yamane (Yamane, 1970 อ้างถึงใน ตุลยา จิตตะยโสธร, 2537) ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของประชากร ที่ระดับความมีนัยสำคัญที่ .05 โดยใช้ความคาดเคลื่อนเป็นร้อยละ 0.05 และให้สัดส่วนของประชากร (π) เป็น 0.05 โดยใช้สูตร

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างเท่าที่ยอมรับได้ ซึ่งในการวิจัยนี้ให้ = .05

$$\begin{aligned}
 n &= \frac{35,093}{1 + 35,093 (.05)^2} \\
 &= \frac{35,093}{88.7325} \\
 &= 395.49
 \end{aligned}$$

การวิจัยในครั้งนี้จึงใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 400 คน เป็นชาย 200 คน และหญิง 200 คน หลังจากได้ตัดกลุ่มตัวอย่างที่มีการตอบข้อคำถามซ้ำๆ (Error) ออกไป เหลือจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 395 คน เป็นชาย 200 คน และหญิง 195 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 3 ชุด คือ

1. แบบวัดบทบาททางเพศ

แบบวัดบทบาททางเพศที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบวัดที่ฉันทิกา ทิมากร (2534) ได้ดัดแปลงมาจากแบบวัดคุณลักษณะที่เป็นจริงและลักษณะที่พึงปรารถนาของชาย และหญิงไทยในปัจจุบันของ นิตยกุล อรรถนุพรรณ (นิตยกุล อรรถนุพรรณ, 2530)

1.1 แบบวัดบทบาททางเพศ ฉันทิกา ทิมากร (2534)

ฉันทิกา ทิมากร (2534) ได้แปลและเรียบเรียงแบบวัดมาจากแบบวัดบทบาททางเพศ 3 ฉบับ คือ Bem Sex Role Inventory, Personal Attributes Questionnaire และ Adjective Check List และจากการรวบรวมคำคุณศัพท์เกี่ยวกับลักษณะของชาย และหญิงไทย จากงานวิจัยต่างๆ และจากการตอบคำถามปลายเปิดของนักเรียนชั้นมัธยมปลาย นิสิตปริญญาตรี และปริญญาโท จึงได้ลักษณะต่างๆ 97 ลักษณะ แบ่งเป็นคุณลักษณะความเป็นชาย 46 ลักษณะ และลักษณะความเป็นหญิง 51 ลักษณะ นอกจากนี้ ฉันทิกา ทิมากร (2534) ได้นำข้อกระทงของ Bem ที่แตกต่างจากแบบวัดของ นิตยกุล อรรถนุพรรณ มาเพิ่มเติมอีก 11 ลักษณะ รวมเป็นจำนวนทั้งหมด 108 ลักษณะ

ฉันทิกา ทิมากร (2534) ได้นำแบบทดสอบมาปรับปรุงโดยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย จำนวน 240 คน พิจารณาว่าเป็นลักษณะที่พึงปรารถนาสำหรับชายหรือหญิงไทยในปัจจุบันหรือไม่ แล้วนำผลมาคำนวณด้วย t-test จึงได้ข้อกระทงที่เป็นลักษณะที่พึงปรารถนาของชายมากกว่าหญิง (Masculine Items) ข้อกระทงที่เป็นลักษณะที่พึงปรารถนาของหญิงมากกว่าชาย (Feminine Items) และข้อกระทงที่เป็นกลาง (Neutral Items) จากนั้นนำข้อกระทงประเภทต่างๆ มาหาค่าเฉลี่ยของคะแนน แล้วนำมาหาค่า t-test ซึ่งพบว่าข้อกระทงที่เป็นลักษณะที่พึงปรารถนาสำหรับแต่ละเพศจะมีคะแนนสูงกว่าข้อกระทงที่เป็นลักษณะที่พึงปรารถนาของเพศตรงข้ามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้

ตารางที่ 3.1 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินความน่าพึงปรารถนาของข้อกระทงแสดงลักษณะความเป็นชาย (Masculine) ข้อกระทงแสดงลักษณะความเป็นหญิง (Feminine) และข้อกระทงแสดงลักษณะความเป็นกลาง (Neutral) ของกลุ่มตัวอย่างเพศชายและหญิง

ข้อกระทง	การประเมินของกลุ่มตัวอย่างเพศชาย			การประเมินของกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง		
	ลักษณะความเป็นชาย	ลักษณะความเป็นหญิง	ลักษณะความเป็นกลาง	ลักษณะความเป็นชาย	ลักษณะความเป็นหญิง	ลักษณะความเป็นกลาง
สำหรับเพศชาย	5.42	4.40	3.97	5.44	4.51	3.89
สำหรับเพศหญิง	4.52	5.52	3.98	4.06	5.62	4.02
ค่าความแตกต่าง	0.90	1.12	0.01	1.38	1.11	0.13
ค่า t	6.63*	7.52*	0.07	14.36*	7.25*	1.77

*p < .001

เมื่อนำคะแนนที่กลุ่มตัวอย่างเพศชายและหญิง ประเมินข้อกระทงที่แสดงลักษณะความเป็นชาย และข้อกระทงที่แสดงลักษณะความเป็นหญิงว่าเป็นลักษณะที่พึงปรารถนาสำหรับเพศของตนเพียงใด มาหาค่า t-test พบว่า คะแนนความน่าพึงปรารถนาของข้อกระทงที่แสดงลักษณะความเป็นชาย และข้อกระทงที่แสดงลักษณะความเป็นหญิง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้

ตารางที่ 3.2 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความน่าพึงปรารถนาของลักษณะความเป็นชาย และลักษณะความเป็นหญิง ของชายไทยและหญิงไทย จำแนกตามเพศของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อกระทง	กลุ่มตัวอย่างเพศชายประเมินว่า เป็นลักษณะที่พึงปรารถนา สำหรับชายไทย	กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงประเมินว่า เป็นลักษณะที่พึงปรารถนา สำหรับหญิงไทย
ข้อกระทงแสดงลักษณะความเป็นชาย (Masculine Items)	5.42	4.06
ข้อกระทงแสดงลักษณะความเป็นหญิง (Feminine Items)	4.40	5.62
ค่าความแตกต่าง	1.02	1.44
ค่า t	9.49*	15.23*

*p < .001

นอกจากนี้ จันทิกา ทิมากร (2534) ได้นำแบบสอบถามไปให้เด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ จำนวน 60 คน เป็นชาย 30 คน หญิง 30 คน โดยให้นักเรียนประเมินตนเองว่ามีลักษณะความเป็นชาย หรือลักษณะความเป็นหญิงมากเพียงใด แล้วจึงนำมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Chronbach Alpha Coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของลักษณะความเป็นชายเท่ากับ 0.86 และค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของคะแนนลักษณะความเป็นหญิงเท่ากับ 0.74

1.2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1.2.1 การประเมินค่าความตรง

1.2.1.1 ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

ผู้วิจัยได้นำแบบวัดที่ได้มีการแบ่งข้อกระทงออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านลักษณะความเป็นชาย (Masculine) ลักษณะความเป็นหญิง (Feminine) และข้อกระทงที่เป็นกลาง ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ คือ ดร.ณัฐสุดา เต็มพันธ์ พิจารณาเพื่อความถูกต้องตรงตามเนื้อหา

1.2.1.2 การประเมินค่าความตรงตามสภาพ (Concurrent Validity)

ผู้วิจัยได้นำแบบวัดที่ได้รับการพิจารณาแล้วไปดำเนินการทดลองใช้ โดยเก็บข้อมูลกับนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตั้งแต่ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 100 ชุด แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างรายข้อกับรายข้อที่เหลือทั้งหมดในแต่ละด้าน (Corrected Item Total Correlation : CITC) พบว่ามีข้อคำถาม 2 ข้อที่มีค่า r ต่ำกว่า .195 คือข้อคำถามที่ 33 และข้อคำถามที่ 39 จึงได้นำเสนอต่อ ดร.ณัฐสุดา เต็มพันธ์ และได้รับคำแนะนำให้ทดลองเก็บข้อมูลเพิ่มอีก เป็นจำนวน 50 ชุด จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างรายข้อกับรายข้อที่เหลือทั้งหมดในแต่ละด้าน (Corrected Item Total Correlation : CITC) อีกครั้ง และพบว่ายังคงมีข้อคำถาม 2 ข้อเดิมที่มีค่า r ต่ำกว่า .195 จึงได้ปรึกษาดร.ณัฐสุดา เต็มพันธ์ อีกครั้ง แล้วจึงได้ตัดข้อคำถามทั้งสองออก เหลือเป็นข้อคำถาม 37 ข้อ

1.2.2 การประเมินค่าความเที่ยง

ผู้วิจัยนำข้อคำถามมาวิเคราะห์หาความเที่ยงโดยวิธีการหาค่าความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .857 ค่าความเที่ยงด้านลักษณะความเป็นชาย (Masculine) เท่ากับ .818 ค่าความเที่ยงด้านลักษณะความเป็นหญิง (Feminine) เท่ากับ .803

1.3 ลักษณะของแบบวัดบทบาททางเพศที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยครั้งนี้

แบบวัดบทบาททางเพศประกอบด้วยข้อกระทง 37 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีลักษณะเป็นแบบวัดรายงานตนเอง (Self-report) แบ่งเป็นด้าน ดังนี้

ข้อคำถามที่วัดลักษณะความเป็นชาย (Masculine) จำนวน 14 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1, 4, 7, 9, 10, 13, 16, 19, 22, 25, 28, 31, 34 และ 37

ข้อคำถามที่วัดลักษณะความเป็นหญิง (Feminine) จำนวน 13 ข้อ ได้แก่ ข้อ 2, 5, 8, 11, 14, 17, 20, 23, 26, 29, 32, 35 และ 38

ข้อคำถามเป็นกลาง จำนวน 10 ข้อ ได้แก่ ข้อ 3, 6, 12, 15, 18, 21, 24, 27, 30, และ 36

เกณฑ์การให้คะแนน

ลักษณะของแบบวัด เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า มี 7 อันดับคะแนน ดังนี้

1	หมายถึง	น้อยที่สุด
2	หมายถึง	น้อย
3	หมายถึง	ค่อนข้างน้อย
4	หมายถึง	ปานกลาง
5	หมายถึง	ค่อนข้างมาก
6	หมายถึง	มาก
7	หมายถึง	มากที่สุด

การแปลผลคะแนน

การแปลผลคะแนนในการวิจัยนี้จะใช้แนวทางการแปลผลคะแนนตามแนวคิดของ Bem (Bem, 1978 อ้างถึงใน ฉันทิกา ทิมากร, 2534) โดยทำการคิดคะแนนแยกระหว่างข้อกระทงที่แสดงถึงลักษณะความเป็นชาย และข้อกระทงที่แสดงถึงลักษณะความเป็นหญิง แต่ไม่คิดคะแนนข้อกระทงที่แสดงถึงลักษณะความเป็นกลาง การคิดคะแนนทำได้โดยการหาค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างในข้อกระทงที่แสดงถึงลักษณะความเป็นชาย และข้อกระทงที่แสดงถึงลักษณะความเป็นหญิงของแต่ละคน จากนั้นจึงนำค่าเฉลี่ยคะแนนทั้งหมดมาหาค่ามัธยฐาน เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกบทบาททางเพศออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มที่มีลักษณะความเป็นชายสูงลักษณะเดียว (Masculine) คือกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะความเป็นชายสูงกว่ามัธยฐาน แต่มีลักษณะความเป็นหญิงต่ำกว่ามัธยฐาน
2. กลุ่มที่มีลักษณะความเป็นหญิงสูงลักษณะเดียว (Feminine) คือกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะความเป็นหญิงสูงกว่ามัธยฐาน แต่มีลักษณะความเป็นชายต่ำกว่ามัธยฐาน

3. กลุ่มที่มีลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงสูงทั้งคู่ (Androgyny) คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนสูงกว่ามาตรฐานทั้งลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง
4. กลุ่มที่มีลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงต่ำทั้งคู่ (Undifferentiated) คือกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนต่ำกว่าหรือเท่ากับมาตรฐานทั้งลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง

2. แบบวัดพฤติกรรมก้าวร้าว

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเป็นลักษณะของแบบสอบถามประเภทตอบด้วยตนเอง(Self-questionnaire) ซึ่งพัฒนาโดย ทิพย์วัลย์ สุทิน (2539 อ้างถึงใน อรณลิน ไชยวสุ, 2547)

2.1 แบบวัดพฤติกรรมก้าวร้าว ھرรษา แก้วพูลปกรณ์ (2541)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเป็นลักษณะของแบบสอบถามประเภทตอบด้วยตนเอง(Self-questionnaire) จำนวน 49 ข้อ ที่ھرรษา แก้วพูลปกรณ์ (2541) พัฒนามาจากแบบวัดความก้าวร้าวของ ทิพย์วัลย์ สุทิน ซึ่งเป็นแบบวัดพฤติกรรมก้าวร้าว ที่วัดพฤติกรรมก้าวร้าวทางกาย และพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจา โดยھرรษา แก้วพูลปกรณ์ได้ดำเนินการพัฒนาแบบวัด ดังนี้

1.ศึกษาค่านิยมของพฤติกรรมก้าวร้าว โดยใช้ทฤษฎีและแนวคิดของ Berkowitz (1965), Buss (1971) และ Bandura (1973) ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ความก้าวร้าว หมายถึง พฤติกรรมที่ทำให้บุคคลได้รับบาดเจ็บ ได้รับความเสียหายทางร่างกายหรือจิตใจ และพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการทำลายสิ่งของต่างๆ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

พฤติกรรมก้าวร้าวทางกาย หมายถึง พฤติกรรมที่ทำให้บุคคลอื่นและ/หรือ ตนเองได้รับบาดเจ็บเสียหาย ทั้งทางร่างกายหรือจิตใจ ซึ่งความเสียหายทางจิตใจนั้น อาจเป็นการกระทำให้อับอายหรือใช้อำนาจข่มเหง บังคับจิตใจ รวมทั้ง พฤติกรรมทำลายสิ่งของต่างๆ ด้วย

พฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจา หมายถึง การพูด การใช้วาจา ที่ทำให้บุคคลได้รับความเสียหายทางด้านร่างกาย หรือจิตใจ เช่น การพูดยุให้ผู้อื่นทะเลาะกันการพูดให้ได้รับความเสียหาย หรือเป็นการพูดจาเพื่อดูถูกเหยียดหยาม

2. สังเคราะห์ค่าที่แสดงถึงพฤติกรรมก้าวร้าว และจัดองค์ประกอบเป็นพฤติกรรมก้าวร้าว โดยการศึกษาเปรียบเทียบจากงานวิจัยที่เคยมีผู้ศึกษาไว้ในอดีต

3. นำข้อมูลที่ได้มาสรุปถึงพฤติกรรมก้าวร้าวที่ออกมาในรูปแบบของความก้าวร้าวทางกายและวาจาและนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามวัดพฤติกรรมก้าวร้าว จำนวน 49 ข้อ โดยสร้างเป็นแบบมาตรฐานประมาณค่า (Interval) 5 ระดับ ได้แก่ ทำเป็นประจำ ทำบ่อยๆ ทำค่อนข้างบ่อย ทำนานๆครั้ง และไม่เคยทำเลย แทนระดับความก้าวร้าวสูงสุดไปหาลดต่ำสุด โดยให้ผู้ตอบอ่านข้อความที่เป็นสถานการณ์ในแต่ละข้อ แล้วเลือกตอบว่าข้อความแต่ละข้อนั้นเกิดขึ้นในระดับใด ส่วนเกณฑ์การให้คะแนน ถือเอาค่าตอบที่แสดงถึงพฤติกรรมก้าวร้าวเป็นเกณฑ์ คือให้คะแนน 4,3,2,1 และ 0 ตามลำดับตัวเลือกที่แสดงระดับคะแนนสูงสุดไปหาลดต่ำสุด ซึ่งแบบสอบถามมีทั้งหมด 49 ข้อ

4. นำแบบสอบถามวัดพฤติกรรมก้าวร้าวทั้งหมด 49 ข้อ ไปวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้องระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมข้ออื่น (Corrected Item Total Correlation) เพื่อคัดเลือกและปรับปรุงรายข้อ

5. วิเคราะห์ความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) ของแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวมข้ออื่น (Corrected Item Total Correlation) ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Alpha's Cobach)

2.2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

2.2.1 การประเมินค่าความตรง

2.2.1.1 ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

ผู้วิจัยได้นำแบบวัดที่ได้มีการแบ่งข้อกระทงออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านความก้าวร้าวทางกาย และด้านความก้าวร้าวทางวาจา ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ คือ ดร.ณัฐสุดา เต็มพันธ์ พิจารณาเพื่อความถูกต้องตรงตามเนื้อหา

2.2.1.2 การประเมินค่าความตรงตามสภาพ (Concurrent Validity)

ผู้วิจัยได้นำแบบวัดที่ได้รับการพิจารณาแล้วไปดำเนินการทดลองใช้ โดยเก็บข้อมูลกับนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตั้งแต่ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 100 ชุด แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างรายข้อกับรายข้อที่เหลือทั้งหมดในแต่ละด้าน (Corrected Item Total Correlation : CITC) พบว่ามีข้อคำถาม 1 ข้อที่มีค่า r ต่ำกว่า .195 คือข้อคำถามที่ 2 จึงได้นำเสนอต่อ

ดร.ณัฐสุดา เต้พันธ์ และได้รับคำแนะนำให้ทดลองเก็บข้อมูลเพิ่มอีก เป็นจำนวน 50 ชุด จากนั้น จึงนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างรายช้อกับรายช้อที่เหลือทั้งหมดในแต่ละด้าน (Corrected Item Total Correlation : CITC) อีกครั้ง และพบว่ายังคงมีข้อคำถามช้อเดิมที่มีค่า r ต่ำกว่า .195 จึงได้ปรีกษาดร.ณัฐสุดา เต้พันธ์ อีกครั้ง แล้วจึงได้ตัดช้อคำถามออก เหลือเป็นช้อคำถาม 48 ช้อ

2.2.2 การประเมินค่าความเที่ยง

ผู้วิจัยนำช้อคำถามมาวิเคราะห์หาความเที่ยงโดยวิธีการหาค่าความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .953 ค่าความเที่ยงด้านพฤติกรรมก้าวร้าวทางกาย เท่ากับ .926 ค่าความเที่ยงด้านพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจา เท่ากับ .916

2.3 ลักษณะของแบบวัดพฤติกรรมก้าวร้าวที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยครั้งนี้

แบบวัดพฤติกรรมก้าวร้าวประกอบด้วยช้อกระทง 48 ช้อ มีลักษณะเป็นมาตรฐานค่า (Rating Scale) โดยมีลักษณะเป็นแบบวัดรายงานตนเอง (Self-report) แบ่งเป็นด้าน ดังนี้

ช้อคำถามที่วัดพฤติกรรมก้าวร้าวทางกาย จำนวน 24 ช้อ ได้แก่ ช้อ 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 30, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 40, 41, 42, 44 และ 46

ช้อคำถามที่วัดพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจา จำนวน 24 ช้อ ได้แก่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 21, 26, 29, 31, 38, 39, 43, 45, 47 และ 48

เกณฑ์การให้คะแนน

ลักษณะของแบบวัด เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า มี 5 อันดับคะแนน ดังนี้

1	หมายถึง	ไม่เคยทำเลย
2	หมายถึง	ทำนานๆครั้ง
3	หมายถึง	ทำค่อนข้างบ่อย
4	หมายถึง	ทำบ่อยๆ
5	หมายถึง	ทำเป็นประจำ

การแปลผลคะแนน

ทำการคิดคะแนนโดยรวมคะแนนของข้อคำถามของแต่ละรายด้านคือ ด้านพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายและด้านพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจา

3. แบบวัดกลวิธีในการเผชิญปัญหา

แบบวัดการเผชิญปัญหาที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ เป็นแบบวัดการเผชิญปัญหาของเปรมพร มั่นเสมอ (2545)

3.1 แบบวัดกลวิธีในการเผชิญปัญหา

แบบวัดกลวิธีในการเผชิญปัญหานี้ เปรมพร มั่นเสมอ (2545) ได้พัฒนามาจากแบบวัดกลวิธีในการเผชิญปัญหาของ รัชเนีย แก้วคำศรี, กรกวรรณ สุพรรณวรราช และ วราภรณ์ รัตนวิศิษฐ์กุล, 2545 ซึ่งพัฒนามาจากแบบวัดการเผชิญปัญหาของสุภาพรณ โคตรจรัส (2539) และ สุภาพรณ โคตรจรัส และ ชุมพร ยงกิตติกุล (2544) ที่มีพื้นฐานทฤษฎีความเครียดและการเผชิญความเครียดของ Lazarus (1966; Lazarus and Folkman, 1984 & Folkman and Lazarus, 1988 อ้างถึงใน เปรมพร มั่นเสมอ, 2545) โดยมีกรอบอ้างอิงในการพัฒนาแบบวัดของ Carver, Scheier และ Weintraub (1989 อ้างถึงใน เปรมพร มั่นเสมอ, 2545) และ Frydenberg และ Lewis (1993 อ้างถึงใน เปรมพร มั่นเสมอ, 2545) รวมทั้งการวิเคราะห์โครงสร้างทางจิตมิติของแบบวัดการเผชิญปัญหาโดย Cook และ Hepper (1997 อ้างถึงใน เปรมพร มั่นเสมอ, 2545)

3.2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

3.2.1 การประเมินค่าความตรง

3.2.1.1 ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

ผู้วิจัยได้นำแบบวัดที่ได้มีการแบ่งข้อกระทงออกเป็น 3 ด้าน คือ กลวิธีในการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา (Problem Engagement) แบบแสวงหาการสนับสนุนทางสังคม (Social/ Emotional Support) และแบบหลีกเลี่ยงปัญหา (Avoidance) ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ คือ ดร. ธีรสุดา เต็มพันธุ์ พิจารณาเพื่อความถูกต้องตรงตามเนื้อหา

3.2.1.2 การประเมินค่าความตรงตามสภาพ (Concurrent Validity)

ผู้วิจัยได้นำแบบวัดที่ได้รับการพิจารณาแล้วไปดำเนินการทดลองใช้ โดยเก็บข้อมูลกับนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตั้งแต่ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 100 ชุด แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างรายช้อกับรายช้อที่เหลือทั้งหมดในแต่ละด้าน (Corrected Item Total Correlation : CITC) พบว่ามีข้อคำถาม 3 ข้อที่มีค่า r ต่ำกว่า .195 คือข้อคำถามที่ 10, ข้อคำถามที่ 32 และข้อคำถามที่ 49 จึงได้นำเสนอต่อ ดร.ณัฐสุดา เต้พันธุ์ และได้รับคำแนะนำให้ทดลองเก็บข้อมูลเพิ่มอีก เป็นจำนวน 50 ชุด จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างรายช้อกับรายช้อที่เหลือทั้งหมดในแต่ละด้าน (Corrected Item Total Correlation : CITC) อีกครั้ง และพบว่ายังคงมีข้อคำถาม 2 ข้อ ที่มีค่า r ต่ำกว่า .195 คือ ข้อคำถามที่ 10 และข้อคำถามที่ 49 จึงได้ปรึกษาดร.ณัฐสุดา เต้พันธุ์ อีกครั้ง แต่เนื่องจากข้อคำถามทั้งสองต่างก็อยู่ในรายด้านย่อยเดียวกัน หากตัดข้อคำถามนี้ออกจะทำให้แบบวัดขาดความตรงจึงไม่สามารถตัดข้อคำถามออกได้ อย่างไรก็ตามจากการเก็บข้อมูลเพิ่มขึ้นพบว่าค่า r ข้อของคำถามทั้งสอง มีค่าสูงขึ้น

3.2.2 การประเมินค่าความเที่ยง

ผู้วิจัยนำข้อคำถามมาวิเคราะห์หาความเที่ยงโดยวิธีการหาค่าความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .873 ค่าความเที่ยงด้านกลวิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา เท่ากับ .890 ค่าความเที่ยงด้านกลวิธีเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางสังคม เท่ากับ .793 และค่าความเที่ยงด้านกลวิธีเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง เท่ากับ .820

3.3 ลักษณะของแบบวัดกลวิธีในการเผชิญปัญหาที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยครั้งนี้

แบบวัดการเผชิญปัญหา (Coping Scale) ที่นำไปใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบวัดที่ให้ผู้ตอบรายงานตนเอง (Self Report) ถึงกลวิธีโดยทั่วไปที่ใช้ในการเผชิญปัญหา เมื่อประสบปัญหาหรือความเครียดในขณะหนึ่งๆ มีลักษณะเป็นมาตรฐานค่าแบบ Likert Scale 5 (ภาคผนวก ค) ระดับตั้งแต่ ทำบ่อยมาก (5) ไปจนถึง ไม่ทำเลย (1) ประกอบไปด้วยข้อกระทงจำนวน 55 ข้อ

แบบวัดการเผชิญปัญหา ประกอบด้วยมาตราย่อย (Subscales) วัดกลวิธีการเผชิญปัญหา (Coping Strategies) 17 ด้านย่อย จัดแบ่งออกเป็นกลวิธีการเผชิญปัญหา 3 รูปแบบ ได้แก่ กลวิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา (Problem Engagement) แบบแสวงหาการสนับสนุนทางสังคม (Social/ Emotional Support) และแบบหลีกเลี่ยงปัญหา (Avoidance) โดยมีโครงสร้างดังนี้

1. การเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา (Problem Engagement) หรือ (Problem-Focus Coping) เป็นองค์ประกอบในการเผชิญปัญหาในด้านที่แสดงถึงความพยายามในการจัดการกับปัญหาโดยตรง ประกอบด้วยมาตรวัดย่อย 8 ด้าน รวมข้อกระทงจำนวน 27 ข้อ ซึ่งแบ่งตามมาตรวัดย่อยได้ดังนี้

1.1 การลงมือดำเนินการแก้ปัญหา (Active Coping) และการวางแผน (Planing) ประกอบด้วยข้อความที่แสดงถึงกระบวนการในการลงมือแก้ปัญหา เพื่อขจัดสิ่งที่ก่อให้เกิดความเครียด รวมถึงการลงมือแก้ปัญหาโดยตรง การใช้ความพยายามมากขึ้นในการแก้ปัญหา การดำเนินการแก้ปัญหตามขั้นตอน และการคิดหาวิธีการในการเผชิญกับสิ่งที่ก่อให้เกิดความเครียด คิดหาวิธีที่จะนำมาใช้ รวมทั้งขั้นตอนในการดำเนินการวางแผนสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วยข้อกระทง จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1, 12, 29, 38 และ 45

1.2 การทำงานหนักและความสำเร็จในงาน (Work Hard and Achieve) ประกอบด้วยข้อความที่แสดงถึงการกระทำที่แสดงถึงความมุ่งมั่นสู่เป้าหมาย ความขยันหมั่นเพียร การทำงานหนักและทำให้สำเร็จ ประกอบด้วยข้อกระทง จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อ 2, 13 และ 51

1.3 การระงับกิจกรรมอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง (Suppression of Competing Activities) ประกอบด้วยข้อความที่แสดงถึงการระงับสิ่งที่เข้ามารบกวนความใส่ใจในการเผชิญปัญหาอย่างเต็มที่ ประกอบด้วยข้อกระทงจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อ 22, 30 และ 39

1.4 ชะลอการเผชิญปัญหา (Restraint Coping) ประกอบด้วยข้อความที่แสดงออกถึงการรอโอกาสที่เหมาะสมจึงจะลงมือทำ หรือดำเนินการแก้ปัญหา ต้องทำให้แน่ใจว่าจะไม่ทำให้เกิดเหตุการณ์เลวร้ายยิ่งขึ้นถ้าลงมือทำเสียก่อน ประกอบด้วยข้อกระทงจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ 14, 31 และ 46

1.5 การตีความหมายใหม่ในทางบวกและการเติบโต (Positive Reinterpretation and Growth) ประกอบด้วยข้อความที่แสดงถึงการจัดการความกดดันทางอารมณ์มากกว่าการจัดการปรับเปลี่ยนสถานการณ์ โดยการมองสถานการณ์นั้นในแง่มุมมองใหม่ในทางบวก มองหาส่วนดีของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เรียนรู้จากประสบการณ์ที่ได้รับ ประกอบด้วยข้อกระทงจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ 3, 23 และ 40

1.6 การยอมรับ (Acceptance) ประกอบด้วยข้อความที่แสดงถึงการยอมรับความเป็นจริงตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งมองโลกในแง่บวก ประกอบด้วยข้อกระทงจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อ 4, 32 และ 52

1.7 การหาทางผ่อนคลาย (Relaxation) ประกอบด้วยข้อความที่แสดงถึงการทำกิจกรรมที่ชอบ ทำงานอดิเรก การดูแลสุขภาพร่างกาย หาความเพลิดเพลิน ด้วยการพักผ่อนหย่อนใจ ประกอบด้วยข้อ กระทบจำนวน 4 ข้อ ได้แก่ ข้อ 15, 24, 41 และ 47

1.8 การแสวงหาการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Seek to Belong) ประกอบด้วยข้อความที่แสดงถึงการปฏิบัติตนที่แสดงถึงความใส่ใจ และเห็นความสำคัญของสัมพันธภาพกับผู้อื่น ประกอบด้วยข้อกระทบ จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ 5, 33 และ 53

2. การเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางสังคม (Social Support Seeking) เป็นองค์ประกอบในการเผชิญปัญหาในด้านที่แสดงถึงความพยายามในการจัดการกับปัญหาโดยอาศัยแหล่ง ทรัพยากรต่างๆ ประกอบด้วยมาตรวัดย่อย 2 ด้าน รวมข้อกระทบจำนวน 8 ข้อ ซึ่งแบ่งตามมาตรวัดย่อย ได้ ดังนี้

2.1 การแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมเพื่อการแก้ปัญหา (Seeking Instrumental Social Support) ประกอบด้วยข้อความที่แสดงถึงการขอคำปรึกษา ขอข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์ เพิ่มเติม ขอทราบแนวทางการเผชิญปัญหาจากผู้ที่เคยประสบเหตุการณ์เช่นเดียวกัน หรือขอคำปรึกษา จากผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วยข้อกระทบจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ 6, 16, 21, 25 และ 42

2.2 การแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมเพื่อกำลังใจ (Seeking Emotional Social Support) ประกอบด้วยข้อความที่แสดงถึงการพูดระบายความทุกข์ เพื่อขอความเห็นใจ คำปลอบโยน รวมทั้งการ หาที่พึ่งทางใจจากแหล่งต่างๆ ประกอบด้วยข้อกระทบจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ 7, 17 และ 34

3. การเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง (Avoidance) เป็นองค์ประกอบในการเผชิญปัญหาในด้านที่ แสดงถึงการไม่สามารถเผชิญปัญหาได้ เป็นการใช้การหลีกเลี่ยงปัญหา ประกอบด้วยมาตรวัดย่อย 7 ด้าน รวมข้อกระทบจำนวน 20 ข้อ ซึ่งแบ่งตามมาตรวัดย่อยได้ดังนี้

3.1 การปฏิเสธ (Denial) ประกอบด้วยข้อความที่แสดงถึง การปฏิเสธความเป็นจริงที่เกิดขึ้น และไม่สนใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ประกอบด้วยข้อกระทบจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ 8 และ 48

3.2 การไม่แสดงออกทางพฤติกรรม (Behavioral Disengagement หรือ Not Coping) ประกอบด้วยข้อความที่แสดงถึงความพยายามของบุคคลในการแก้ปัญหา เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงการ ช่วยตนเองไม่ได้ ประกอบด้วยข้อกระทบจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ 18, 43 และ 55

3.3 การไม่เกี่ยวข้องทางความคิด (Mental Disengagement) ประกอบด้วยข้อความที่แสดงถึงการลดความกดดันทางอารมณ์โดยการไม่คิดถึงปัญหา หรือเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียด โดยการหันไปทำกิจกรรมอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง และไม่เข้าไปสู่การแก้ปัญหา หรือการคิดว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ นั้นจะคลี่คลายไปได้เอง หรือมีปฏิกิริยาเกิดขึ้น ประกอบด้วยข้อกระทงจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ 9, 26 และ 35

3.4 การเก็บความรู้สึกไว้คนเดียว (Keep to Self) ประกอบด้วยข้อความที่แสดงถึงการไม่เปิดเผยความคิด ความรู้สึกต่างๆของตนให้ผู้อื่นรับรู้ รวมทั้งการหลีกเลี่ยงการพบปะกับผู้อื่น ประกอบด้วยข้อกระทงจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ 10, 19 และ 49

3.5 การตำหนิตนเอง (Self Blame) ประกอบด้วยข้อความที่แสดงถึงการกระทำที่แสดงถึงการโทษตนเอง การตำหนิตนเอง ประกอบด้วยข้อกระทงจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ 27, 36 และ 44

3.6 การเป็นกังวล (Worry) ประกอบด้วยข้อความที่แสดงถึงความกังวลในเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่างๆ ประกอบด้วยข้อกระทงจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ 11, 37 และ 50

3.7 การมุ่งใส่ใจในอารมณ์ที่เกิดขึ้น (Focus on Venting of Emotions) ประกอบด้วยข้อความที่แสดงถึงการใส่ใจในอารมณ์ความรู้สึกที่มี และระบายความรู้สึกนั้นต่อสิ่งต่างๆ อาจทำให้เกิดการหมกมุ่นกับอารมณ์นั้นมากขึ้น หรือไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ใดๆ และอาจก่อให้เกิดอุปสรรคและปัญหามากขึ้น เช่น การใช้สุราหรือยา ประกอบด้วยข้อกระทงจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ 20, 28 และ 54

เกณฑ์การให้คะแนน

แบบวัดการเผชิญปัญหามีลักษณะเป็นมาตรวัดการประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จากระดับ 5 (ทำบ่อยมาก) จนถึงระดับ 1 (ไม่ทำเลย) โดยแต่ละระดับมีความหมายกำหนดไว้ ดังนี้

1	=	ไม่ทำเลย	(โดยทั่วไปฉันจะไม่ทำเช่นนั้นเลย)
2	=	ไม่ค่อยได้ทำ	(โดยทั่วไปฉันจะทำเช่นนั้นบ้างเล็กน้อย)
3	=	ทำและไม่ทำพอๆกัน	(โดยทั่วไปฉันจะทำเช่นนั้นในปริมาณปานกลาง)
4	=	ทำค่อนข้างบ่อย	(โดยทั่วไปฉันจะทำเช่นนั้นเป็นส่วนมาก)
5	=	ทำบ่อยมาก	(โดยทั่วไปฉันจะทำเช่นนั้นเป็นประจำ)

การให้คะแนนจะให้คะแนนรายข้อ โดยมีช่วงคะแนนตั้งแต่ 1-5 คะแนน ซึ่งให้คะแนนรายข้อตามความบ่อยครั้งของการใช้วิธีการเผชิญปัญหาแต่ละวิธี ดังนี้คือ

คำตอบ	คะแนน
ทำบ่อยมาก	5
ทำค่อนข้างบ่อย	4
ทำและไม่ทำพอๆกัน	3
ไม่ค่อยได้ทำ	2
ไม่ทำเลย	1

การแปลผลคะแนน

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การตัดคะแนนของคะแนนเฉลี่ยรวมในแต่ละด้าน โดยคะแนนแต่ละช่วงแสดงถึงการใช้กลวิธีการเผชิญปัญหานั้นๆมากหรือน้อยตามเกณฑ์การตัดคะแนน ดังนี้

ตารางที่ 3.3 แสดงช่วงคะแนนการใช้กลวิธีการเผชิญปัญหา

ช่วงคะแนนระหว่าง	การใช้กลวิธีการเผชิญปัญหา
1.00 – 2.49	น้อย
2.50 – 2.99	ปานกลางถึงค่อนข้างน้อย
3.00 – 3.49	ปานกลางถึงค่อนข้างมาก
3.50 – 5.00	มาก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. นำแบบวัดทั้ง 3 ฉบับ มาศึกษาขั้นนำเพื่อคำนวณหาค่าความตรง และค่าความเที่ยง
2. นำแบบวัดทั้ง 3 ฉบับ ให้กลุ่มตัวอย่างตอบ โดยการที่ผู้วิจัยนำแบบวัดไปแจกด้วยตนเอง และกลุ่มตัวอย่างทุกคนจะต้องตอบแบบวัดทั้ง 3 ฉบับ
3. นำแบบวัดที่ได้รับการตอบแล้วมาตรวจให้คะแนน และนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคำนวณ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ค่าสถิติต่างๆดังนี้

1. ในแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาททางเพศ
  - ก. ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Mean) ของคะแนนบทบาททางเพศ ในข้อกระทงที่เป็นคุณลักษณะความเป็นชาย (Masculine) และข้อกระทงที่เป็นคุณลักษณะความเป็นหญิง (Feminine)
  - ข. หาค่ามัชฌิมฐาน (Median)
2. ในแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมก้าวร้าว
  - ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. ในแบบสอบถามเกี่ยวกับกลวิธีในการเผชิญปัญหา
4. ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
5. วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวทางกาย (Physical Aggression) ของกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศทั้ง 4 ลักษณะ โดยใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)
6. วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจา (Verbal Aggression) ของกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศทั้ง 4 ลักษณะ โดยใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

7. วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนการใช้กลวิธีในการเผชิญกับปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา (Problem Engagement) ของกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศทั้ง 4 ลักษณะ โดยการใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)
8. วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนกลวิธีในการเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางอารมณ์และสังคม (Social/ Emotional Support) ของกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศทั้ง 4 ลักษณะ โดยการใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)
9. วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนกลวิธีในการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง (Avoidance) ของกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศทั้ง 4 ลักษณะ โดยการใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามเพศ คณะ และบทบาททางเพศ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายของกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน โดยใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจาของกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน โดยใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนการใช้กลวิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาของกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน โดยใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนการใช้กลวิธีเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางอารมณ์และสังคมของกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน โดยใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนการใช้กลวิธีเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงของกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน โดยใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ตอนที่ 1 ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามเพศ คณะ และบทบาททางเพศ

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ และคณะ (n=395)

คณะ	เพศ			ร้อยละ
	ชาย	หญิง	รวม	
วิศวกรรมศาสตร์	44	10	54	13.67
อักษรศาสตร์	3	19	22	5.57
วิทยาศาสตร์	25	27	52	13.16
รัฐศาสตร์	10	6	16	4.05
สถาปัตยกรรมศาสตร์	7	12	19	4.81
พาณิชยศาสตร์และการบัญชี	8	34	42	10.63
ครุศาสตร์	12	19	31	7.85
นิเทศศาสตร์	6	5	11	2.78
เศรษฐศาสตร์	13	0	13	3.29
แพทยศาสตร์	14	16	30	7.59
สัตวแพทยศาสตร์	14	1	15	3.80
ทันตแพทยศาสตร์	6	8	14	3.54
เภสัชศาสตร์	5	12	17	4.30
นิติศาสตร์	18	6	24	6.08
ศิลปกรรมศาสตร์	0	9	9	2.28
สหเวชศาสตร์	7	5	12	3.04
จิตวิทยา	2	6	8	2.03
สำนักวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา	6	0	6	1.52

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะบทบาททางเพศ

ลักษณะบทบาททางเพศ	จำนวน	ร้อยละ
บทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย (Masculine)	82	20.76
บทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง (Feminine)	76	19.24
บทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ (Androgyny)	115	29.11
บทบาททางเพศลักษณะที่ไม่ชัดเจน (Undifferentiated)	122	30.89
รวม	395	100

จากตาราง แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย (masculine) บทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง (feminine) บทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ (Androgyny) และบทบาททางเพศลักษณะที่ไม่ชัดเจน (Undifferentiated) โดยกลุ่มตัวอย่างที่บทบาททางเพศลักษณะไม่ชัดเจนมีจำนวนมากที่สุด คือ 122 คน คิดเป็นร้อยละ 30.89 รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 29.11, กลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 20.76 และกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 19.24 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายของกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน โดยใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะบทบาททางเพศ

ลักษณะบทบาททางเพศ	Mean
บทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย (Masculine)	40.5854
บทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง (Feminine)	36.2763
บทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ (Androgyny)	40.3652
บทบาททางเพศลักษณะที่ไม่ชัดเจน (Undifferentiated)	39.4426
ค่าเฉลี่ยรวม	39.3392

จากตารางแสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชายมีระดับพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายสูงที่สุด รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิงและชายสูงทั้งคู่, กลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะไม่ชัดเจน และกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิงตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 แสดงผลการวิเคราะห์การแปรปรวนระหว่างบทบาททางเพศ กับพฤติกรรมก้าวร้าวทางกาย

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	962.683	3	320.894	2.179
ภายในกลุ่ม	57593.859	391	147.299	
ผลรวม	58556.542	394		

* $p < .05$ $F(3, 391) = .090$

จากตารางแสดงว่าค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายของกลุ่มตัวอย่างที่บอบบาททางเพศ ทั้ง 4 รูปแบบไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยจึงไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ 1 ที่ว่าผู้ที่มีบอบบาททางเพศแตกต่างกันจะมีระดับพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายแตกต่างกัน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจาของกลุ่มตัวอย่างที่มีบอบบาททางเพศแตกต่างกัน โดยใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจาของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะบอบบาททางเพศ

ลักษณะบอบบาททางเพศ	Mean
บอบบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย (Masculine)	55.3415
บอบบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง (Feminine)	48.8158
บอบบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ (Androgyny)	52.4087
บอบบาททางเพศลักษณะที่ไม่ชัดเจน (Undifferentiated)	51.2377
ค่าเฉลี่ยรวม	51.9646

จากตารางแสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีบอบบาททางเพศลักษณะความเป็นชายมีระดับพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจาสูงที่สุด รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่มีบอบบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและชายสูงทั้งคู่, กลุ่มตัวอย่างที่มีบอบบาททางเพศลักษณะที่ไม่ชัดเจน และกลุ่มตัวอย่างที่มีบอบบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิงตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 แสดงผลการวิเคราะห์การแปรปรวนระหว่างบทบาททางเพศ กับพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	1775.746	3	591.915	3.463
ภายในกลุ่ม	66825.758	391	170.910	
ผลรวม	68601.504	394		

*p < .05 F(3, 391) = .016

จากตารางแสดงว่าค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจาของกลุ่มตัวอย่างที่บทบาททางเพศทั้ง 4 รูปแบบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานที่ 2 ที่ว่าผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันจะมีระดับพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจาแตกต่างกัน จึงทำ Post Hoc เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจาเป็นรายคู่ ด้วยวิธี LSD

ตารางที่ 4.7 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรายคู่ของคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจา ด้วยวิธี LSD

GenderRole (I)	GenderRole (J)	Mean Difference (I-J)	Std.Error	Sig.
Masculine	Feminine	6.52567*	2.08161	.005
	Androgyny	2.93277	1.88956	.277
	Undifferentiated	4.10376	1.86686	.077
Feminine	Masculine	-6.52567*	2.08161	.005
	Androgyny	-3.59291	1.93261	.053
	Undifferentiated	-2.42192	1.91042	.188
Androgyny	Masculine	-2.93277	1.88956	.277
	Feminine	3.59291	1.93261	.053
	Undifferentiated	1.17099	1.69914	.467
Undifferentiated	Masculine	-4.10376	1.86686	.077
	Feminine	2.42192	1.91042	.188
	Androgyny	-1.17099	1.69914	.467

จากตาราง แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจาระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันเป็นรายคู่ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชายมีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจาแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชายมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิงเท่ากับ 6.52567

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนการใช้กลวิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาของกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน โดยใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนการใช้กลวิธีแก้ปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา (Problem Engagement) จำแนกตามลักษณะบทบาททางเพศ

ลักษณะบทบาททางเพศ	Mean
บทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย (Masculine)	102.5000
บทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง (Feminine)	99.8158
บทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ (Androgyny)	105.3217
บทบาททางเพศลักษณะที่ไม่ชัดเจน (Undifferentiated)	95.5738
ค่าเฉลี่ยรวม	100.6658

จากตารางแสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่มีระดับการใช้กลวิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาสูงที่สุด รองลงมา คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย, กลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง และกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะที่ไม่ชัดเจน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 แสดงผลการวิเคราะห์การแปรปรวนระหว่างบทบาททางเพศ กับการเลือกใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	ค่า F
ระหว่างกลุ่ม	5987.036	3	1995.679	17.291
ภายในกลุ่ม	45128.853	391	115.419	
ผลรวม	51115.889	394		

* $p < .05$ $F(3, 391) = .000$

จากตารางแสดงว่าค่าเฉลี่ยระดับการเลือกใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาของกลุ่มตัวอย่างที่บทบาททางเพศทั้ง 4 รูปแบบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานที่ 3 ที่ว่าผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันจะมีระดับการเลือกใช้วิธีการในการเผชิญกับปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา (Problem Engagement) แตกต่างกัน จึงทำ Post Hoc เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการเลือกใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาเป็นรายคู่ ด้วยวิธี LSD

ตารางที่ 4.10 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรายคู่ของคะแนนการใช้กลวิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา ด้วยวิธี LSD

GenderRole (I)	GenderRole (J)	Mean Difference (I-J)	Std.Error	Sig.
Masculine	Feminine	2.68421	1.71062	.107
	Androgyny	-2.82174	1.55280	.074
	Undifferentiated	6.92623*	1.53415	.000
Feminine	Masculine	-2.68421	1.71062	.107
	Androgyny	-5.50595*	1.58818	.001
	Undifferentiated	4.24202	1.56995	.060
Androgyny	Masculine	2.82174	1.55280	.074
	Feminine	5.50595*	1.56995	.001
	Undifferentiated	9.74797*	1.39632	.000
Undifferentiated	Masculine	-6.92623*	1.53415	.000
	Feminine	-4.24202	1.56995	.060
	Androgyny	-9.74797*	1.39632	.000

จากตาราง แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการใช้กลวิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา (Problem Engagement) ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันเป็นรายคู่ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชายมีค่าเฉลี่ยระดับการใช้กลวิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะที่ไม่ชัดเจนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชายมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะที่ไม่ชัดเจนเท่ากับ 6.92623, กลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและมีความเป็นชายสูงทั้งคู่มีค่าเฉลี่ยระดับการใช้กลวิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง และกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะที่ไม่ชัดเจนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและมีความเป็นชายสูงทั้งคู่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิงและกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะที่ไม่ชัดเจน เท่ากับ 5.50595 และ 9.74797 ตามลำดับ

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนการใช้กลวิธีเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางอารมณ์และสังคมของกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน โดยใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนการใช้กลวิธีแก้ปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางอารมณ์และสังคม (Social/ Emotional Support) จำแนกตามลักษณะบทบาททางเพศ

ลักษณะบทบาททางเพศ	Mean
บทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย (Masculine)	27.9756
บทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง (Feminine)	29.5921
บทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ (Androgyny)	28.9130
บทบาททางเพศลักษณะที่ไม่ชัดเจน (Undifferentiated)	27.9426
ค่าเฉลี่ยรวม	28.5494

จากตารางแสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิงมีระดับการใช้กลวิธีเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางอารมณ์และสังคม (Social/ Emotional Support) สูงที่สุด รองลงมา คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่, กลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย และกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะที่ไม่ชัดเจน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 แสดงผลการวิเคราะห์การแปรปรวนระหว่างบทบาททางเพศ กับการเลือกใช้กลวิธีการ
เผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางอารมณ์และสังคม (Social/ Emotional Support)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	ค่า F
ระหว่างกลุ่ม	169.752	3	56.584	2.688
ภายในกลุ่ม	8232.035	391	21.054	
ผลรวม	8401.787	394		

* $p < .05$ $F(3, 391) = .046$

จากตารางแสดงว่าค่าเฉลี่ยระดับการเลือกใช้วิธีเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทาง
อารมณ์และสังคม (Social/ Emotional Support) ของกลุ่มตัวอย่างที่บทบาททางเพศทั้ง 4 รูปแบบ
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานที่ 4 ที่ว่าผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันจะมีระดับการเลือกใช้วิธี
ในการเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางอารมณ์และสังคม (Social/ Emotional Support)
แตกต่างกัน จึงทำ Post Hoc เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการเลือกใช้วิธีเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการ
สนับสนุนทางอารมณ์และสังคมเป็นรายคู่ ด้วยวิธี LSD

ตารางที่ 4.13 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยรายคู่ของคะแนนการเลือกใช้วิธีเผชิญ
ปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางอารมณ์และสังคม ด้วยวิธี LSD

GenderRole (I)	GenderRole (J)	Mean Difference (I-J)	Std.Error	Sig.
Masculine	Feminine	-1.61650*	.73060	.028
	Androgyny	-.93743	.66320	.158
	Undifferentiated	.03299	.65523	.960
Feminine	Masculine	1.61650*	.73060	.028
	Androgyny	.67906	.67831	.317
	Undifferentiated	1.64948*	.67052	.014
Androgyny	Masculine	.93743	.66320	.158
	Feminine	-.67906	.67831	.317
	Undifferentiated	.97042	.59636	.104

Undifferentiated	Masculine	-.03299	.65523	.960
	Feminine	-1.64948*	.67052	.014
	Androgyny	-.97042	.59636	.104

จากตาราง แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการใช้กลวิธีเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางอารมณ์และสังคม (Social/ Emotional Support) ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันเป็นรายคู่ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิงมีค่าเฉลี่ยระดับการใช้กลวิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย และกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะที่ไม่ชัดเจนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิงมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย และกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะที่ไม่ชัดเจน เท่ากับ 1.61650 และ 1.64948 ตามลำดับ

ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนการใช้กลวิธีเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงของกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน โดยใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ตารางที่ 4.14 แสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนการใช้กลวิธีแก้ปัญหาแบบหลีกเลี่ยง (Avoidance) จำแนกตามลักษณะบทบาททางเพศ

ลักษณะบทบาททางเพศ	Mean
บทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย (Masculine)	58.2805
บทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง (Feminine)	61.4342
บทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ (Androgyny)	59.0696
บทบาททางเพศลักษณะที่ไม่ชัดเจน (Undifferentiated)	61.1967
ค่าเฉลี่ยรวม	60.0177

จากตารางแสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิงมีระดับการใช้กลวิธีเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง (Avoidance) สูงที่สุด รองลงมา คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะที่ไม่ชัดเจน, กลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่และกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย ตามลำดับ

ตารางที่ 4.15 แสดงผลการวิเคราะห์การแปรปรวนระหว่างบทบาททางเพศ กับการเลือกใช้กลวิธีการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง (Avoidance)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	ค่า F
ระหว่างกลุ่ม	672.934	3	224.311	2.263
ภายในกลุ่ม	38759.942	391	99.130	
ผลรวม	39432.876	394		

* $p < .05$ $F(3, 391) = .081$

จากตารางแสดงว่าค่าเฉลี่ยระดับการใช้กลวิธีเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง (Avoidance) ของกลุ่มตัวอย่างที่บทบาททางเพศทั้ง 4 รูปแบบไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยจึงไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ 5 ที่ว่าผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันจะมีระดับการใช้กลวิธีการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง (Avoidance) แตกต่างกัน

ผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) พบว่า ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันมีระดับพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่มีระดับพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันมีระดับการใช้กลวิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาและแบบแสวงหาการสนับสนุนทางอารมณ์และสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่มีระดับการใช้กลวิธีเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

อภิปรายผลการทดลอง

สมมติฐานที่ 1

ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันจะมีระดับพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายแตกต่างกัน

ผลการวิจัยไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ 1 ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันมีระดับพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Freud(1937 อ้างถึงใน สุนิสา แสงอนันต์, 2548) กล่าวว่า ความก้าวร้าวเป็นสัญชาตญาณที่เกิดขึ้นของมนุษย์ คือมนุษย์เป็นผู้ที่ก้าวร้าวเสมอโดยไม่เลือกสถานการณ์และมนุษย์นั้นมีแนวโน้มที่จะก้าวร้าวตั้งแต่เกิด และพฤติกรรมก้าวร้าวที่ถือว่าเป็นสัญชาตญาณของมนุษย์นั้นมักจะมีแนวโน้มแสดงออกให้เห็นอย่างเด่นชัดในเพศชายมากกว่าเพศหญิง ซึ่งผู้ชายจะแสดงเป็นความก้าวร้าวทางร่างกาย แต่ผู้หญิงจะแสดงออกทางวาจาหรือพฤติกรรมที่สังคมไม่ได้ถือว่าเป็นความก้าวร้าว ตามสถิติจะเห็นว่าการใช้ความรุนแรงหรืออาชญากรรมต่างๆที่เกิดจากเพศชายมากกว่าเพศหญิง

อย่างไรก็ดี พบว่าผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า ผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชายมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายมากกว่าผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง แต่ผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชายแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายไม่มากกว่าผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นกลุ่มนิสิตไทยซึ่งมีบรรทัดฐานทางสังคมที่ถูกปลูกฝังมาให้มีความประพฤติที่เหมาะสม สุภาพ เรียบร้อย และหากไม่ประพฤติปฏิบัติตามบรรทัดฐานเหล่านี้ ก็จะถูกมองว่าเป็นผู้ที่มีความประพฤติไม่ดี และไม่เป็นที่น่าเคารพนับถือ ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวก็ถือเป็นการแสดงออกที่ไม่เหมาะสมเป็นอย่างมาก หรืออาจกล่าวได้ว่าสังคมไทยนิยม เด็กที่อยู่ในโอวาทไม่ที่ก้าวร้าว ซึ่งเมื่อเทียบกับวัฒนธรรมตะวันตกก็จะเห็นลักษณะนี้ของคนไทยชัดเจนขึ้น เด็กไทยจึงถูกอบรมมาให้มีการหักห้ามในเรื่องการก้าวร้าวมากกว่านั่นเอง ในสังคมไทยจึงเป็นสังคมที่เด็กไม่สามารถระบายความก้าวร้าวออกมาได้อย่างตรงไปตรงมาจึงอาจเลี่ยงการแสดงออกถึงความก้าวร้าวในรูปแบบที่สังคมสามารถยอมรับได้ เช่นเป็นนักกีฬา ศัลยแพทย์ เป็นต้น นอกจากนี้วัฒนธรรมไทยหากผู้ใดมีความ

ประพจน์ที่เหมาะสมหรือแสดงความก้าวร้าวในรูปที่สังคมยอมรับได้นี้ ก็จะได้รับแรงจูงใจทางสังคมคือ การยกย่อง ชมเชย เป็นที่นับหน้าถือตา ทำให้สมาชิกในสังคมไทยไม่นิยมที่จะแสดงความก้าวร้าวออกมา

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายก็ยังสามารถแยกแยะความถูกผิด รวมถึงกลุ่มนิสิตเป็นผู้ที่มีการศึกษาในมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศ ซึ่งได้รับการอบรม ดูแลและควบคุมจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถ พร้อมทั้งสิ่งแวดล้อมรอบข้างของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งเพื่อนที่มีการศึกษา การเรียน การสอนที่เต็มไปด้วยอาจารย์ผู้มีความรู้ และอาจกล่าวได้ว่า กลุ่มตัวอย่างอยู่ในสังคมแวดล้อมที่ดีมีคุณภาพ จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความคิดพิจารณา รวมถึงการควบคุมอารมณ์และการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวได้เป็นอย่างดี ถึงแม้บางครั้งอาจจะเกิดความรู้สึกที่ไม่พอใจ คับข้องใจหรือหงุดหงิดที่เอื้อให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวโดยง่าย แต่ด้วยสังคมแวดล้อมที่มีคุณภาพนั้น และความคิดอ่านของกลุ่มตัวอย่างก็สามารถแยกแยะพฤติกรรมที่ควรแสดงออกเมื่อเกิดความรู้สึกในแง่ลบนั้นได้ โดยบางคนอาจเปลี่ยนเป็นการพูดจาโดยใช้เหตุผล มากกว่าที่จะใช้อารมณ์หรือพฤติกรรมก้าวร้าวออกไป ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ ปรมะ สตะเวทิน(2531) ที่พบว่าวัยรุ่นที่เรียนที่โรงเรียนที่มีสถานภาพสูงจะมีความก้าวร้าวรุนแรงต่ำกว่าวัยรุ่นที่เรียนจากโรงเรียนที่มีสถานภาพต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้วย

สมมติฐานที่ 2

ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันจะมีระดับพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจาแตกต่างกัน

ผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานที่ 2 ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันมีระดับพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย (Masculine) มีพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจามากกว่าผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง (Feminine) อย่างมีนัยสำคัญ

แม้ว่าผลการวิจัยจะสนับสนุนสมมติฐานที่ว่า ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันมีระดับพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจาแตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่า ผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย มีพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจามากกว่าผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลายงานวิจัยที่ระบุว่า ผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง จะมีพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจามากกว่า

ผู้วิจัยเห็นว่า ผลการวิจัยที่แตกต่างออกไปนี้ อาจเป็นผลมาจากสภาพสังคม วัฒนธรรม และการเลี้ยงดู กล่าวคือเด็กที่ได้รับการตามใจและมีเสรีภาพมากเกินไปจะมีความก้าวร้าวมาก เนื่องจากเด็กจะ

รู้สึกขาดความมั่นคงทางใจ ซึ่งในสังคมไทยนี้ จะมีประเพณีนิยมหรือวัฒนธรรมที่เป็นเหมือนบรรทัดฐานของสังคม ใ้บุคคลแสดงออกถึงทางความประพฤติที่ดีทั้งทางกายวาจาและใจ ซึ่งในส่วนของวาจานี้อาจเรียกได้ว่า วาจาที่ไพเราะอ่อนหวาน ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1. ต้องระวังไม่ใช้วาจาเท็จ
2. ไม่ใช้วาจาขู่ข่มส่อเสียดให้ผู้อื่นแตกร้าง หรือระหองระแหงกัน
3. ไม่กล่าววาจาหยาบคายเสียดสีดูถูก หรือขัดคอผู้อื่น จะทำให้ขัดเคืองกัน
4. ต้องพยายามใช้คำพูดที่เหมาะสมที่ควรและถูกหูผู้ที่เราพูดด้วย
5. ย่อมไม่พูดเสียงดังจนเกินไป หรือหรือใช้น้ำเสียงตะคอก โวยวายใส่ผู้อื่น
6. สุภาพสตรีย่อมมีความสำรวมกายอยู่เป็นนิจ ไม่ส่งเสียงอื้ออึง ไม่พูดจาหยาบคาย ไม่หัวเราะส่งเสียงดัง พูดดังเกินงามจนเป็นจุดเด่นให้คนอื่นหันมาจ้องมอง

จะเห็นได้ว่า พฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจานั้นไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมไทย และไม่ใช้คุณลักษณะที่น่าพึงปรารถนาของความเป็นหญิง ซึ่งควรจะใช้วาจาที่สุภาพอ่อนหวานให้สมกับเป็นกุลสตรี

นอกจากนี้ จากงานวิจัยของ Macobby and Jacklin (1974 อ้างถึงใน นนทน์ทิ พิชะกุล, 2546) ที่ระบุว่า ไม่สามารถระบุได้อย่างแน่ชัดว่าชายและหญิงมีความแตกต่างกัน ทั้งชายและหญิงต่างก็ต้องการประสบความสำเร็จ ต้องการการยอมรับจากสังคม ไม่ชอบความรู้สึกโดดเดี่ยว และต้องการมีอำนาจเหนือผู้อื่น แต่การที่ชายและหญิงมีพฤติกรรมต่างกันเป็นผลมาจากความไม่เท่าเทียมในการได้รับโอกาส ซึ่งในสังคมไทยนั้นจะเห็นได้ว่า ผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิงไม่ได้รับโอกาสที่จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวทั้งทางกายหรือทางวาจาได้เท่าเทียมกับผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย ทำให้การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจาของผู้หญิงจะถูกมองว่าไม่เหมาะสม และถูกดำเนินคดีเตียนมากกว่าการที่ผู้ชายแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจาในลักษณะเดียวกัน ทำให้ ผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิงมักไม่กล้าที่จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจามากนัก

อย่างไรก็ดี สังคมไทยในปัจจุบันนั้น เป็นสังคมที่มีเสรีภาพมากขึ้นในบางเรื่องนั่นก็คือการเลี้ยงดูลูกหรือการส่งเสริมให้ลูกทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นการพัฒนาบทบาททางเพศของเด็ก และการที่ลูกสามารถทำกิจกรรมที่ต่างไปจากเดิมนั้นทำให้เด็กโตมาโดยมีบทบาททางเพศแตกต่างไปจากสมัยก่อนดังจะเห็นได้จากการปฏิบัติต่อลูกสาวและลูกชายในสมัยก่อนนั้นแตกต่างกันมาก โดยจะเลี้ยงดูและปฏิบัติกับเด็กหญิงอย่างนุ่มนวล ส่วนเด็กผู้ชายมักจะสนับสนุนให้เล่นในลักษณะการใช้กำลังมากกว่า ซึ่งในปัจจุบันนี้เด็กผู้หญิงได้รับการสนับสนุนให้ทำกิจกรรมที่ใช้กำลังมากขึ้น เช่นการเล่นกีฬาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น

เป็น เทควันโด บาสเกตบอล เป็นต้น ทำให้การพัฒนาบทบาททางเพศของเด็กมีความคล้ายคลึงกันมากขึ้น และผู้หญิงอาจจะมีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชายมากขึ้นก็ได้

สมมติฐานที่ 3

ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันจะมีระดับการใช้กลวิธีในการเผชิญกับปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา (Problem Engagement) แตกต่างกัน

ผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานที่ 3 ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันมีระดับการใช้กลวิธีในการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ (Androgyny) มีระดับการใช้กลวิธีในการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหามากกว่าผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง (Feminine) และผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะที่ไม่ชัดเจน (Undifferentiated) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย (Masculine) มีระดับการใช้กลวิธีในการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหามากกว่าผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะที่ไม่ชัดเจน (Undifferentiated) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า ผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ (Androgyny) เป็นบุคคลที่มีลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงรวมกันในบุคคลคนเดียว ซึ่งทำให้บุคคลสามารถปรับตัวในสถานการณ์ต่างๆ ได้ดีกว่าบุคคลที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชายหรือความเป็นหญิงเพียงอย่างเดียวซึ่งจะแสดงพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆ อย่างมีข้อจำกัด ในขณะที่บุคคลที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ จะมีลักษณะทางบวกทั้งของลักษณะความเป็นชายและลักษณะทางบวกของลักษณะความเป็นหญิง ทำให้สามารถเลือกใช้ลักษณะทางบวกเหล่านั้นให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้ นอกจากนี้ ผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ จะมีประสบการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆ ที่กว้างขวาง บุคคลเหล่านี้จะมีทักษะในการเลือกและทำพฤติกรรมเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหา (Kelly & Worell, 1977 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) นอกจากนี้ Yaker & Baker (1979 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) ยังระบุว่าลักษณะความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่เป็นลักษณะของพฤติกรรมที่มีความยืดหยุ่น จึงทำให้ผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่สามารถปรับตัวได้ดีในสภาพสังคมอันซับซ้อน และจึงได้เลือกกลวิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาซึ่งถือว่าเป็นกลวิธีการเผชิญปัญหาแบบที่มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมที่สุดในการนำมาจัดการกับปัญหา

อีกทั้ง จากการศึกษาของ Spangenberg และ Lategan (1993 อ้างถึงใน ปณตพร พงษ์อนันต์ โยธิน, 2544) ที่ระบุว่าผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและมีความเป็นชายสูงทั้งคู่ (Androgyny) จะมีความสามารถเผชิญกับปัญหาได้มากกว่าผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง, ผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย และผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะไม่ชัดเจน รวมถึง การศึกษาของ Sydney (1977 อ้างถึงใน ปณตพร พงษ์อนันต์ โยธิน, 2544) ที่ได้ให้ตัวอย่างของ พฤติกรรมการเผชิญปัญหาของผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายทั้งคู่ไว้ว่า ในการเผชิญปัญหาการแยกทางกับคนรัก พบว่าผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายทั้งคู่เผชิญปัญหาด้วยความกล้าหาญ และสามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่าผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบ ลักษณะความเป็นหญิงและผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบลักษณะความเป็นชาย

อย่างไรก็ตาม ผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชายมักได้รับการส่งเสริมจากพ่อแม่ให้ มีกิจกรรมหรือการเล่นที่มุ่งไปสู่ความสำเร็จ และมุ่งไปสู่เป้าหมายที่ได้วางเอาไว้ แต่ไม่ได้รับการสนับสนุน ให้แสดงออกและเปิดเผยถึงความรู้สึกของตน ดังนั้นผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชายจึงมี แนวโน้มที่จะเลือกใช้กลวิธีแบบมุ่งจัดการกับปัญหาในการเผชิญปัญหา

สมมติฐานที่ 4

ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันจะมีระดับการใช้กลวิธีในการเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการ สนับสนุนทางอารมณ์และสังคม (Social/ Emotional Support) แตกต่างกัน

ผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานที่ 4 ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันมีระดับการใช้กลวิธีในการ เผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางอารมณ์และสังคม (Social/Emotional Support) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง (Feminine) มี ระดับการใช้กลวิธีในการเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางอารมณ์และทางสังคมมากกว่าผู้ที่มี บทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย (Masculine) และบทบาททางเพศลักษณะที่ไม่ชัดเจน (Undifferentiated) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิงจะมีลักษณะเด่นในเรื่องของการแสดงออกทาง อารมณ์ความรู้สึก เช่น ความสุภาพอ่อนโยน การไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น การมีความอบอุ่นเป็นมิตร และมักได้รับการส่งเสริมด้านกิจกรรมที่จะนำไปสู่การสร้างสัมพันธภาพที่ดีในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เช่น การประนีประนอม การดูแลเอาใจใส่ หรือที่เรียกว่า Expressive Behavior (Parsons & Bales, 1953

อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) ซึ่งลักษณะเหล่านี้ อาจได้รับอิทธิพลมาจากประสบการณ์ตั้งแต่วัยเด็ก เช่น รูปแบบการเลี้ยงดู การตอบสนองของพ่อแม่ต่อเด็ก กล่าวคือ พ่อและแม่มักให้ความสนใจและให้การตอบสนองทางอารมณ์ ไม่ว่าจะเป็น การแสดงออกทางอารมณ์ การเปิดเผยด้านอารมณ์ความรู้สึก และการสนับสนุนให้มีความสนใจ ใส่ใจในความรู้สึกของผู้อื่น ทำให้เมื่อเติบโตขึ้น ผู้ที่มีบทบาททางเพศ ลักษณะความเป็นหญิงเลือกกลวิธีการเผชิญปัญหาที่มีความสอดคล้องกับบทบาททางเพศของตน นั่นคือ การแสวงหาการสนับสนุนทางสังคม โดยมักจะใช้วิธีการพูดคุยกับผู้อื่น, แลกเปลี่ยนประสบการณ์, รับรู้ เห็นอกเห็นใจในความรู้สึกของผู้อื่น

ผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิงจะใส่ใจในสวัสดิภาพของผู้อื่น ให้ความรัก ปลอดภัย ช่วยเหลือ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Bem, 1974; Broverman, I.K., Broverman, D.M., Clarkson, & Rosenkrantz, 1972 อ้างถึงใน สรรณะ วินิจฉัยกุล, 2544) อย่างไรก็ตาม ผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิงไม่เพียงมีลักษณะให้ความอบอุ่นแก่ผู้อื่น แต่ยังมีลักษณะพึ่งพาผู้อื่นอีกด้วย Broverman และคณะ (Broverman และคณะ 1970; Broverman, Vogel, Clarkso และ Rosenkrantz, 1972; Forisha 1978; Foxley 1979 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539)

จากการที่ผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิงมีลักษณะการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น เช่น การเป็นมิตร การช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว (Bakan, 1966 อ้างถึงใน นิตินันท์ พันทวี, 2539) แสดงถึงการความสำคัญกับการสนับสนุนด้านอารมณ์และสังคมต่อกัน ดังนั้น เมื่อบุคคลเหล่านี้ต้องเผชิญกับปัญหา ก็น่าจะต้องการได้รับและแสวงหาการสนับสนุนทางอารมณ์และสังคม เพื่อให้ได้รับกำลังใจจากผู้อื่นเช่นกัน

สมมติฐานที่ 5

ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันจะมีระดับการใช้กลวิธีการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง (Avoidance) แตกต่างกัน

ผลการวิจัยไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ 5 ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันมีระดับการใช้กลวิธีการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง (Avoidance) ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านิสิตไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะใด มักจะเลือกใช้กลวิธีการเผชิญปัญหาแบบอื่นก่อนเป็นอันดับแรก และอาจเลือกใช้กลวิธีการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง

ในภายหลัง นอกจากนี้ก็อาจมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงนี้ ถึงแม้ว่าจะมีการเลือกใช้กลวิธีการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงในชีวิตจริง แต่เมื่อตอบแบบสอบถามอาจจะเล็งตอบว่าตนเองใช้กลวิธีการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงนี้ เพราะกลัวว่าคนอื่นจะมีมุมมองที่ไม่ดีต่อตนเอง

อย่างไรก็ดี พบว่าผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า ผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิงมีแนวโน้มที่ใช้กลวิธีการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงนี้มากกว่าผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย แต่จากผลการวิจัยระดับการใช้ไม่แตกต่างกันถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งส่วนนี้อาจเป็นผลมาจากข้อคำถามในแบบวัดกลวิธีการเผชิญปัญหา เนื่องจากการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างรายข้อกับรายข้อที่เหลือทั้งหมดในแต่ละด้าน (Corrected Item Total Correlation) พบว่าข้อคำถามที่มีค่า r ต่ำกว่า .195 ได้แก่ข้อคำถามที่ 10 และข้อที่ 49 ซึ่งต่างก็จัดอยู่ในกระถงเพื่อประเมินกลวิธีเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาททางเพศ, พฤติกรรมก้าวร้าว และกลวิธีในการเผชิญปัญหาของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมก้าวร้าวของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษากลวิธีในการเผชิญปัญหาของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรที่ต้องการศึกษาตามสมมติฐานที่ 1 ได้แก่

ตัวแปรอิสระ (Independent variable) คือ บทบาททางเพศ

ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ ระดับพฤติกรรมก้าวร้าวทางกาย

ตัวแปรที่ต้องการศึกษาตามสมมติฐานที่ 2 ได้แก่

ตัวแปรอิสระ (Independent variable) คือ บทบาททางเพศ

ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ ระดับพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจา

ตัวแปรที่ต้องการศึกษาตามสมมติฐานที่ 3 ได้แก่

ตัวแปรอิสระ (Independent variable) คือ บทบาททางเพศ

ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ ระดับการใช้กลวิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา (Problem Engagement)

ตัวแปรที่ต้องการศึกษาตามสมมติฐานที่ 4 ได้แก่

ตัวแปรอิสระ (Independent variable) คือ บทบาททางเพศ

ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ ระดับการใช้กลวิธีเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางสังคม (Social Support Seeking)

ตัวแปรที่ต้องการศึกษาตามสมมติฐานที่ 5 ได้แก่

ตัวแปรอิสระ (Independent variable) คือ บทบาททางเพศ

ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ ระดับการใช้กลวิธีเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง
(Avoidance)

สมมติฐานในการวิจัย

1. ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันจะมีระดับพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายแตกต่างกัน
2. ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันจะมีระดับพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจาแตกต่างกัน
3. ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันจะมีระดับการใช้กลวิธีในการเผชิญกับปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา (Problem Engagement) แตกต่างกัน
4. ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันจะมีระดับการใช้กลวิธีในการเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางอารมณ์และสังคม (Social/ Emotional Support) แตกต่างกัน
5. ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันจะมีระดับการใช้กลวิธีในการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง (Avoidance) แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง
 นิสิตระดับปริญญาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 1-4 จาก 18 คณะ จำนวน 400 คน แบ่งเป็นชาย 200 คน หญิง 200 คน
2. เครื่องมือในการวิจัย
  - แบบวัดบทบาททางเพศ
  - แบบวัดพฤติกรรมก้าวร้าว
  - แบบวัดกลวิธีในการเผชิญปัญหา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. นำแบบวัดทั้ง 3 ฉบับ มาศึกษาขั้นนำเพื่อคำนวณหาค่าความตรง และค่าความเที่ยง
2. นำแบบวัดทั้ง 3 ฉบับให้กลุ่มตัวอย่างตอบ โดยการที่ผู้วิจัยนำแบบวัดไปแจกด้วยตนเอง และกลุ่มตัวอย่างทุกคนจะต้องตอบแบบวัดทั้ง 3 ฉบับ
3. นำแบบวัดที่ได้รับการตอบแล้วมาตรวจให้คะแนน และนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคำนวณ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

1. ในแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาททางเพศ
  - ก. ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Mean) ของคะแนนบทบาททางเพศ ในข้อกระทงที่เป็นคุณลักษณะความเป็นชาย (Masculine) และข้อกระทงที่เป็นคุณลักษณะความเป็นหญิง (Feminine)
  - ข. หาค่ามัชฌยฐาน (Median)
2. ในแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมก้าวร้าว

ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. ในแบบสอบถามเกี่ยวกับกลวิธีในการเผชิญปัญหา
4. ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
5. วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวทางกาย (Physical Aggression) ของกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศทั้ง 4 ลักษณะ โดยใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)
6. วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจา (Verbal Aggression) ของกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศทั้ง 4 ลักษณะ โดยใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

7. วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนการใช้กลวิธีในการเผชิญกับปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา (Problem Engagement) ของกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศทั้ง 4 ลักษณะ โดยใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)
8. วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนกลวิธีในการเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางอารมณ์และสังคม (Social/ Emotional Support) ของกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศทั้ง 4 ลักษณะ โดยใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)
9. วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนกลวิธีในการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง (Avoidance) ของกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศทั้ง 4 ลักษณะ โดยใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเพื่อศึกษาบทบาททางเพศ, พฤติกรรมก้าวร้าว และกลวิธีในการแก้ปัญหาของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบผลการวิจัยดังนี้

1. ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันมีระดับพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันมีระดับพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย (Masculine) มีพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจามากกว่าผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง (Feminine) อย่างมีนัยสำคัญ
3. ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันมีระดับการใช้กลวิธีในการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ (Androgyny) มีระดับการใช้กลวิธีในการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหามากกว่าผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง (Feminine) และผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะที่ไม่ชัดเจน (Undifferentiated) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย (Masculine) มีระดับการใช้กลวิธีในการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหามากกว่าผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะที่ไม่ชัดเจน (Undifferentiated) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันมีระดับการใช้กลวิธีในการเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางอารมณ์และสังคม (Social/Emotional Support) แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง (Feminine) มีระดับการใช้กลวิธีในการเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางอารมณ์และทางสังคมมากกว่าผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย (Masculine) และบทบาททางเพศลักษณะที่ไม่ชัดเจน (Undifferentiated) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
5. ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันมีระดับการใช้กลวิธีในการเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง (Avoidance) ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลา ทำให้จำเป็นต้องนำแบบวัดกลวิธีในการเผชิญปัญหาทั้ง 55 ข้อไปใช้ทั้งที่มีข้อคำถามบางข้อที่มีค่า r ต่ำกว่า .195 เพื่อรักษาความตรงของแบบวัดเอาไว้ ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการตรวจสอบเครื่องมืออย่างละเอียดและมีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. แบบวัดบทบาททางเพศที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้รับการพัฒนาขึ้นมาเป็นเวลานานแล้ว ซึ่งคุณลักษณะที่พึงปรารถนาของความเป็นชายและความเป็นหญิงในปัจจุบันอาจแตกต่างไปจากเดิม เนื่องจากอิทธิพลของสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น จึงควรที่การพัฒนาแบบวัดให้มีความเหมาะสมกับประชากรในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น
3. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาที่มีประชากรเป็นนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเท่านั้น ดังนั้นในการวิจัยต่อไป อาจศึกษาในกลุ่มประชากรที่กว้างขึ้น หรือในประชากรช่วงวัยอื่นๆ เพื่อจะได้เห็นถึงภาพรวมของบทบาททางเพศที่แตกต่างกันที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความก้าวร้าว และกลวิธีในการเผชิญปัญหาของประชากรในสังคมไทย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรกวรรณ สุพรรณวรรณ. (2544). การวิเคราะห์การมองโลกในแง่ดีและกลวิธีการเผชิญปัญหา
ของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยา
การศึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉันทิกา ทิมากร. (2534). การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการปรับตัวกับเพื่อนของเด็ก
วัยรุ่นตอนปลายที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดุลา จิตตะยโสธร. (2537). ความแตกต่างของบทบาททางเพศกับความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับ
เพื่อนสนิทของนักเรียนก่อนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธิดารัตน์ ธรรมเกษร. (2543). บทบาททางเพศ สมฤทธิผลทางอาชีพ และการอนุมานสาเหตุ
ความสำเร็จในอาชีพของผู้หญิงทำงาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยกุล อรรถนุพรรณ. (2530). ลักษณะของชายและหญิงในปัจจุบันและลักษณะที่พึงปรารถนา
ของชายและหญิง ตามการรับรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายใน
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นิตินันท์ พันทวี (2539). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ลักษณะ
 บทบาททางเพศ และการสนับสนุนทางสังคมกับความเครียดในบทบาทของนักศึกษาพยาบาล
 ชาย วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหา
 บัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิภาพร พลหงษ์. (2546). การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อลด
 พฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่2. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา
 มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นนทिया ฉายศรีศิริ. (2545). ปัจจัยด้านครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมก้าวร้าวแบบ
 ทำลายความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนของนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่5. วิทยานิพนธ์ปริญญา
 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปณตพร พงษ์อนันต์โยธิน (2544). การเปรียบเทียบพฤติกรรมการเผชิญกับปัญหาของผู้ใหญ่วัย
 ทำงานที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
 จิตวิทยาพัฒนาการ คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปนิดา นิตยาพร. (2543). ความสัมพันธ์เชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชนที่มีเนื้อหา
 รุนแรงและสภาพแวดล้อมทางสังคมต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของกลุ่มวัยรุ่นชาย. วิทยานิพนธ์
 ปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เปรมพร มั่นเสมอ. (2545). การปรับตัว กลวิธีการเผชิญปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
 นักศึกษาชั้นปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา คณะ
 จิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประมะ สตะเวทิน. (2531). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ การดูโทรทัศน์
 และทัศนคติของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุริยางค์บัณฑิต จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.

- รัชนีย์ แก้วคำศรี (2545). ความสัมพันธ์ของรูปแบบความผูกพัน การเห็นคุณค่าในตนเอง และกลวิธีการเผชิญปัญหาของนักศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัชนี สุวะมาตย์. (2544). ผลของการฝึกการเห็นคุณค่าในตนเองตามกรอบแนวคิดของซิคโคเนที่มีต่อระดับเขาวนอารมณ์และพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรารภรณ์ รัตนาวิศิษฐกุล. (2545). ความคาดหวัง และกลวิธีการเผชิญปัญหาของนักศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีอุบล การพนักงาน. (2547). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่น ในจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยสุโขทัย-ธรรมมาธิราช.
- สรณะ วินิจฉัยกุล. (2544). การทดลองภาคสนามเกี่ยวกับความแตกต่างทางเพศในพฤติกรรมช่วยเหลือจำแนกตามทักษะในการให้ความช่วยเหลือของแต่ละเพศ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนิสา แสงอนันต์. (2548). การใช้ตัวแบบจากการเล่านิทานเพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุมิตรา นิธิสินประเสริฐ. (2540). ปัจจัยด้านสุขภาพจิตกับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

- สุวัทนา หรั่งเพชร. (2534). อิทธิพลของความตั้งใจทางกายภาพและความแตกต่างระหว่างเพศต่อการประเมินความสามารถและการอนุมานสาเหตุของความสำเร็จ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาสังคม คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบุญ จารุเกษมทวี. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบความผูกพัน ความวิตกกังวล และกลวิธีการเผชิญปัญหาของนักศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวนีย์ เสียงดี. (2547). การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนอาชีวศึกษาในวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- หรรษา แก้วพูลปกรณ. (2541). ผลของการฝึกควบคุมความโกรธและทักษะทางสังคมที่มีต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักศึกษาอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อมรา พงศาพิชญ์. (2548). เพศสถานะและเพศวิถีในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรนลิน ไชยวสุ. (2547). พฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ที่อ่านหนังสือการ์ตูนและเล่นเกมคอมพิวเตอร์ที่มีเนื้อหารุนแรง. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิจากคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ช่วยตรวจแบบสอบถามที่ใช้
ในการวิจัย

อ. ดร.ณัฐสุดา เต็มพันธ์

ภาคผนวก ข.
แบบวัดที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

แบบสอบถามชุดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาททางเพศ, พฤติกรรมก้าวร้าว และกลวิธีในการแก้ปัญหาของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นงานวิจัยในวิชาโครงการทางจิตวิทยา ขอความร่วมมือจากท่านโปรดอ่านคำชี้แจงอย่างละเอียดและตอบตามความรู้สึกที่แท้จริงของท่าน โดยผู้วิจัยขอรับรองว่าคำตอบของท่านจะเป็นความลับและไม่มีผลกระทบใด ๆ กับตัวท่านทั้งสิ้น ข้อมูลที่ได้จะนำมาประมวลเป็นภาพรวมเท่านั้น

แบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ตอน ตอนที่ 1 คือ ข้อมูลส่วนตัว, ตอนที่ 2 คือ แบบวัดบทบาททางเพศ, ตอนที่ 3 คือ แบบสอบถามลักษณะการแสดงออก และตอนที่ 4 คือ แบบวัดกลวิธีในการเผชิญปัญหา

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง

โปรดกรอกข้อมูลเกี่ยวกับตัวท่านในช่องว่างข้างล่างนี้ หรือ ทำเครื่องหมาย / ใน

ที่ตรงกับตัวท่าน

เพศ ชาย หญิง อื่น ๆ

อายุ ..... ปี

คณะ.....

ชั้นปีที่.....

ตอนที่ 2 แบบวัดบทบาททางเพศ

คำชี้แจง

ขอให้ท่านพิจารณาว่าท่านมีลักษณะต่างๆ ในแบบสอบถามนี้มากน้อยเพียงใด ในอัตราส่วนตั้งแต่ น้อยที่สุด จนถึงมากที่สุด รวม 7 อันดับ เมื่อให้

คะแนน 1 คะแนน หมายความว่าท่านคิดว่าท่านมีลักษณะนั้นๆ น้อยที่สุด

คะแนน 2 คะแนน หมายความว่าท่านคิดว่าท่านมีลักษณะนั้นๆ น้อย

คะแนน 3 คะแนน หมายความว่าท่านคิดว่าท่านมีลักษณะนั้นๆ ค่อนข้างน้อย

คะแนน 4 คะแนน หมายความว่าท่านคิดว่าท่านมีลักษณะนั้นๆ ปานกลาง

คะแนน 5 คะแนน หมายความว่าท่านคิดว่าท่านมีลักษณะนั้นๆ ค่อนข้างมาก

คะแนน 6 คะแนน หมายความว่าท่านคิดว่าท่านมีลักษณะนั้นๆ มาก

คะแนน 7 คะแนน หมายความว่าท่านคิดว่าท่านมีลักษณะนั้นๆ มากที่สุด

ขอให้ท่านพิจารณาทีละลักษณะโดยตอบอย่างตั้งใจและกรุณาตอบให้ครบทุกข้อ คำถามมีทั้งหมด 37 ข้อ

ตัวอย่าง

ถ้าท่านคิดว่าท่านมีลักษณะ ประหยัด มากที่สุดให้ใส่เครื่องหมาย x ลงในช่องหมายเลข 7 บนบรรทัดเดียวกับ ลักษณะ ประหยัด ดังต่อไปนี้

ลักษณะ	น้อย	น้อยที่สุด	ค่อนข้างน้อย	ปานกลาง	ค่อนข้างมาก	มาก	มากที่สุด
ประหยัด	1	2	3	4	5	6	7
เอื้อเฟื้อ	1	2	3	4	5	6	7

ท่านคิดว่าท่านมีลักษณะเหล่านี้มากน้อยเพียงใด

ลักษณะ	น้อย ที่สุด	น้อย	ค่อนข้าง น้อย	ปาน กลาง	ค่อนข้าง มาก	มาก	มาก ที่สุด
1. ฟังตนเองได้	1	2	3	4	5	6	7
2. รักเด็ก	1	2	3	4	5	6	7
3. กระตือรือร้น	1	2	3	4	5	6	7
4. ชอบกีฬา	1	2	3	4	5	6	7
5. อ่อนโยน	1	2	3	4	5	6	7
6. โลเล เปลี่ยนใจง่าย	1	2	3	4	5	6	7
7. ช่างคิด ช่างประดิษฐ์	1	2	3	4	5	6	7
8. อ่อนน้อม ไม่อวดตัว	1	2	3	4	5	6	7
9. รอบรู้ทันต่อเหตุการณ์ทั่วไป	1	2	3	4	5	6	7
10. เป็นอิสระ ไม่ขึ้นกับใคร	1	2	3	4	5	6	7
11. เข้าใจผู้อื่น	1	2	3	4	5	6	7
12. ชอบการเยินยอ	1	2	3	4	5	6	7
13. กล้าได้ กล้าเสีย กล้าเสี่ยง	1	2	3	4	5	6	7
14. เรียบร้อย	1	2	3	4	5	6	7
15. มีอารมณ์ขัน	1	2	3	4	5	6	7
16. มีความภูมิใจและตระหนงในตนเอง	1	2	3	4	5	6	7
17. น่ารัก	1	2	3	4	5	6	7
18. เครื่องศาสนา	1	2	3	4	5	6	7
19. ชอบแข่งขัน ชอบเอาชนะ	1	2	3	4	5	6	7
20. เห็นอกเห็นใจผู้อื่น	1	2	3	4	5	6	7

ลักษณะ	น้อย ที่สุด	น้อย	ค่อนข้าง น้อย	ปาน กลาง	ค่อนข้าง มาก	มาก	มาก ที่สุด
21. เข้ากับผู้อื่นง่าย	1	2	3	4	5	6	7
22. เป็นผู้นำ	1	2	3	4	5	6	7
23. ยิ้มง่าย	1	2	3	4	5	6	7
24. สามารถเป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจได้	1	2	3	4	5	6	7
25. กล้ายืนหยัดในความคิดเห็นของตน	1	2	3	4	5	6	7
26. ละเอียดอ่อน	1	2	3	4	5	6	7
27. อัจฉริยะ	1	2	3	4	5	6	7
28. กล้าหาญ	1	2	3	4	5	6	7
29. นุ่มนวล	1	2	3	4	5	6	7
30. สุขุมรอบคอบ	1	2	3	4	5	6	7
31. มีอารมณ์หนักแน่นมั่นคง	1	2	3	4	5	6	7
32. สุภาพ	1	2	3	4	5	6	7
33. เข้มแข็ง	1	2	3	4	5	6	7
34. ร่าเริง	1	2	3	4	5	6	7
35. จงรักภักดี	1	2	3	4	5	6	7
36. ควบคุมสติได้ในยามคับขัน	1	2	3	4	5	6	7
37. เมตตากรุณา	1	2	3	4	5	6	7

ตอนที่ 3 แบบสอบถามลักษณะการแสดงออก

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามมีทั้งหมด 48 ข้อ แต่ละข้อจะเป็นสถานการณ์และลักษณะการแสดงออกของท่านต่อผู้อื่น เมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้นๆ
2. วิธีตอบแบบสอบถาม ให้ท่านระลึกถึงเหตุการณ์ระหว่างตัวท่านกับผู้อื่นทั้งในอดีตและปัจจุบันว่าท่านแสดงออกอย่างไร แล้วให้กาเครื่องหมาย / ลงในคำตอบท้ายข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงที่สุด ข้อละ 1 คำตอบ

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ลักษณะการแสดงออกของนิสิต	ทำเป็นประจำ	ทำบ่อยๆ	ทำค่อนข้างบ่อย	ทำนานๆครั้ง	ไม่เคยทำเลย
(0)เมื่อมีเรื่องขัดแย้งกับเพื่อนฉันจะต้องโต้เถียงเพื่อเอาชนะให้ได้					
(00)ฉันเคยใช้ความรุนแรงเพื่อปกป้องสิทธิและศักดิ์ศรีของฉัน					

หลักเกณฑ์ในการตอบแบบสอบถามมีดังนี้

ถ้าข้อความใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 9-10 ครั้ง ใน 10 ครั้ง หรือกล่าวได้ว่า เกิดขึ้นทุกครั้ง ให้
 นิสิตกาเครื่องหมาย / ลงในช่อง “ทำเป็นประจำ”

ถ้าข้อความใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 6-8 ครั้ง ใน 10 ครั้ง ให้ นิสิตกาเครื่องหมาย / ลงในช่อง
 “ทำบ่อยๆ”

ถ้าข้อความใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 3-5 ครั้ง ใน 10 ครั้ง ให้ นิสิตกาเครื่องหมาย / ลงในช่อง
 “ทำค่อนข้างบ่อย”

ถ้าข้อความใดเกิดขึ้นตรงกับความเป็นจริง ประมาณ 1-2 ครั้ง ใน 10 ครั้ง ให้ นิสิตกาเครื่องหมาย / ลงในช่อง
 “นานๆครั้ง”

ถ้าข้อความใดเป็นเหตุการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นเลย ให้ นิสิตกาเครื่องหมาย / ลงในช่อง “ไม่เคยทำ
 เลย”

ลักษณะการแสดงออกของนิสัย	ทำเป็นประจำ	ทำบ่อยๆ	ทำค่อนข้างบ่อย	ทำนานๆครั้ง	ไม่เคยทำเลย
1. เมื่อมีเรื่องขัดแย้งกับเพื่อน ฉันจะต้องโต้เถียงเพื่อเอาชนะให้ได้					
2. เมื่อเพื่อนฉันตักเตือนในเรื่องส่วนตัวของฉัน ฉันจะไม่พอใจ และบอกเพื่อนว่าไม่ต้องมายุ่งเรื่องส่วนตัวของฉัน					
3. ถ้าฉันไม่พอใจเพื่อนหรือคนอื่น ฉันจะพูดประชดประชันให้เขารู้สึกตัว					
4. เมื่อมีใครห้ามฉันไม่ให้ทำบางสิ่ง แต่เขากลับทำสิ่งนั้นเอง ฉันจะต้องพูดย้อนว่าเขาบ้าง					
5. ถ้าใครมาแกล้งฉัน ฉันจะพูดจาไม่ดีกับเขา					
6. ถ้าสิ่งของของฉันถูกทำให้เสียหายโดยไม่รู้ว่าเป็นคนทำ ฉันจะใช้วิธีสาปแช่งคนที่ทำ					
7. ฉันจะพูดจาข่มขู่ทำร้ายเพื่อน ถ้าหากเขาทำให้ฉันโกรธ					
8. เมื่อฉันโกรธ ฉันจะเผลอตาหรือพูดคำหยาบออกมา					
9. ถ้าฉันไม่ชอบเพื่อนคนไหน ฉันจะพูดจาเยาะเย้ย สบประมาทให้เขาเจ็บใจเล่น					
10. ฉันชอบเป็นคนตั้งฉายาให้เพื่อนที่มีปมด้อยในเรื่องต่าง					
11. ถ้ามีใครทำให้ฉันอับอายหรือโกรธแค้น ฉันจะต้องหาเรื่องมาพูดหรือทำให้เขาเกิดความอับอายหรือโกรธแค้นบ้าง					
12. ฉันมักจะพูดวิจารณ์เพื่อนตรงๆ เมื่อเขาทำอะไรที่ไม่ถูกใจฉัน					
13. ถ้าคนอื่นมาพูดไม่ดีกับฉัน ฉันจะพูดไม่ดีกับเขาบ้างทันที					
14. ฉันเคยตำหนิผู้ที่กล่าวหาให้ร้ายฉัน					
15. ฉันเคยทำท่าทางล้อเลียนข้อบกพร่องของเพื่อนเพื่อยั่วให้เขาโกรธ					
16. ถ้าเพื่อนแกล้งขวางทางเดินฉันจะเข้าไปผลักเพื่อนให้พ้นทางเดิน					
17. เมื่อฉันโกรธ ฉันจะปาของใส่คนที่ทำร้ายฉัน					
18. ถ้าฉันมีไม้หรือสิ่งของอยู่ใกล้มือฉันจะขว้างมัน คนที่ทำให้ฉันโกรธทันที					
19. ฉันเคยมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกับผู้อื่นจนถึงขั้นชกต่อย ตบตีกัน					
20. ฉันเคยแย่งของของเพื่อนมาดูก่อน					

ลักษณะการแสดงออกของนิสัย	ทำเป็นประจำ	ทำบ่อยๆ	ทำค่อนข้างบ่อย	ทำนานๆ ครั้ง	ไม่เคยทำเลย
21. เมื่อใครมาหัวเราะเยาะการกระทำของฉัน ฉันต้องไปพูดทำร้ายจิตใจเขาบ้าง					
22. ถ้าใครทำให้ฉันได้รับความอับอายฉันจะต้องทำให้เขาเจ็บปวดบ้าง					
23. ถ้าครูหรือผู้ใหญ่ห้ามโดยไม่มีเหตุผลฉันจะทำสิ่งที่ถูกห้ามทันที					
24. ถ้าฉันต้องถูกลงโทษโดยไม่มีเหตุผล ฉันจะแสดงท่าที่ไม่พอใจด้วยการทำลายสิ่งของแทน					
25. เมื่อมีความขัดแย้งกับผู้อื่นและถูกทำร้ายให้ต่อสู้กัน ฉันก็จะรับคำท้าทันที					
26. เมื่อฉันไม่พอใจการกระทำของบางคน ฉันเคยทำให้พิสูจน์ว่าใครจะทำได้ดีกว่ากัน					
27. ฉันเคยขว้างปาของใส่คนที่ทำให้ฉันโกรธมาก					
28. ถ้าถูกดูต่ำฉันจะระบายความโกรธด้วยการทำให้ของส่วนรวมเสียหาย					
29. ฉันเคยข่มขู่เพื่อน เพื่อขอสิ่งที่ฉันต้องการจากเขา					
30. บางครั้งฉันจะสั่งให้รุ่นน้องนำของที่ฉันต้องการมาให้ฉัน					
31. เมื่อพบกับคนที่ไม่ชอบหน้ากัน ฉันจะยั่วแหย่ให้เขาไม่พอใจ					
32. ฉันเคยแกล้งสั่งให้รุ่นน้องทำสิ่งที่เขาอายุหรือไม่กล้าทำ					
33. ฉันเคยเอาของเพื่อนไปซ่อนเพื่อให้เพื่อนอารมณ์เสียเล่น					
34. ฉันเคยแอบเอาสิ่งที่เพื่อนเกลียดกลัวใส่ในกระเป๋าหรือโต๊ะของเขาเพราะความสนุก					
35. ฉันเคยเขียนคำหยาบคายบนโต๊ะหรือผนังเพื่อระบายความคับแค้นใจ					
36. ฉันเคยทำของส่วนรวมเสียหายเมื่อฉันเกิดความรู้สึกโกรธแค้นมากๆ					
37. ฉันเคยเขียนว่าคนที่ฉันไม่พอใจในสถานที่ สาธารณะเช่น ในห้องน้ำ เพราะจะไม่มีใครรู้					
38. ชอบพูดประชดประชัน คนที่มีความเห็นไม่ตรงกับฉัน					
39. ถ้ามีการแข่งขันกีฬา ฉันจะเป็นคนพูดทำร้ายฝ่ายตรงข้าม					
40. หากมีการขัดแย้งกับผู้อื่น ฉันเคยแก้ปัญหาด้วยการใช้กำลัง					
41. เมื่อไม่พอใจใคร ฉันเคยทำให้เสื้อผ้า สิ่งของของเขาเปื้อนเสียหาย					

ลักษณะการแสดงออกของนิสัย	ทำเป็นประจำ	ทำบ่อยๆ	ทำค่อนข้างบ่อย	ทำนานๆครั้ง	ไม่เคยทำเลย
42. ถ้าฉันโกรธจัด ฉันจะกระแทกประตูปิดให้เสียงดัง ๆ					
43. ฉันมักจะหงุดหงิดขุ่นเคืองถ้ามีใครมายั่วแหย่ฉันเล่น					
44. ฉันเคยใช้ความรุนแรงเพื่อปกป้องสิทธิและศักดิ์ศรีของฉัน					
45. ถ้ามีใครมาตะโกนใส่หน้าฉัน ฉันจะต้องตะโกนเสียงดังกลับไปบ้าง					
46. ถ้าใครแสดงท่าทางว่าไม่ค่อยชอบหน้าฉัน ฉันจะแสดงท่าทางตอบโต้ทันที					
47. ถ้ามีคนมาทำให้ฉันรำคาญใจ ฉันจะบอกเขาตรงๆว่า ฉันรู้สึกรำคาญ					
48. ฉันมักจะแก้งข่มขู่คนอื่น โดยที่ฉันไม่ได้หมายความว่า จะทำตามนั้นจริง					

ตอนที่ 4 แบบวัดกลวิธีในการเผชิญปัญหา

คำชี้แจง

เมื่อท่านพบกับสถานการณ์ที่ยุ่งยากและเป็นปัญหาในชีวิต เป็นสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียด ท่านย่อมมีวิธีมากมายหลายวิธีการในการตอบโต้ความเครียด ข้อคำถามต่อไปนี้ถามเกี่ยวกับสิ่งที่ท่านทำและรู้สึกเมื่อท่าน

ประสบกับเหตุการณ์ดังกล่าว

แบบสอบถามมีทั้งหมด 55 ข้อ ขอให้ท่านอ่านข้อความในแบบสำรวจทีละข้อ และเลือกคำตอบที่ตรงกับตัว

ท่านมากที่สุด โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าคนส่วนใหญ่จะทำหรือคิดอย่างไร **ทำเครื่องหมาย ทับตัวเลขที่ตรงกับ**

ตัวเลือกตามลำดับความมากน้อยที่ตรงกับตัวท่านมากที่สุด ไม่มีคำตอบใด "ถูก" หรือ "ผิด" โปรดตอบทุกข้อ

คำตอบให้เลือก ในแต่ละข้อมีตัวเลือกให้เลือก ดังนี้

1 = ไม่ทำเลย	หมายถึง	โดยทั่วไปฉันจะไม่ทำเช่นนั้นเลย
2 = ไม่ค่อยได้ทำ	หมายถึง	โดยทั่วไปฉันจะทำเช่นนั้นบ้างเล็กน้อย
3 = ทำและไม่ทำพอๆกัน	หมายถึง	โดยทั่วไปฉันจะทำเช่นนั้นในปริมาณปานกลาง
4 = ทำค่อนข้างบ่อย	หมายถึง	โดยทั่วไปฉันจะทำเช่นนั้นเป็นส่วนมาก
5 = ทำบ่อยมาก	หมายถึง	โดยทั่วไปฉันจะทำเช่นนั้นเป็นประจำ

ตัวอย่างการตอบ

เมื่อพบเหตุการณ์ที่ยุ่งยาก เป็นปัญหา หรือเมื่อรู้สึกเครียด ท่านทำสิ่งต่อไปนี้บ่อยเพียงไร

วิธีการใช้	ทำบ่อยมาก 5	ทำค่อนข้างบ่อย 4	ทำและไม่ทำพอๆกัน 3	ไม่ค่อยได้ทำ 2	ไม่ทำเลย 1
ฉันระบายความรู้สึกออกมา		☐			

แสดงว่าเมื่อท่านพบเหตุการณ์ที่ยุ่งยาก เป็นปัญหาในชีวิต หรือเมื่อรู้สึกเครียด ท่านมักจะระบายความรู้สึกออกมา เป็นส่วนมาก

เมื่อพบเหตุการณ์ยุ่งยาก เป็นปัญหา หรือเมื่อรู้สึกเครียด ท่านทำสิ่งต่อไปนี้บ่อยเพียงไร

วิธีการใช้	ทำบ่อย มาก 5	ทำค่อนข้างบ่อย 4	ทำและไม่ทำ พอๆกัน 3	ไม่ค่อย ได้ทำ 2	ไม่ทำ เลย 1
1. ฉันลงมือแก้ไขที่สาเหตุของปัญหา					
2. ฉันพยายามทำงานให้ทันตามกำหนด					
3. ฉันเรียนรู้จากเหตุการณ์ที่ประสบ					
4. ฉันเรียนรู้ที่จะอยู่กับปัญหาที่เกิดขึ้น					
5. ฉันพยายามทำตัวให้เข้ากับเพื่อนๆ ได้ดี					
6. ฉันขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น เช่น พ่อแม่ หรือญาติพี่น้อง					
7. ฉันระบายความในใจของฉันกับใครบางคน และรู้สึกสบายใจขึ้น					
8. ฉันพยายามไม่รับรู้ว่ามีอะไรเกิดขึ้น					
9. ฉันจะทำกิจกรรมอื่น เช่น ดูโทรทัศน์ เพื่อจะให้คิดถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นน้อยลง					
10. ฉันไม่ให้ใครรู้ว่า ฉันกังวลเรื่องอะไร					
11. ฉันกังวลว่าตนเองจะไม่มีความสุข					
12. ฉันลงมือแก้ปัญหาไปที่ละขั้น					
13. ฉันไปมหาวิทยาลัยสม่ำเสมอ					
14. ฉันรอมเวลาให้ได้จังหวะที่เหมาะสมแล้วจึงลงมือทำ					
15. ฉันดูแลตัวเองให้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง เช่น เล่นกีฬา ออกกำลังกาย และรับประทานอาหารตามหลักโภชนาการ					
16. ฉันพูดคุยปัญหากับคนอื่นให้ช่วยหาทางแก้ปัญหา					
17. ฉันเล่าปัญหาให้เพื่อนที่มีปัญหาเช่นเดียวกันฟัง					
18. ฉันยอมรับว่าไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ และเลิกความพยายามที่จะแก้ปัญหาต่อไป					
19. ฉันเลี้ยงที่จะพบปะผู้คน					

วิธีการใช้	ทำบ่อย มาก 5	ทำค่อนข้างบ่อย 4	ทำและไม่ทำ พอๆกัน 3	ไม่ค่อย ได้ทำ 2	ไม่ทำ เลย 1
20. ฉันหาวิธีใดวิธีหนึ่งแสดงออกเพื่อให้พ้นความทุกข์ลดลง เช่น ร้องไห้ โวยวาย หรือนอนหลับ					
21. ฉันพิจารณาความคิดเห็นของผู้อื่น แล้วพยายามนำมาใช้จัดการกับปัญหา					
22. ฉันมุ่งอยู่ที่การแก้ปัญหา และไม่ให้สิ่งใดมารบกวนความพยายามของฉัน					
23. ฉันหาสิ่งที่ดีจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น					
24. ฉันหาเวลาเพื่อทำกิจกรรมที่ชอบหรือทำงานอดิเรก					
25. ฉันขอความช่วยเหลือจากอาจารย์หรือเพื่อน					
26. ฉันหวังว่าจะมีปฏิกิริยาเกิดขึ้นให้สิ่งร้ายๆที่เกิดขึ้นกลับกลายเป็นดี					
27. ฉันคิดว่าฉันเป็นต้นเหตุของปัญหา					
28. ฉันรู้สึกหงุดหงิด และจะระบายอารมณ์ออกมา					
29. ฉันคิดหาทางที่จะจัดการกับปัญหาอย่างไรให้ดีที่สุด					
30. ฉันมุ่งอยู่กับการแก้ปัญหาย่างเต็มที่ โดยไม่ให้ความคิดและกิจกรรมอื่นมารบกวน					
31. ฉันทำอะไรเพื่อให้แน่ใจว่าจะไม่ให้ทำอะไรที่เลวร้าย เพราะการกระทำที่เร็วเกินไป					
32. ฉันยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นและยอมรับว่ามันไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้					
33. ฉันทำให้คนที่มีความสำคัญกับตัวฉันประทับใจ					
34. ฉันเล่าปัญหาของฉัน และรู้สึกว่ามีคนเข้าใจ และเห็นอกเห็นใจฉัน					
35. ฉันหวังว่าปัญหาต่างๆจะคลี่คลายไปได้เอง					
36. ฉันบอกตัวเองว่าเป็นความผิดของฉัน					
37. ฉันกังวลเกี่ยวกับอนาคตของฉัน					

วิธีการใช้	ทำบ่อย มาก 5	ทำค่อนข้างบ่อย 4	ทำและไม่ทำ พอๆกัน 3	ไม่ค่อย ได้ทำ 2	ไม่ทำ เลย 1
38. ฉันพิจารณาถึงขั้นตอนต่างๆในการลงมือแก้ปัญหา					
39. ฉันคิดหาทางแก้ปัญหานี้โดยไม่ให้สิ่งใดมารบกวน					
40. จากประสบการณ์ที่ผ่านมาทำให้ฉันปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงตนเอง					
41. ฉันหาทางผ่อนคลายความเครียด เช่น ฟังเพลง อ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ เล่นดนตรี เดินห้างสรรพสินค้า ดูของสวย ๆ งาม ๆ					
42. ฉันขอคำปรึกษาจากผู้ที่มีความรู้ หรือผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ					
43. ฉันหมดความพยายามที่จะทำอะไรต่อไป					
44. ฉันตำหนิตนเอง					
45. ฉันพิจารณาดูว่าฉันกำลังทำอะไร และทำไมจึงทำ					
46. ฉันรอคอยเพื่อทำจิตใจให้สงบได้ก่อนจึงลงมือแก้ปัญหา					
47. ฉันออกกำลังกายเพื่อคลายเครียด					
48. ฉันพยายามบอกตัวเองว่า เหตุการณ์นี้ไม่ได้เกิดขึ้นจริง					
49. ฉันเก็บความรู้สึกต่างๆไว้คนเดียว					
50. ฉันกังวลกับปัญหาที่เกิดขึ้น					
51. ฉันขยันทำงานมาก					
52. ฉันยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้น และพยายามมองชีวิตให้สดใสเบิกบาน					
53. ฉันปรับปรุงความสัมพันธ์ของฉันกับผู้อื่น					
54. ฉันกินหรือดื่มต่างไปจากปกติ					
55. ฉันรู้สึกไม่สบาย					

ภาคผนวก ค.

คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตารางที่ 7.1 แสดงผลการวิเคราะห์แบบวัดบทบาททางเพศโดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างรายข้อกับรายข้อที่เหลือทั้งหมดในแต่ละด้าน (Corrected Item Total Correlation : CITC) และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) (N=150)

มาตรวัดย่อย	ลำดับข้อ	ข้อความ	ค่า CITC
1. ลักษณะความเป็นชาย (Masculine)	1	พึ่งตนเองได้	.775*
	4	ชอบกีฬา	.431*
	7	ช่างคิด ช่างประดิษฐ์	.255*
	9	รอบรู้ทันต่อเหตุการณ์ทั่วไป	.289*
	10	เป็นอิสระ ไม่ขึ้นกับใคร	.480*
	13	กล้าได้ กล้าเสีย กล้าเสี่ยง	.573*
	16	มีความภูมิใจและทรงในตนเอง	.535*
	19	ชอบแข่งขัน ชอบเอาชนะ	.366*
	22	เป็นผู้นำ	.312*
	25	กล้ายืนหยัดในความคิดเห็นของตน	.580*
	28	กล้าหาญ	.646*
	31	มีอารมณ์หนักแน่นมั่นคง	.487*
	34	เข้มแข็ง	.513*
	37	ควบคุมสติได้ในยามคับขัน	.484*
2. ลักษณะความเป็นหญิง (Feminine)	2	รักเด็ก	.313*
	5	อ่อนโยน	.594*
	8	อ่อนน้อม ไม่อวดตัว	.630*

	11	เข้าใจผู้อื่น	.567*
	14	เรียบร้อย	.570*
	17	น่ารัก	.565*
	20	เห็นอกเห็นใจผู้อื่น	.688*
	23	ยิ้มง่าย	.482*
	26	ละเอียดอ่อน	.495*
	29	นุ่มนวล	.727*
	32	สุภาพ	.609*
	35	จำเริญ	.470*
	38	เมตตากรุณา	.751*
3.ลักษณะเป็นกลาง	3	กระตือรือร้น	.314*
	6	โลเล เปลี่ยนใจง่าย	.200*
	12	ชอบการเขินยอม	.251*
	15	มีอารมณ์ขัน	.289*
	18	เคร่งศาสนา	.314*
	21	เข้ากับผู้อื่นง่าย	.323*
	24	สามารถเป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจได้	.414*
	27	อิจฉาเก่ง	.302*
	30	สุขุมรอบคอบ	.209*
	33	ไม่มีประสิทธิภาพในการทำสิ่งต่างๆ	.116
	36	จงรักภักดี	.453*

	39	ถูกหลอกง่าย	.153
--	----	-------------	------

* $p < .05$

ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแบบวัดทั้งหมดเท่ากับ 0.901

ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของข้อคำถามด้านลักษณะความเป็นชาย (Masculine) เท่ากับ 0.876

ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของข้อคำถามด้านลักษณะความเป็นหญิง (Feminine) เท่ากับ 0.882

ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของข้อคำถามด้านลักษณะเป็นกลาง เท่ากับ 0.901

ตารางที่ 7.2 แสดงผลการวิเคราะห์แบบวัดพฤติกรรมก้าวร้าวโดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างรายข้อกับรายข้อที่เหลือทั้งหมดในแต่ละด้าน (Corrected Item Total Correlation : CITC) และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) (N=150)

มาตรวัดย่อย	ลำดับข้อ	ข้อความ	ค่า CITC
1.พฤติกรรมก้าวร้าวทางกาย	2	ถ้าใครสั่งให้ฉันทำในสิ่งที่ฉันไม่พอใจ ฉันจะขัดขืน ไม่ทำตาม	.158
	16	ฉันเคยทำท่าทางล้อเลียนข้อบกพร่องของเพื่อนเพื่อยั่วให้เขาโกรธ	.577*
	17	ถ้าเพื่อนแกล้งขวางทางเดินฉันจะเข้าไปผลักเพื่อนให้พ้นทางเดิน	.598*
	18	เมื่อฉันโกรธ ฉันจะปาของใส่คนที่ทำร้ายฉัน	.553*
	19	ถ้าฉันมีไม้หรือสิ่งของอยู่ใกล้มือฉันจะคว้ามาตี คนที่ทำให้ฉันโกรธทันที	.426*

	20	ฉันเคยมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกับผู้อื่นจนถึงขั้นชกต่อย ตบตีกัน	.503*
	21	ฉันเคยแย่งของของเพื่อนมาดูก่อน	.482*
	23	ถ้าใครทำให้ฉันได้รับความอับอายฉันจะต้องทำให้เขา เจ็บปวดบ้าง	.712*
	24	ถ้าครูหรือผู้ใหญ่ห้ามโดยไม่มีเหตุผลฉันจะทำสิ่งที่ถูก ห้ามทันที	.474*
	25	ถ้าฉันต้องถูกลงโทษโดยไม่มีเหตุผล ฉันจะแสดงท่าที ไม่พอใจด้วยการทำลายสิ่งของแทน	.402*
	26	เมื่อมีความขัดแย้งกับผู้อื่นและถูกทำร้ายให้ต่อสู้กัน ฉันก็จะรับคำท้าทันที	.573*
	28	ฉันเคยขว้างปาของใส่คนที่ทำให้ฉันโกรธมาก	.615*
	29	ถ้าถูกดูต่ำฉันจะระบายความโกรธด้วยการทำให้ของ ส่วนรวมเสียหาย	.535*
	31	บางครั้งฉันจะสั่งให้รุ่นน้องนำของที่ฉันต้องการมาให้ฉัน	.545*
	33	ฉันเคยแกล้งสั่งให้รุ่นน้องทำสิ่งที่เขาอายุหรือไม่กล้าทำ	.581*
	34	ฉันเคยเอาของเพื่อนไปซ่อนเพื่อให้เพื่อนอารมณ์เสีย เล่น	.306*
	35	ฉันเคยแอบเอาสิ่งที่เพื่อนเกลียดกลัวใส่ในกระเป๋าหรือ โต๊ะของเขาเพราะความสนุก	.266*
	36	ฉันเคยเขียนคำหยาบคายบนโต๊ะหรือผนังเพื่อระบาย ความคับแค้นใจ	.503*
	37	ฉันเคยทำของส่วนรวมเสียหายเมื่อฉันเกิดความรู้สึก โกรธแค้นมากๆ	.477*

	38	ฉันเคยเขียนว่าคนที่ฉันไม่พอใจในสถานที่ สาธารณะ เช่น ในห้องน้ำ เพราะจะไม่มีใครรู้	.548*
	41	หากมีกรณีขัดแย้งกับผู้อื่น ฉันเคยแก้ปัญหาด้วยการใช้กำลัง	.463*
	42	เมื่อไม่พอใจใคร ฉันเคยทำให้เสียผ้า สิ่งของของเขา เพราะเปื้อนเสียหาย	.501*
	43	ถ้าฉันโกรธจัด ฉันจะกระแทกประตูปิดให้เสียงดังๆ	.569*
	45	ฉันเคยใช้ความรุนแรงเพื่อปกป้องสิทธิและศักดิ์ศรีของฉัน	.715*
	47	ถ้าใครแสดงท่าทางว่าไม่ค่อยชอบหน้าฉัน ฉันจะแสดงท่าทางตอบโต้ทันที	.643*
2. พฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจา	1	เมื่อมีเรื่องขัดแย้งกับเพื่อน ฉันจะต้องโต้เถียงเพื่อเอาชนะให้ได้	.480*
	3	เมื่อเพื่อนฉันตัดเตือนในเรื่องส่วนตัวของฉัน ฉันจะไม่พอใจ และบอกเพื่อนว่าไม่ต้องมายุ่งเรื่องส่วนตัวของฉัน	.353*
	4	ถ้าฉันไม่พอใจเพื่อนหรือคนอื่น ฉันจะพูดประชดประชันให้เขารู้สึกตัว	.379*
	5	เมื่อมีใครห้ามฉันไม่ให้ทำบางสิ่ง แต่เขากลับทำสิ่งนั้นเอง ฉันจะต้องพูดย้อนว่าเขาบ้าง	.481*
	6	ถ้าใครมาแกล้งฉัน ฉันจะพูดจาไม่ดีกับเขา	.509*
	7	ถ้าสิ่งของของฉันถูกทำให้เสียหายโดยไม่รู้ว่าเป็นคนทำ ฉันจะใช้วิธีสาปแช่งคนที่ทำ	.315*
	8	ฉันจะพูดจาข่มขู่ทำร้ายเพื่อน ถ้าหากเขาทำให้ฉันโกรธ	.503*

	9	เมื่อฉันโกรธ ฉันจะเปลือต่าหรือพูดคำหยาบออกมา	.544*
	10	ถ้าฉันไม่ชอบเพื่อนคนไหน ฉันจะพูดจาเยาะเย้ย สบประมาทให้เขาเจ็บใจเล่น	.651*
	11	ฉันชอบเป็นคนตั้งฉายาให้เพื่อนที่มีปมด้อยในเรื่องต่าง	.523*
	12	ถ้ามีใครทำให้ฉันอับอายหรือโกรธแค้น ฉันจะต้องหาเรื่องมาพูดหรือทำให้เขาเกิดความอับอายหรือโกรธแค้นบ้าง	.706*
	13	ฉันมักจะพูดวิจารณ์เพื่อนตรงๆ เมื่อเขาทำอะไรที่ไม่ถูกใจฉัน	.543*
	14	ถ้าคนอื่นมาพูดไม่ดีกับฉัน ฉันจะพูดไม่ดีกับเขาบ้างทันที	.630*
	15	ฉันเคยตำว่าผู้ที่กล่าวหาให้ร้ายฉัน	.658*
	22	เมื่อใครมาหัวเราะเยาะการกระทำของฉัน ฉันต้องไปพูดทำร้ายจิตใจเขาบ้าง	.724*
	27	เมื่อฉันไม่พอใจการกระทำของบางคน ฉันเคยทำให้พิสูจน์ว่าใครจะทำได้ดีกว่ากัน	.596*
	30	ฉันเคยข่มขู่เพื่อน เพื่อขอสิ่งที่ฉันต้องการจากเขา	.644*
	32	เมื่อพบกับคนที่ไม่ชอบหน้ากัน ฉันจะยั่วแหย่ให้เขาไม่พอใจ	.561*
	39	ชอบพูดประชดประชัน คนที่มีความเห็นไม่ตรงกับฉัน	.619*
	40	ถ้ามีการแข่งขันกีฬา ฉันจะเป็นคนพูดทำท่ายั่วฝ่ายตรงข้าม	.650*
	44	ฉันมักจะหงุดหงิดขุ่นเคืองถ้ามีใครมายั่วแหย่ฉันเล่น	.631*
	46	ถ้ามีใครมาตะโกนใส่หน้าฉัน ฉันจะต้องตะโกนเสียงดังกลับไปบ้าง	.570*

	48	ถ้ามีคนมาทำให้ฉันรำคาญใจ ฉันจะบอกเขาตรงๆว่า ฉันรู้สึกรำคาญ	.425*
	49	ฉันมักจะแกล้งข่มขู่คนอื่น โดยที่ฉันไม่ได้หมายความว่า จะทำตามนั้นจริง	.463*

* $p < .05$

ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแบบวัดทั้งหมดเท่ากับ 0.951

ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของข้อคำถามด้านพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายเท่ากับ 0.912

ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของข้อคำถามด้านพฤติกรรมก้าวร้าวทางวาจาเท่ากับ 0.921

ตารางที่ 7.3 แสดงผลการวิเคราะห์แบบวัดกลวิธีการเผชิญปัญหาโดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างรายข้อกับรายข้อที่เหลือทั้งหมดในแต่ละด้าน (Corrected Item Total Correlation : CITC) และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) (N=150)

มาตรวัดย่อย	ลำดับข้อ	ข้อความ	ค่า CITC
1. การเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการปัญหา	1	ฉันลงมือแก้ไขที่สาเหตุของปัญหา	.550*
	12	ฉันลงมือแก้ไขปัญหาไปที่ละขั้น	.616*
	29	ฉันคิดหาทางที่จะจัดการกับปัญหาอย่างไรให้ดีที่สุด	.645*

มาตรวัดย่อย	ลำดับข้อ	ข้อความ	ค่า CITC
	38	ฉันพิจารณาถึงขั้นตอนต่างๆในการลงมือแก้ปัญหา	.620*
	45	ฉันพิจารณาดูว่าฉันกำลังทำอะไร และทำไมจึงทำ	.474*
	2	ฉันพยายามทำงานให้ทันตามกำหนด	.373*
	13	ฉันไปมหาวิทยาลัยสม่ำเสมอ	.261*
	51	ฉันขยันทำงานมาก	.404*
	22	ฉันมุ่งอยู่ที่การแก้ปัญหา และไม่ให้สิ่งใดมารบกวน ความพยายามของฉัน	.597*
	30	ฉันมุ่งอยู่ที่การแก้ปัญหาย่างเต็มที่ โดยไม่ให้ความคิด และกิจกรรมอื่นมารบกวน	.428*
	39	ฉันคิดหาทางแก้ปัญหานี้ โดยไม่ให้สิ่งใดมา รบกวน	.595*
	14	ฉันรอเวลาให้ได้จังหวะที่เหมาะสมจึงลง มือทำ	.407*
	31	ฉันทำอะไรเพื่อให้แน่ใจว่า จะไม่ทำอะไรที่ เลวร้าย เพราะการกระทำที่เร็วเกินไป	.473*
	46	ฉันรอคอยเพื่อทำจิตใจให้สงบได้ก่อนจึงลงมือ	.362*
	3	แก้ปัญหา	.636*
	23	ฉันเรียนรู้จากเหตุการณ์ที่ประสบ	.547*
	40	ฉันหาสิ่งที่ดีจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น	.635*
	4	จากประสบการณ์ที่ผ่านมา ทำให้ฉันปรับปรุง และ เปลี่ยนแปลงตนเอง	.576*
	32	ฉันเรียนรู้ที่จะอยู่กับปัญหาที่เกิดขึ้น	.192*
	52	ฉันยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้น และยอมรับว่ามันไม่สามารถ เปลี่ยนแปลงได้	.422*
	15	ฉันยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้น และพยายามมองชีวิตให้ สดใสเบิกบาน	.492*
	24	ฉันดูแลตัวเองให้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง เช่น เล่น กีฬา ออกกำลังกาย และรับประทานอาหารตามหลัก โภชนาการ	.289*
		ฉันหาเวลาเพื่อทำกิจกรรมที่ชอบ หรือทำงานอดิเรก	
	41	ฉันหาทางผ่อนคลายความเครียด เช่น ฟังเพลง อ่าน หนังสือ ดูโทรทัศน์ เล่นดนตรี เดินห้างสรรพสินค้า ดูของสวยงามๆ	.247*
	47	ฉันออกกำลังกายเพื่อคลายเครียด	.377*

มาตรวัดย่อย	ลำดับข้อ	ข้อความ	ค่า CITC
	5	ฉันพยายามทำตัวให้เข้ากับเพื่อนๆได้	.314*
	33	ฉันทำให้คนที่มีความสำคัญกับตัวฉันประทับใจ	.408*
	53	ฉันปรับปรุงความสัมพันธ์ของฉันกับผู้อื่น	.564*
2. การเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางสังคม	6	ฉันขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น เช่น พ่อแม่ หรือญาติพี่น้อง	.468*
	16	ฉันพูดคุยปัญหากับคนอื่นให้ช่วยหาทางแก้ปัญหา	.684*
	21	ฉันพิจารณาความคิดเห็นของผู้อื่นแล้วพยายามนำมาใช้จัดการกับปัญหา	.311*
	25	ฉันขอความช่วยเหลือจากอาจารย์หรือเพื่อน	.587*
	42	ฉันขอคำปรึกษาจากผู้ที่มีความรู้ หรือผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ	.449*
	7	ฉันระบายความในใจของฉันกับใครบางคน และรู้สึกสบายใจขึ้น	.644*
	17	ฉันเล่าปัญหาให้เพื่อนที่มีปัญหาเช่นเดียวกันฟัง	.576*
	34	ฉันเล่าปัญหาของฉัน และรู้สึกว่ามีคนเข้าใจ และเห็นอกเห็นใจฉัน	.692*
3. การเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยง	8	ฉันพยายามไม่รับรู้ว่ามีอะไรเกิดขึ้น	.362*
	48	ฉันพยายามบอกตัวเองว่า เหตุการณ์นี้ไม่ได้เกิดขึ้น	.301*
	18	จริง	.476*
		ฉันยอมรับว่าไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ และเลิกความพยายามที่จะแก้ปัญหาต่อไป	.535*
	43	พยายามที่จะแก้ปัญหาต่อไป	.535*
	55	ฉันหมดความพยายามที่จะทำอะไรต่อไป	.532*
	9	ฉันรู้สึกไม่สบาย	.352*
	26	ฉันจะทำกิจกรรมอื่น เช่น ดูโทรทัศน์เพื่อจะให้ออกห่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นน้อยลง	.443*
	35	ฉันหวังว่าจะมีปาฏิหาริย์เกิดขึ้นให้สิ่งร้ายๆที่เกิดขึ้นกลับกลายเป็นดี	.352*
	10	ฉันหวังว่าปัญหาต่างๆจะคลี่คลายไปได้เอง	.126
	19	ฉันไม่ให้ใครรู้ว่า ฉันกำลังกังวลเรื่องอะไร	.429*
	49	ฉันเลี้ยงที่จะพบปะผู้คน	.187
	27	ฉันเก็บความรู้สึกต่างๆไว้คนเดียว	.583*
	36	ฉันคิดว่าฉันเป็นต้นเหตุของปัญหา	.545*
	44	ฉันบอกตัวเองว่าเป็นความผิดของฉัน	.606*

มาตรวัดย่อย	ลำดับข้อ	ข้อความ	ค่า CITC
	11	ฉันตำหนิตนเอง	.515*
	37	ฉันกังวลว่าตนเองจะไม่มีความสุข	.486*
	50	ฉันกังวลเกี่ยวกับอนาคตของฉัน	.559*
	20	ฉันกังวลกับปัญหาที่เกิดขึ้น	.382*
	28	ฉันหาวิธีใดวิธีหนึ่งแสดงออก เพื่อให้ความทุกข์ลดลง เช่น ร้องไห้ โวยวาย หรือนอนหลับ	.474*
	54	ฉันรู้สึกหงุดหงิด และจะระบายอารมณ์ออกมา ฉันกินหรือดื่มต่างไปจากปกติ	.347*

* $p < .05$

ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแบบวัดทั้งมาตร เท่ากับ 0.832

ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแบบวัดด้านกลวิธีเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา เท่ากับ 0.891

ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแบบวัดด้านกลวิธีเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทาง
อารมณ์และสังคม เท่ากับ 0.829

ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแบบวัดด้านกลวิธีเผชิญปัญหาแบบหลีกเลี่ยงนี้ เท่ากับ 0.844